

Remissversion

Bilagor

Avfallsplan

2030

Innehåll

1. Nulägesbeskrivning.....	2	7. Klimatanalys.....	47
2. Avfallsprognos 2030 och fysisk planering.....	12	8. Social konsekvensanalys.....	53
3. Avfallsanläggningar.....	15	9. Uppföljning av avfallsplan 2015–2020.....	82
4. Nedlagda deponier.....	21	10. Handlingsplan 2021–2023.....	85
5. Lagstiftning, mål och åtagande.....	23	11. Samrådsredogörelse.....	92
6. Miljöbedömning.....	35		

Nulägesbeskrivning

1. Ansvarsfördelning inom avfallsområdet	3
1.1 Aktörers roller och ansvarsområden	3
1.2 Avfallsorganisationen i Södertälje.....	4
1.3 Finansiering	5
1.4 Sortering och insamling av hushållsavfall	6
1.4.1 Behandling av hushållsavfall	6
1.4.2 Grovavfall från hushåll	6
1.4.3 Farligt avfall	7
1.5 Avfall från enskilda avlopp	7
1.6 Fett från fettavskiljare	8
1.7 Avfall med producentansvar	8
1.8 Statistik hushållsavfall 2018.....	9
2. Övrigt avfall i kommunens verksamheter trafik/gata.....	10
2.1 Avfall från allmän plats	10
2.2 Snötipp.....	10
2.3 Sopsand och gatubrunnsslam.....	10
2.4 Avfall från kommunala avloppsreningsverk.....	10
2.5 Avfall från energiutvinning	11
3. Övrigt verksamhetsavfall som uppkommer i kommunen.....	11
3.1 Bygg- och rivningsavfall	11
3.2 Övrigt avfall från större verksamheter	11

1. Ansvarsfördelning inom avfallsområdet

1.1 Aktörers roller och ansvarsområden

Aktör	Roll/ansvar
Naturvårdsverket	Naturvårdsverket är en statlig myndighet med ansvar för miljö- och avfallsfrågor, utfärdar föreskrifter och vägledning.
Länsstyrelsen	Tillsynsansvarig för bl.a. avfallstransporter och vissa avfallsanläggningar.
Kommunfullmäktige	Högsta organ i kommunen som fattar beslut i principiella frågor och ansvarar bland annat för Renhållningsordning med Avfallsplan och lokala avfallsföreskrifter, samt fastställer taxor för avfall som omfattas av kommunalt ansvar
Kommunstyrelsen	Leder, samordnar och ansvarar för den övergripande planeringen i kommunen, vilket även innefattar fysisk planering.
Hållbarhetsutskottet	Följer, bereder och tar initiativ i övergripande och strategiska hållbarhetsfrågor.
Stadsbyggnadsnämnden, kommunalnämnderna	Beslutar om bygglov och andra byggtillstånd, enkla detaljplaner samt ger detaljplaneuppdrag. Avfallshantering är en viktig del av kommunens fysiska planeringsansvar.
Tekniska nämnden	Ansvarar för kommunens uppgifter i avfallsfrågor enligt 15 kap miljöbalken, förutom de myndighetsuppgifter som miljönämnden skall ha enligt kommunens renhållningsordning. Därmed ansvarar tekniska nämnden bland annat för efterbehandling av nedlagda avfallsdeponier.
Miljönämnden	Tillsynsmyndighet för avfallshanteringen inom kommunen.
Telge Återvinning	Det kommunala renhållningsbolaget. Har fått uppdrag från tekniska nämnden att ansvara för avfallshantering i kommunen. Samlar in toalettavfall från enskilda avlopp, septiktankar mm.
Fastighetsägare	Ansvarar för att teckna abonnemang för avfallshämtning, informera boende/verksamheter på fastigheten om regler för avfallshantering, följa lokala föreskrifter och regler för avfallshantering och utrymmen.
Avfallslämnare/medborgare	Alla är skyldiga att sortera ut bl a förpackningar, batterier, elektronik och farligt avfall och lämna till insamling, enligt Avfallsförordningen och lokala föreskrifter.
Producentansvar	Vissa avfall ska producenterna ansvara för, vilket framgår av producentansvarsförordningar.
TIS	Tillståndsgivet insamlingssystem – Naturvårdsverket utser under 2020 de system som ska ansvara fysiskt och ekonomiskt för att samla in förpackningar och tidningar från bostäder och verksamheter

Ansvar för avfallshanteringen är reglerat i miljöbalkens 15:e kapitel och är fördelat mellan flera olika aktörer.

Kommunens ansvar: Varje kommun har ett renhållningsansvar. Det innebär att kommunen är skyldig att se till att hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning och att det återvinns eller bortscaffas. Kommunen ansvarar även för att det finns en renhållningsordning, det vill säga föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen, och en avfallsplan. Renhållningsordningen antas av kommunfullmäktige.

Producentansvar: Sedan 1994 finns ett lagstadgat producentansvar för vissa produkter och förpackningar. Producentansvar innebär att företag som producerar eller säljer produkter på den svenska marknaden har ansvar för att dessa samlas in och återvinns. Producentansvaret har succesivt utökats och omfattar nu åtta avfallsslag: batterier, bilar, däck, elektriska och elektroniska produkter, förpackningar, returpapper, läkemedel och radioaktiva produkter.

Avfallsinnehavarens ansvar: Den som har avfall ska se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Det innebär för hushållen att sortera sitt avfall enligt föreskrifterna i renhållningsordningen.

Verksamhetsutövare har ett stort ansvar för det avfall som uppstår i verksamheten. Man ska ha kunskap om avfallet och dess effekter på miljön. Man är även ansvarig för att avfallet omhändertas på en anläggning som har tillstånd att hantera avfallet samt att det transporteras av en transportör med tillstånd.

Myndigheternas ansvar: Myndigheterna (miljökontoret, länsstyrelsen, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Strålskyddsmyndigheten) ger tillstånd för behandlingsanläggningar och för transport av avfall samt utövar tillsyn och vägleder om avfallshantering.

1.2 Avfallsorganisationen i Södertälje

Kommunfullmäktige är ansvarig för att den kommunala renhållningsskyldigheten enligt miljöbalkens 15 kap uppfylls. Kommunfullmäktige beslutar om avfallstaxa och renhållningsordning samt lokala föreskrifter om avfallshantering.

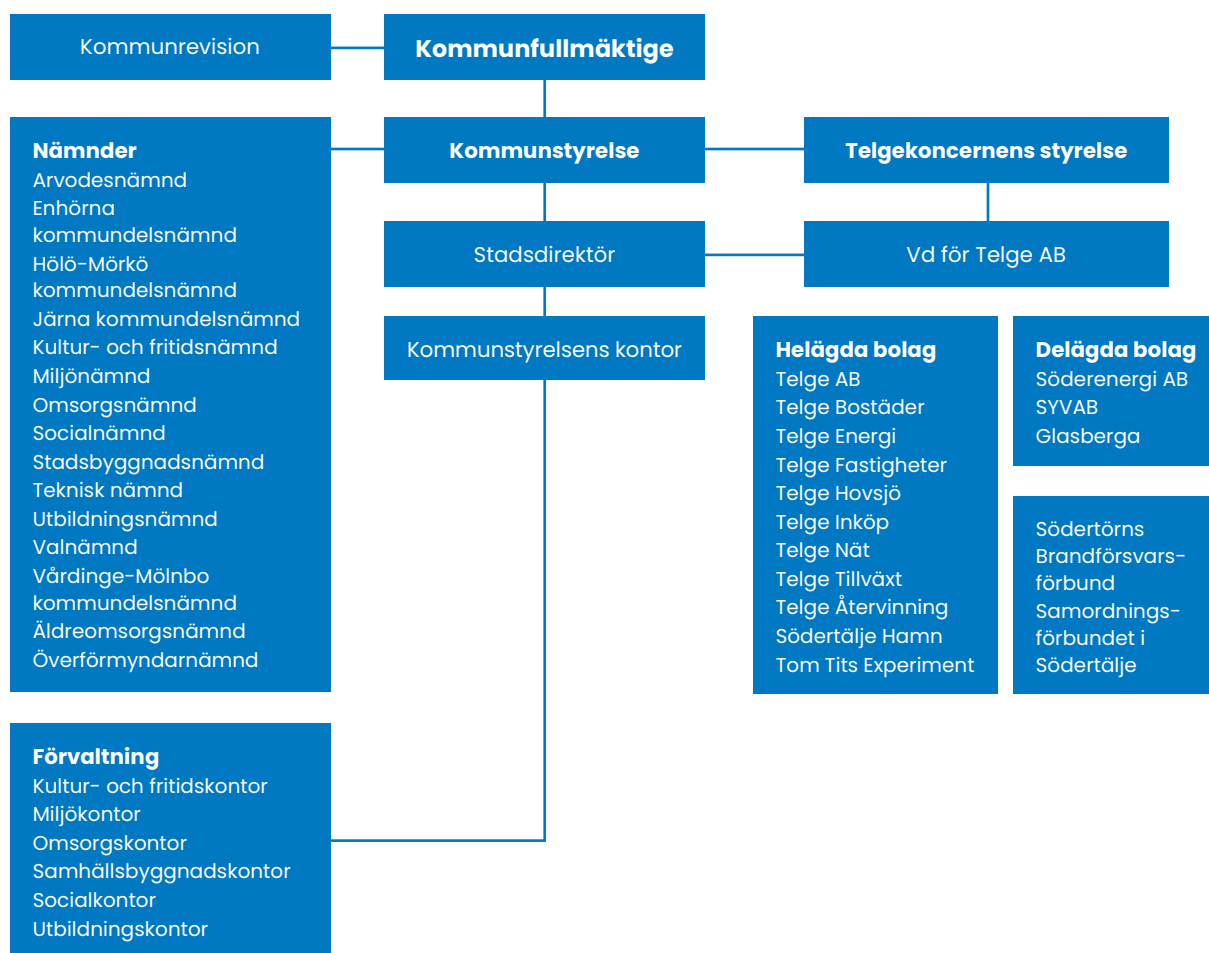
Tekniska nämnden är renhållningsansvarig nämnd, och har verksamhetsansvaret för hanteringen av avfall. Tekniska nämnden förvaltar även de nedlagda deponier som finns på kommunal mark.

Telge Återvinning är ett helägt kommunalt bolag. Telge Återvinning är utförare av den kommunala avfallshanteringen. Bolaget är även ansvarigt för avfallsinformation till medborgarna, tar fram underlag till avfallstaxa samt rapporterar in kommunens avfallsstatistik i avfall web. Bolaget bedriver även avfallshantering utanför det kommunala uppdraget.

Miljönämnden utövar tillsyn av avfallshantering och -anläggningar enligt miljöbalken.

Byggnadsnämnden utövar tillsyn enligt plan och bygglagen (PBL).

Kommunens organisation

1.3 Finansiering

Insamling och behandling av avfall från hushåll som omfattas av kommunalt ansvar finansieras med av kommunfullmäktige antagna avfallstaxan. Kommunfullmäktige beslutar om avfallstaxans totala intäkter som ska täcka utgifterna, samt hur avgifterna fördelas på respektive tjänst. Miljönämndens tillsyn och prövning av avfallshantering finansieras genom kommunfullmäktiges taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Vissa verksamheter som hanterar avfall betalar årlig tillsynsavgift. Vid hantering av klagomål debiteras timavgift enligt taxan. Kostnader för avfallshantering inom andra sektorer täcks på olika sätt. Figuren nedan visar några exempel.

I Södertälje kommun är det Telge Återvinning som tar fram beslutsunderlag för den kommunala avfallstaxan enligt dokumentet *Rutiner för uppföljning och beredning av avfallstaxa*, Dnr: TN-2018-00844.

Södertälje kommun – finansiering av kommunens avfallsplan och dess förverkligande

Moment	Finansiering
Upprättande av avfallsplan, huvudansvarig	Avfallstaxa
Förvaltningars tid för att delta i avfallsplanarbete, ta fram egen handlingsplan och genomföra samt rapportera åtgärder.	Respektive förvaltningsbudget (skatt)
Kommunala bolags tid för att delta i avfallsplanarbete, ta fram egen handlingsplan och genomföra samt rapportera åtgärder.	Respektive bolags budget
Telge Återvinning upprättande av handlingsplan och genomförande av åtgärder för kommunal avfallsinsamling.	Avfallstaxa
Telge Återvinning investeringar och driftkostnader för hantering av avfall utöver kommunalt hushållsavfall	Avgifter och ersättning enligt avtal, ej avfallstaxa
Miljökontorets tillsyn av avfallshantering.	Tillsynsavgifter
Åtgärda nedskräpning på allmän plats	Skatt

1.4 Sortering och insamling av hushållsavfall

I Södertälje är det obligatoriskt för både hushåll och verksamheter att sortera ut matavfall.

Matavfall sorteras ut i en separat grön påse som tillhandahålls av Telge Återvinning. Hushållspåsen är ca 10 liter och påsen för verksamheter är ca 40 liter. Insamlingssystemet för matavfall är under utredning (2020) och kommer ändras under planperioden.

Maskinell insamling förordas. I kommunen används botten tömmande behållare, stationära och mobila sopsugar, containrar, komprimatorer och kärl.

I kommunen finns insamlingssystem i fyrfackskärl, insamling i vanlig soptunna, sopsugssystem samt botten tömmande behållare.

Containrar används ibland under sommaren i vissa fritidshusområden, eller som en tillfällig lösning.

Insamling i två separata fyrfackskärl kallas Hemsortering och hanterar åtta fraktioner fastighetsnära: mat- och restavfall, tidningar och returpapper, förpackningar av plast, glas, papper och metall samt små lyskällor och batterier. Vid nybyggnation av en- och tvåfamiljshus ska det finnas plats för två fyrfackskärl vid fastighetsgräns.

Matavfall från storkök, restauranger och caféer hämtas med egen tur.

Det förekommer enstaka storköksanläggningar med matavfallskvarn och sluten tank installerad. Det malda matavfallet sugs upp med slambil och transporteras direkt till rötningsanläggning.

1.4.1 Behandling av hushållsavfall

Det kommunala hushållsavfallet från kärl, botten tömmande behållare, sopsugar och containrar transporteras till Tveta återvinningsanläggning.

På anläggningen sker optisk sortering, förbehandling, omlastning och transport till återvinnings- och förbränningsanläggningar utanför kommunen.

Det förbehandlade matavfallet transporteras till rötning för produktion av fordonsbiogas och växtnäring på SYVAB, Sydvästra stockholmsregionens VA-verksaktiebolag.

1.4.2 Grovavfall från hushåll

Grovavfall är den del av hushållsavfallet som är tungt eller skrymmande. Exempel på grovavfall är möbler, gips, isolering och trädgårdsavfall. Hushåll kan lämna grovavfall på kommunens återvinningscentraler. I Södertälje finns det två återvinningscentraler, Returen och Tveta (som är en del av Tveta återvinningsanläggning). Sedan 2020 finns det också en rullande återvinningscentral som besöker ett antal områden efter ett schema. I flera områden med flerfamiljshus finns det grovsoprum. På båda återvinningscentralerna finns det möjlighet att lämna saker till återanvändning men större volymer av grovavfall går idag till material- och energiåtervinning.

1.4.3 Farligt avfall

Det är många avfallsslag som kan vara farligt avfall. Några exempel är: färg, lösningsmedel, vissa oljor, elektronik, insektspray, råttgift, skor med inbyggda batterier, vitvaror, batterier, glödlampor och asbest.

Hushåll och småföretagare lämnar farligt avfall till återvinningscentralerna. Hushållen kan även lämna farligt avfall till miljöbilen. Glödlampor och batterier kan lämnas i röda lådan i Hemsorteringen.

Allt farligt avfall som samlas in eller lämnas på Returen körs till Tvetå återvinningscentral för sortering och mellanlagring. Avfallet packas sedan och transporteras vidare till återvinning eller destruktion. Kylmöbler, vitvaror, elektronik, batterier och oljor materialåtervinns. Andra avfallsslag som småkemikalier och tryckimpregnerat virke skickas för destruktion till anläggning med tillstånd för miljöfarlig verksamhet. Några avfallsslag deponeras, till exempel asbest.

1.5 Avfall från enskilda avlopp

Avfall från enskilda avlopp utgör den största delen av den totala mängden hushållsavfall. Kommunen har en betydande andel boende utanför tätorterna och även många fritidshusområden.

Även om vissa fritidshusområden omvandlas och ansluts till kommunalt vatten och avlopp (allmänt VA) kommer det att finnas kvar många enskilda avlopp i kommunen under överskådlig tid. Miljönämnden utför återkommande tillsyn av enskilda avloppsanläggningar för att tillse att de håller tillräcklig prestanda. Avfall från enskilda avlopp utgörs av en rad olika fraktioner med varierande innehåll och kvalitet såsom:

- slam från trekammarbrunnar,
- slam från BDT-avskiljare (bad-, disk- och tvättavlopp),
- slam från minireningsverk,
- avfall från fosforfällor,
- klosettavfall (svartvatten) från slutna tankar och
- latrin.

Slam från trekammarbrunnar, BDT-avskiljare samt från minireningsverk hämtas med sugbil och töms sedan i det kommunala avloppsnätet för behandling i Himmerfjärdsverket (SYVAB).

Avfall från fosforfällor används inom odling om det håller tillräckligt bra kvalitet.

Slutna tankar för klosettavfall, som inte är för utspätt, transporteras med slambil till Telge Näts våtkompost utanför Hölö. I anläggningen, som varit i drift sedan 2012, renas avfallet och används på odling. Anläggningen har kapacitet för 1 500 m³ per år, vilket motsvarar drygt 10 procent av de slutna tankar som finns i kommunen i dag.

Latrintunnor hämtas med flakbil och körs till Sörby Gård i Eskilstuna, där materialet behandlas i en våtkompost för att därefter spridas på åkermark. Latrintunnorna förbränns. Drygt 650 fastigheter har latrinhämtning. Av dessa är cirka 85 permanentbostäder.

I kommunen finns även ett 90-tal fosforfällor installerade. Beroende på hur fosforfällan är konstruerad behöver materialet hämtas med sugbil eller flakbil. Det finns ännu ingen etablerad behandling av detta material i kommunen.

Tabell: Översikt av avfall från enskilda avlopp

Typ	Antal anläggningar	Ton 2012	Behandling
Trekammarbrunn	2 744	6 860	Kommunalt reningsverk
BDT-avskiljare	566	566	Kommunalt reningsverk
Minireningsverk	267	306	Kommunalt reningsverk
Sluten tank	4 163	12 543	Kommunalt reningsverk/ våtkompost
Sluten tank, extremt snålspolande toaletter	199	30	Våtkompost
Fosforfällor	89	4	Jordförbättring på deponiområde
Latrin	650	27	Våtkompost

1.6 Fett från fettavskiljare

De bestämmelser som gäller för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen i Södertälje (ABVA) reglerar att fastighetsägare inte får släppa ut fett i större mängder än vad som finns i normalt avloppsvatten från hushåll. Anledningen är att fett kan orsaka stopp i avloppsledningsnätet. Därför ska verksamheter som hanterar mycket fett, exempelvis matsalar, restauranger, bagerier, gatukök och livsmedelsbutiker ha fettavskiljare installerade på sina avlopp. Det finns ingen tillförlitlig statistik kring antal fettavskiljare. År 2012 genomfördes en inventering och då fanns 163 registrerade fettavskiljare och tömningen av dessa gav upphov till 900 ton fettavskiljarslam. Slammet användes som spädvätska vid förbehandling av kommunens matavfall på Tveta återvinningsanläggning, och därefter rötning för biogasproduktion.

1.7 Avfall med producentansvar

I Sverige finns 2019 lagstiftat producentansvar för åtta avfallsslag. Producentansvaret innebär att det är producenterna som ansvarar för att samla in och ta hand om uttjänta produkter. Kostnader för insamling och behandling i producenternas system täcks av avgifter på sålda produkter, inte av kommunens avfallstaxa.

De produkter som omfattas av producentansvar år 2019 är:

- batterier,
- bilar,
- däck,
- elektriska och elektroniska produkter (inklusive glödlampor och viss belysningsarmatur),
- förpackningar,
- returpapper,
- läkemedel (Läkemedelsverket),
- radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor (Strålsäkerhetsmyndigheten).

Producenterna har i de flesta fall organiserat sig i olika materialbolag som sköter insamling och behandling av respektive avfallsslag.

Från 1 april 2025 ska Tillståndspliktigt insamlingssystem (TIS) erbjuda alla fastighetsägare gratis hämtning av förpackningar från fastighet genom sitt insamlingssystem för förpackningar och tidningar. Naturvårdsverket planerar att under 2020 utse TIS, för insamlingen. 2020 finns det 21 återvinningsstationer i kommunen.

Insamling 2018 (kg/person) Källa: FTIAB	Södertälje	Sverige
Glasförpackningar	16,19	21,8
Papper/kartong	18,87	13,9
Plastförpackningar	9,93	7,5
Metallförpackningar	2,11	1,6
Tidningar	20,94	18,7

Att Södertälje samlar in mer förpackningar än rikssnittet beror framförallt på en långsiktig satsning kring utbyggnad av bostadsnära insamling.

1.8 Statistik hushållsavfall 2018

Avfallslag 2018	Mängd total (ton)	Kg/ invånare	Nivå i avfallshierarkin	Omhändertagande
97 381 invånare				
Restpåse	14 404	166	4	Energiåtervinning
Matavfall	5 200	44	3	Rötning och återföring av biogödsel
Trädgårdsavfall	3 207	33	3	Kompost
Summa Grovavfall	14 272	133	3-5	
Wellpapp	3 374			Materialåtervinning
Trä	998			Energiåtervinning
Metall	509			Materialåtervinning
Textilier	370			Energiutvinning (exklusive kläder till återanvändning)
Möbler	2 894			Energiåtervinning
Övrigt brännbart	1 883			Energiåtervinning
Övrigt grovavfall	717			Konstruktionsmaterial
Deponirest				Deponering
Farligt avfall	2 087	21	3-5	Materialåtervinning Energiåtervinning Destruktion Deponering
Avfall från enskilda avlopp	20 275	206	3	Avloppsreningsverk Våtkompost
Fettavskiljar slam	900	9	3	Rötning och återföring av biogödsel
Avfall med producentansvar (vissa, ej FA)	7 710	78	3-4	Materialåtervinning Energiåtervinning

Tabell 1 Statistik hushållsavfall 2018 (Källa: Avfall web och Telge Återvinning) (Nykvarn kommun rapporteras i en del fraktioner in i samma data. I en del fraktioner är även svåra att helt särskilja mellan hushållsavfall och verksamhetsavfall vilket gör att man bör se siffrorna som indikatorer och inte en spegelbild av verkligheten.

2. Övrigt avfall i kommunens verksamheter trafik/gata

2.1 Avfall från allmän plats

Kommunen ansvarar för att ta hand om avfall som uppstår på allmän plats, till exempel från gator och parker, inklusive avfall från papperskorgar, nedskräpning och illegal tippning. Kostnaderna för att hantera detta avfall täcks av skattemedel.

2.2 Snötipp

Under snörika vintrar kan fastighetsägare behöva transportera bort snö för att lägga upp den på annan plats. Snö som kommer från till exempel vägar och trottoarer innehåller normalt föroreningar, såsom halkbekämpningsmedel, skräp och föroreningar från trafiken. Om snön läggs upp på asfalt och andra hårda ytor kan föroreningar följa direkt med dagvattnet. Snö bör i stället läggas upp på en yta där smältvattnet kan infiltrera i marken, till exempel grus eller gräs. Då kan föroreningarna i smältvattnet fastläggas i marken innan det når ett vattendrag. Snön bör helst samlas upp direkt efter snöfall för att förhindra att den förorenas av trafik, mark, med mera.

Tippning av snö i vatten eller vattenområde är förbjudet, enligt miljöbalken.

Idag finns det ett fåtal platser som är godkända för lagring av snömassor i kommunen och det finns ett behov av att utöka med flera platser för att minimera transporter av snö.

2.3 Sopsand och gatubrunnsslam

Sopsand, det vill säga den sand eller finkrossad sten som under vintern används för halkbekämpning samlas in om våren. Mängden sand är mycket beroende på hur vintern varit och kan variera mellan 2000–5000 ton/år. Sanden kan återanvändas en gång, men behöver sedan bytas ut. Kasserad sand används som konstruktionsmaterial eller fyllnadsmassor.

Gatubrunnsslam är ett avfall som uppstår när gatubrunnar slamsugs. Avfallet består huvudsakligen av vatten, sand och grus, fimpar och skräp. För närvarande omhändertas slammet på Sofielunds avfallsanläggning i Huddinge.

2.4 Avfall från kommunala avloppsreningsverk

I Södertälje kommun finns två mindre reningsverk, ett i Hölö och ett i Mölnbo, som drivs av Telge Nät. Reningsverken är lika stora och tekniskt identiska. Vattnet renas genom mekanisk, biologisk och kemisk rening. Det mekaniska steget består av ett rens-galler. Avfallet från rens-galler förbränns. Både i det biologiska steget och i det kemiska steget bildas slam. Slammet avskiljs med sedimentering och körs med sugbil till Morabergs industriområde, där det töms till det kommunala avlopps-nätet och sedan behandlas tillsammans med avloppsvattnet på Himmerfjärdsverket.

Avloppsvattnet från Södertälje tätort, samt från ytterligare fyra kommuner, leds till Himmerfjärdsverket, som ligger i Botkyrka kommun och renas där. Himmerfjärdsverket drivs av SYVAB. Externt organiskt material, exempelvis matavfall från Södertäljes och fettavskiljarslam, samrötas med reningsverksslam i röt-kammaren. Himmerfjärdsverkets röt-slam är certifierat enligt REVAQ. Målet är en hållbar återföring av avloppsslam till jordbruksmark.

Himmerfjärdsverket – Produktion och användning av rötat slam	Ton TS (Torrsubstans) 2018
Slamproduktion totalt	6 667
Mellanlagring för hygienisering och framtida spridning på jordbruksmark	5 152
Återföring jordbruksmark	1 454
Användning i jordtillverkning	0
Förbränning	9

Kommunstyrelsen fattade beslut i augusti 2019 att ansluta spillvattennäten i Hölö, Mörkö, Mölnbo Järna med ledning till Himmerfjärdsverket.

2.5 Avfall från energiutvinning

Vid produktion av fjärrvärme och kraftvärme uppstår avfall främst i form av förbränningsrester, pannsand och rökgasreningssavfall. I kommunen finns flera anläggningar för produktion av fjärrvärme och en anläggning som även producerar el (kraftvärme). Alla anläggningar utom Järna panncentral drivs av Söderenergi. Järna panncentral drivs av Telge Nät. I Järna panncentral eldas havreskal (restprodukt från Lantmännen Cerealias produktionsanläggning). Uppkommen mängd aska för 2018, 1900 ton. Askan lämnas på Tveta och används för jordtillverkning och inom anläggningen.

Söderenergi producerar fjärrvärme för cirka 300 000 personer, kontor och industrier i södra Storstockholm samt el motsvarande förbrukningen i 100 000 hushåll. Huvuddelen av värmeproduktion och all elproduktion sker vid Igelstaverket i Södertälje.

Vid Igelstaverket energiåtervanns år 2018, 577 538 ton avfall i form av returträ och bränslekross/SRF (källsorterad och upparbetat papper, trä och plast). Av denna mängd kom 22 500 ton bränslekross och 16 250 ton returträ från Tveta återvinningsanläggning i Södertälje. Resterande mängd kom från Stockholmregionen, Norge, England, Tyskland och Holland.

Vid Igelstaverket uppkom 2018 totalt 46 806 ton askor varav 24 679 ton askor återvanns som konstruktionsmaterial. Innan förbränningen av avfallet avskildes 825 ton skrot.

Anläggning	Bränsle	Förbränningsrester (2018) ton
Igelsta kraftvärmeverk	Returträ, skogsflis, bränslekross	Flygaska: 11 887 Pannsand: 6 573
Igelsta värmeverk	Bränslekross, returträ, skogsflis	Flygaska: 10 237 Bottenaska: 15 398 Pannsand: 2 711
Järna panncentral	Havreskal	Flygaska: 1 900

Förbränningsresterna hanteras på Högbytors återvinningsanläggning i Upplands-Bro kommun. Bottenaska och pannsand siktas för att få fram metaller, och restmaterialet används som konstruktionsmaterial på återvinningsanläggningen. Flygaska deponeras för närvarande.

3. Övrigt verksamhetsavfall som uppkommer i kommunen

3.1 Bygg- och rivningsavfall

Södertälje Vid ny- och ombyggnation, rivningsprojekt och anläggningsprojekt uppstår avfall. Detta avfall är till stor del betong, sten, metaller, trä, glas, gips, keramiska material, plast och isolering, men även förpackningsmaterial, såsom wellpapp, plast, frigolit med mera. En del av bygg- och rivningsavfallet är farligt avfall, exempel på det är elavfall, asbest, PCB-fogar. Byggherren ansvarar för att avfallet transporteras till godkänd behandlingsanläggning och för att transportören har tillstånd till transport av avfall/transport av farligt avfall.

Hos många entreprenörer och byggföretag är medvetenheten stor och avfallet källsorteras. Uppföljning på plats är dock viktig. Återanvändning och återbruk behöver utvecklas. Det saknas även statistik över hur mycket bygg- och rivningsavfall som genereras i kommunen, och därmed finns heller ingen uppföljning över hur mycket som återvinns i dag.

Södertälje planerar i sin utbyggnadsstrategi för ca 20 000 lägenheter inom 20 år. Om vi antar att bruttoarean BTA är i snitt 85 m² per lägenhet, och mängden byggavfall ca 30 kg/m² BTA, innebär det att drygt 50 000 ton byggavfall kan komma att uppstå från denna byggnation

3.2 Övrigt avfall från större verksamheter

Det finns ingen sammanställd statistik på avfall från företag och verksamheter i kommunen.

Några exempel på branscher som har större verksamheter i kommunen är fordonsindustri, läkemedelsindustri, bildemontering och sjukvård. I kommunen finns också branscher med många små verksamheter som tillsammans alstrar betydande avfallsmängder; t ex ett 90-tal fordonsverkstäder.

Avfallsprognos 2030 och fysisk planering

1. Befolkningsprognos 2030	13
2. Prognos avfallsmängd 2030.....	13
3. Fysisk planering.....	14
4. Översiktsplan.....	14

1. Befolkningsprognos 2030

Enligt kommunens prognos kommer folkmängden öka med ca 22% under perioden 2015 till 2030. Folkmängden i kommunen 2030 prognosticeras till 114 220 personer.

År	Folkmängd
2018	97 381
2019	98 800
2020	100 210
2021	101 440
2022	103 210
2023	104 870
2024	106 430
2025	107 900
2026	109 270
2027	110 620
2028	111 890
2029	113 090
2030	114 220

2. Prognos avfallsmängd 2030

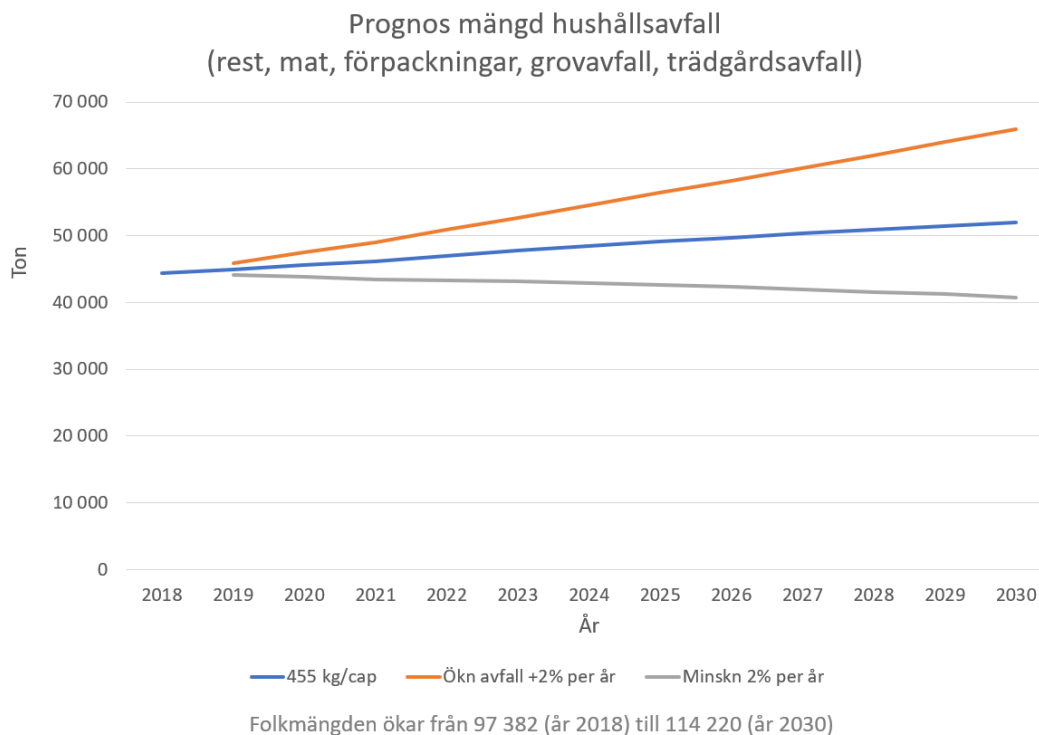
Denna prognos avgränsas till merparten av det avfall som omfattas av kommunalt ansvar - hushållsavfall, men även förpackningar som omfattas av producentansvar.

För prognosen har indata avfallsmängden per capita år 2018 använts, 455 kg/person. De avfallstyper som ingår i prognosen är hushållsavfall: restavfall, matavfall, förpackningar, grovavfall och trädgårdsavfall, enligt statistik i avfall-web.

I diagrammet nedan visar den blå linjen oförändrad mängd avfall 455 kg per capita och år; ökningen relateras direkt till folkmängden.

I högscenariot ökar avfallsmängden med 2 % per år, vilket år 2030 innebär 577 kg/person.

I lågscenariot minskar avfallsmängden med 2 % per år, vilket år 2030 innebär 357 kg/person.

Fram till 2030 kommer det att ske ett flertal ändringar i avfallens uppkomst och sammansättning. Teknik och konsumtionsvanor ändras och användningen av olika material växlar i och med det också. Målen att minska uppkomst av avfall innebär en strävan att minska allt avfall inklusive matsvinn som mängden förpackningar och restavfall såväl per person som i absoluta tal.

3. Fysisk planering

Fysiskplanering är ett område som lyfts fram i avfallsplan 2030. Under målområdet Hållbara städer och samhällen är det övergripande målet att en hållbar resurshantering ska prioriteras på ett tidigt stadium i alla delar av samhällsplaneringen. En del i det är att säkerställa mark och lokalbehov för en hållbar avfallshantering.

Med ökande folkmängd behövs fler bostäder och mer service inom alla områden. Kommunen kommer att förtäta och bygga nya områden. Avfallet som uppkommer ska kunna hanteras, alltså sorteras, samlas in och transporteras till omlastning och vidare till behandling.

Logistiken kring avfallshanteringen utvecklas. Krav på tillgänglighet och närhet för avfallslämnaren vägs mot begränsningar av fordonsrörelser och hur ytor i staden ska användas på bästa sätt.

För att möta framtiden bör den fysiska planeringen var flexibel – ytor och transportvägar för avfall måste reserveras, liksom lämpliga platser för de platser där avfall mellanlagras och sorteras innan vidare transport till olika anläggningar. Byggandet i sig innebär att såväl schaktmassor som byggavfall ska hanteras och i vissa fall behandlas.

Under målområdet Hållbara städer och samhällen ligger det flera aktiviteter för perioden 2021 – 2023 som berör den fysiska planeringen. Bland annat att utreda och säkerställa mark- och anläggningsbehov fram till 2030 och 2050 för insamling, mellanlagring, behandling och deponi av avfall. Se bilaga 10 för handlingsplan 2021 – 2023.

4. Översiktsplan

2013 tog kommunfullmäktige i Södertälje beslut om en ny översiktsplan: Framtid Södertälje. Planen sträcker sig till 2030 visar hur kommunen ska använda mark och vatten i framtiden, och hur behoven ska tillgodoses på ett hållbart sätt.

Under avfallsplanens planperiod kommer en ny översiktsplan tas fram och då är det viktigt att den samordnas med kommunens avfallsplan 2030.

Avfallsanläggningar

1. Anläggningar för återbruk och förebyggande av avfall	16
2. Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall, prövningsnivå A och B	17

1. Anläggningar för återbruk och förebyggande av avfall

För att förebygga uppkomsten av avfall finns platser inom kommunen där invånarna kan lämna produkter som kan användas igen, så kallat återbruk. I kommunen finns en handfull privata och ideella verksamheter som tar emot produkter för återbruk. De redovisas inte här då det tillkommer och försvinner verksamheter löpande.

I **tabell 1** redovisas de anläggningar som drivs av kommunen och tar emot återbruk.

Anläggningens namn	Lokalisering (fastighetsbeteckning)	SNI-kod	Typ/typer av återbruksmaterial som tas emot	Metoder för insamling	Kapacitet, ton/år	Tillåten avfallsmängd enligt tillstånd, ton/år
Telge Återvinning AB, Tveta	Lerhaga 2:1, 2:6	90.290, 90.100-1, 90.140, 90.30-1, 90.350, 90.440-3, 90.50-3, 90.70-1	Besökare kan lämna husgeråd, cyklar, textilier mm. Då insamlingsytan är begränsad är det svårt att lämna större produkter som möbler	Besökarna kan lämna återbruksprodukter i en container på befintlig ÅVC. Cyklar kan besökare lämna på en anvisad plats där andra besökare även får ta med sig inlämnade cyklar.	Insamlingen är begränsad till en container idag vilket tillsammans med tömningsfrekvensen styr kapaciteten	Se nedan i tabell 2
Telge Återvinning AB, Returen ÅVC	Lastaren 5	90.60, 90.40	Besökare kan lämna husgeråd, cyklar, textilier mm. Då insamlingsytan är begränsad är det svårt att lämna större produkter som möbler	Besökarna kan lämna återbruksprodukter i en container på befintlig ÅVC. Cyklar kan besökare lämna på en anvisad plats där andra besökare även får ta med sig inlämnade cyklar.	Insamlingen är begränsad till en container idag vilket tillsammans med tömningsfrekvensen styr kapaciteten	Se nedan i tabell 2
Rullande Återvinningen, Telge Återvinning	Mobil		Besökare kan lämna produkter som inte är skrymmande.	Åkerbruksprodukter, Farligt avfall och elektronik överlämnas till personal som lastar in det i insamlingsfordon. Grovavfall lämnas i container.	Rullande återvinning är ett pilotprojekt som startade 2018	

Tabell 1- Anläggningar för återbruk och förebyggande avfall som kommunen ansvarar för

2. Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall, prövningsnivå A och B

En hållbar infrastruktur för att hantera det avfall som uppstår inom kommunen krävs, däribland olika typer av avfallsanläggningar som drivs av kommunen eller av annan aktör. Beroende på vad som hanteras på anläggningen och vilka mängder som hanteras kan anläggningen behöva ett tillstånd eller en godkänd anmälan för att avfallshantering ska få bedrivas.

Tabell 2 redovisar tillstånds- och anmälningspliktiga anläggningar av betydelse inklusive de med prövningsnivå A och B, vilka kommunen bedömer vara nödvändiga för att hantera det avfall som uppstår inom kommunen

Anläggningens namn	Lokalisering (fastighetsbeteckning)	SNI-kod	Typ/ typer av avfall som tas emot	Metoder för återvinning eller bortskaffande (enl. avfallsförordningen, tas bilaga 4 eller 5)	Kapacitet, ton/år	Tillåten avfallsmängd enligt tillstånd, ton/år
AB Demonteringar	Edeby 1:23	90.119-2		– Återvinning av avfall från uttjänta motordrivna fordon.	Se tillstånds-given mängd	– Mellanlagring av avfall: 10 000 ton/år – Mellanlagring av farligt avfall: 1 000 ton/år.
Kemetyl AB	Södra 1:12	90.440-3, 39.7001		– Återvinna eller bortskaffa farligt avfall – Lagring av gasformiga eller flytande petrokemiska produkter eller brännbara gaser.	Se tillstånds-given mängd	– Mottagning, lagring och behandling av farligt avfall: 5 000 ton/år – Hantering av kemiska produkter: 45 000 ton/år.
Skrotfrag AB	Bilsta 5:5	90.119-2, 90.110-2, 90.120-1, 90.390, 90.40, 90.400-1, 90.50-3, 90.80, 90.90		– Återvinning av avfall från uttjänta motordrivna fordon – Återvinning av annat avfall än farligt avfall – Behandling av farligt avfall – Mellanlagring av annat avfall än farligt avfall – Destruktion eller annan bearbetning av kasserade produkter innehållande fullständigt eller ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner eller halon – Mellanlagring av farligt avfall – Sortering av avfall samt förbehandling av avfall från elektroniska eller elektroniska produkter.	Se tillstånds-given mängd	– Lagring, tömning, demontering och annat yrkesmässigt omhändertagande av uttjänta fordon (som inte omfattas av bilskrotsförordningen): 2 000 ton/år. – Återvinning av kasserade produkter som innehåller fullständigt eller ofullständigt halogenerade klorfluorkarboner som uttjänta kylskåp och frysar: 20 000 ton/år. – Mellanlagring av batterier: max 100 ton vid något tillfälle. – Tömning, demontering och annat yrkesmässigt omhändertagande av skrotbilar som omfattas av bilskrotningsförordningen: 5 000 fordon/år. – Förbehandling av avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska som inte innehåller isolerolja: ingen mängdgräns specificerad.

Anläggningens namn	Lokalisering (fastighetsbeteckning)	SNI-kod	Typ/ typer av avfall som tas emot	Metoder för återvinning eller bortskaffande (enl. avfallsförordningen, bilaga 4 eller 5)	Kapacitet, ton/år	Tillåten avfallsmängd enligt tillstånd, ton/år
						<ul style="list-style-type: none"> – Mellanlagring av avfall: max 10 000 ton vid något tillfälle. – Annan behandling än deponering av farligt avfall om avfallet uppkommer i egen anläggning och behandling leder till återvinning: ingen mängdgräns specificerad.
Scania bilar Sverige AB Begagnade delar	Gesällen 3	90.119-2		– Återvinning av avfall från uttjänta motordrivna fordon.		– Demontering av uttjänta motorfordon som inte omfattas av bilskrottningsförordningen: 200 fordon/år.
Stena Recycling AB	Ekan 4	90.100-2, 90.60		<ul style="list-style-type: none"> – Mekanisk bearbetning av annat avfall än farligt avfall – Mellanlagring av farligt avfall som utgörs av uttjänta motordrivna fordon. 	Se tillståndsgiven mängd	<ul style="list-style-type: none"> – Mottagning, bearbetning och försäljning: 22 000 ton skrot/år – Mellanlagring av oljeavfall vid ett enskilt tillfälle max: 5 ton/år – Mellanlagring av batteriavfall vid ett enskilt tillfälle max: 10 ton/år – Mellanlagring av EE-avfall vid ett enskilt tillfälle (får ej innehålla isolerolja) max: 10 ton/år – Övrigt farligt avfall vid ett enskilt tillfälle max: 1 ton.
Telge Återvinning AB, Tveta	Lerhaga 2:1, 2:6	90.290, 90.100-1, 90.140, 90.30-1, 90.350, 90.440-3, 90.50-3, 90.70-1			Se tillståndsgiven mängd	<p>Mottagning och behandling av:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hushållsavfall och därmed jämförligt avfall: 140 500 ton – Grov-, bygg-, rivnings- och industriellt avfall inklusive branschspecifikt avfall: 138 000 ton – Flytande avfall: 35 000 ton – Farligt avfall: 20 000 ton – Röttslam: 50 000 ton – Förbränningsrester: 120 000 ton – Olje- och metallförorenade jordar: 100 000 ton

Anläggningsnamn	Lokalisering (fastighetsbeteckning)	SNI-kod	Typ/typer av avfall som tas emot	Metoder för återvinning eller bortskaffande (enl. avfallsförordningen, bilaga 4 eller 5)	Kapacitet, ton/år	Tillåten avfallsmängd enligt tillstånd, ton/år
Tysslinge Åkeri AB	Tysslinge 4.1		Byggavfall, farligt avfall, betong och andra inerta material, slam.	– Avfalls-sorteringsstation – Mellanlagring och behandling av avfall och farligt avfall	Se tillståndsgiven mängd	– Byggavfall: 65 000 ton/år – Farligt avfall: 10 000 ton/år – Betong och andra inerta material: 20 000 ton/år – Slam: 4000 ton/år – Total avfallsmängd: 99 000 ton/år
Volvo truck center	Traktorn 1	90.119-2, 50.10, 50.2003		– Återvinning av avfall från uttjänta motordrivna fordon, fordonstvätt och fordonsverkstad.	Se tillståndsgiven mängd	– Demontering av fordon som inte omfattas av bilskrottningsförordningen: max 250 fordon/år.
Ekensberg mellanlagring av skrotbilar	Väghyveln 10	90.60	Utbrända bilar.	– Korttidsförvaring av fordon innan de bortskaffas för vidare transport till bilskrot.	–	– Mellanlagring av utbrända bilar: 100 fordon/år.
Foria AB	Gräv-maskinen 6	90.80, 90.40	Avfall från industri.	– Mellanlagring av annat avfall än farligt avfall – Sortering av annat avfall än farligt avfall.	Se tillståndsgiven mängd	– Mellanlagring av avfall från industri: 10 000 ton/år.
Lindbergs & Son AB	Södra 1:33	90.110-1, 90.60	Järn- och metallskrot.	– Återvinningsanläggning av järn och metaller genom mekanisk bearbetning av avfall samt mellanlagring av farligt avfall.	Se tillståndsgiven mängd	– Mekanisk bearbetning av annat avfall än farligt avfall: max 10 000 ton/år – Mellanlagring av farligt avfall som utgörs av uttjänta motordrivna fordon eller om mängden avfall inte vid något tillfälle uppgår till: 1. mer än 5 ton oljeavfall 2. mer än 30 ton blybatterier 3. mer än 50 ton elektriska eller elektroniska produkter 4. mer än 30 ton impregnerat trä, eller 5. mer än 1 ton annat farligt avfall
Skanska, Södertälje bergtäkt	Glasberga 1:4	90.110-1, 90.40	Alla typer av mineraliska massor, såsom asfalt, betong, tegel, schaktmassor, o-sorterade mineraliska massor, organiskt material.	– Bearbetar och mellanlagrar mineraliska massor.	Se tillståndsgiven mängd	– Tar emot och processar 400 000 ton entreprenadberg. – Mellanlagring av asfaltsrester: 10 000 ton/år. – Mellanlagring av asfaltgranulat för återvinning i process på platsen: 40 000 ton/år. – Efterbehandlar och återvinner schaktmassor: 100 000 ton/år. – Mellanlagring vägsalt: 300 ton/år.

Anläggningsnamn	Lokalisering (fastighetsbeteckning)	SNI-kod	Typ/ typer av avfall som tas emot	Metoder för återvinning eller bortskaffande (enl. avfallsförordningen, bilaga 4 eller 5)	Kapacitet, ton/år	Tillåten avfallsmängd enligt tillstånd, ton/år
Södertälje Bil & Allde-montering AB	Skarlunda 1:16	90.120-1	Uttjänta bilar.	<ul style="list-style-type: none"> – Bilskrutningsverksamhet. – Bensintankar töms varvid innehållet lagras i separat tank. – Spillojor töms och lagras för avhämtning av Rensab AB. – Restkemikalier samlas upp i samband med slutpressning av fordon och hämtas sedan av Rensab AB. – Metallsrot hämtas för återvinning av Stena Bilfragmentering. 	Se tillståndsgiven mängd	<ul style="list-style-type: none"> Lagring av bilar: 600-700 stycken Lagring av olja: 3 kbm Lagring av batterier: 500/år Lagring av däck: 100
SÅAB – Nässelbacken	Tvetaberg 4:1	90.110-2, 90.40, 90.80	Stubb, ris, rivningsvirke, asfalt, betong, rena schaktmassor, berg, hästgödsel.	–	–	<ul style="list-style-type: none"> – Mekanisk bearbetning och yrkesmässigt återvinna annat avfall än farligt avfall: 5 000 ton/år. – Mellanlagring av annat avfall än farligt avfall vid enskilt tillfälle: 10 ton – Sortering av annat avfall än farligt avfall: högst 10 000 ton/år.

Tabell 2- Tillstånds- och anmälningspliktiga anläggningar av betydelse (prövningsnivå A och B)

Nedlagda deponier

Inom Södertälje kommun finns nedlagda deponier där kommunen varit verksamhetsutövare men även deponier som drivits av Scania (deponierna är kommunala och kommer hanteras när Scania avslutat sin verksamhet).

Tabell 1 redovisar vilka nedlagda deponier som identifierats inom kommunen och vilken utredningsfas respektive deponi befinner sig i, MIFO fas 1 eller 2, alternativt om deponin är sluttäckt och kontrolleras enligt kontrollprogram eller om möjligt avslutats helt.

Den modell som används för inventering och riskklassning av förorenade områden i Sverige kallas MIFO-modellen, Metodik för inventering av förorenade områden.

MIFO-undersökningarna identifierar deponins potentiella påverkan på miljön och människors hälsa genom förorening av mark, grund- och ytvatten samt utsläpp av deponigas genom att riskklassificeras på en fyrgradig skala, där 1 innebär mycket stor risk och 4 innebär liten risk. Det är i första hand verksamhetsutövaren som är skyldig att utföra klassningen och vidta de åtgärder som behövs.

För de nedlagda deponierna i Södertälje kommun har MIFO-Fas 1 orienterade studier genomförts i enlighet med tidigare Avfallsplan 2015–2020. Även MIFO-fas 2 där en miljöteknisk markundersökning görs med provtagningar och utredning av föroreningsnivåer samt spridningsrisker till grundvattnet har utförts på de deponierna med riskklass 1 och 2. Även för deponier identifierade med lägre riskklass har fas 2 utredningar genomförts eller är under utredning under kommande avfallsplanperiod 2021–2030.

I enlighet med avfallsplan 2015–2020 skulle samtliga deponier med riskklass 1 och 2, där kommunen är huvudman, ha ett framtaget åtgärdsprogram för att förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön. Detta arbete är delvis genomfört och kommer att fortgå även under gällande avfallsplanperiod.

Nedlagd deponi nr 11, Mölnbo, har fått en MIFO-klass 4. Miljöteknisk markundersökning har genomförts och deponin har bedömts ha en mycket liten risk för påverkan på människors hälsa och miljö. Deponiområdet har rensats upp, återfyllts med jord och omvandlats till rekreationsområde med motionsspår.

Nedlagd deponi nr 8, Gullisborgsgropen, MIFO-klass 4-Godkänd av Länsstyrelsen 1982 och idag sluttäckt och skogsbeklädd.

	Deponi	Fastighets- beteckning	Area m ²	MIFO 1	MIFO 2	Kontr.program sluttäckning	Mifo- klassning ⁷
1	Bergaholms-tippen ¹	Oxelgrens- hagen 1:1	19 311	Klar	Påbörjad		
2	Billstatippen ²	Billsta 5:5	5 238	Klar	Klar	Pågår till 2021	
3	Bolls Hage ⁶	Södra 1:10	-	Hanteras ej nu (under Scania)			
4	Bredsäter ¹	Ene 4:6	8 000	Klar	Påbörjad		
5	Ene Tavestaskolan ¹	Tavesta skolan 3	2 560	Klar	Påbörjad		
6	Enhörna ¹	Ytterenhörna- Lövsta 1:2	1 939	Klar	Påbörjad		
7	Fjärilsstigen ¹	Tavesta 1:248	8 050	Klar	Påbörjad		
8	Gullborgsgropen ⁴	Östertälje 1:15	-	Godkänd av LST och Mk	Klar	Klar	Klass 4
9:A	Halltippen ³ (Norra delen) stora	Hall 4:16	83 914	Klar	Pågår		
9:B	Halltippen ³ (Södra delen)	Hall 4:16	27 237	Klar	Pågår		
10A	Hjortberga ¹ västra	Hjortsberga 7:12	517	Klar	Påbörjad		
10B	Hjortberga ¹ östra	Hjortsberga 7:12	180	Klar	Påbörjad		
11	Mölnbo ⁴	Mölnbo 83:42	3 200	Klar	Klar	Klar	Klass 4
12	Strömtippen ⁶	Bilbyggaren 1	-	Hanteras ej nu (under Scania)	---		
13	*Tveta Hushåll och grovavfall ⁵	Lerhaga 2:1, 2:6		Klar	Påbörjad		
14	*Tveta bioceller ⁵ för förbränning av restpåsen	Lerhaga 2:1, 2:6	Klar	Påbörjad			
15	*Tveta Asbest ⁵	Lerhaga 2:1,2:6		Klar	Påbörjad		
16	Valåker ¹ , Hölö	Hälleby 4:1	5 080	Klar	Påbörjad		
	Summa						

Tabell 1- Nedlagda deponier där kommunen är huvudman i enlighet med Avfallsplanen 2021–2030.

- 1 Upphandling klar MIFO 2-utredning påbörjas ht 2019.
- 2 Sluttäckningsfas
- 3 MIFO 2-utredning pågår
- 4 Klar - sluttäckning avslutad, period för ev. kontrollprogram avslutad. Översyn sker inom den normala driften i kommunen
- 5 Tveta - hanteras av Telge Återvinning. Kommunen är huvudman.
- 6 Undersökta av Scania och sluthanteras först då Scantias verksamhet upphör. Kommunen är huvudman.
- 7 Redovisning av Mifo-klassning per deponi.

Lagstiftning mål och åtaganden

1. Lagstiftning, mål och åtaganden kopplade till avfallsplanens tre målområden 24

- 1.1 Avfallslagstiftning 24
- 1.2 Producentansvar för förpackningar och returpapper 26
- 1.3 Klimatlagstiftning 26
- 1.4 Kommunens styrdokument och mål kring avfall och klimat 26
- 1.5 Avfallsplan, målområden och Agenda 2030 27
- 1.6 Hur Avfallsplanens målområden bidrar till att uppfylla nationella, internationella mål samt globala, regionala och kommunala åtaganden 27

2. Fördjupning - Nationella och internationella lagar och mål, kopplade till avfallsplanens tre målområden 29

- 2.1 Globala avfalls- och klimatåtaganden 29
 - 2.1.1 Agenda 2030 - Globala målen för hållbar utveckling 29
 - 2.1.2 Globalt klimatavtal 29
- 2.2 EU nivå 29
 - 2.2.1 EU:s Klimat - och Energipaket 29
 - 2.2.2 EU paket om cirkulär ekonomi 30
 - 2.2.3 EU:s Avfallspaket 30
 - 2.2.4 EU:s Avfallsdirektiv - del av avfallspaketet 30

- 2.3 Nationella lagar och förordningar 31
 - 2.3.1 Klimatpolitiskt ramverk 31
 - 2.3.2 Avfallslagstiftning 31
 - 2.3.3 Sveriges miljömålssystem 32
 - 2.3.4 Regeringens utredning kring cirkulär ekonomi 33
 - 2.3.5 Avfall Sveriges 25/25 mål 33
- 2.4 Regionala mål och planer 33
 - 2.4.1 RUF 2050 - Regional utvecklingsplan 33
 - 2.4.2 Klimatfärdplan 2050 - Regional handlingsplan 33
 - 2.4.3 Klimat- och Energistrategi för Stockholms län 34
- 2.5 Kommunalta föreskrifter, strategier och program 34
 - 2.5.1 Södertälje kommuns avfallsföreskrifter 34
 - 2.5.2 Miljö- och klimatprogram 2018-2021 34
 - 2.5.3 Södertäljes strategi mot nedskräpning 34

1. Lagstiftning, mål och åtaganden kopplade till avfallsplanens tre målområden

Bilagan beskriver kortfattat de mest relevanta nationella och internationella lagar, mål, strategier och planer som Södertälje bidrar till att uppfylla genom arbetet inom de tre målområden i Södertälje kommuns avfallsplan:

1. Hållbara städer och samhällen
2. Hållbar konsumtion och produktion
3. Bekämpa klimatförändringar

Hela framtagandet av avfallsplanen och följande arbete med att uppfylla planen genom aktiviteter och åtgärder enligt handlingsplanen grundar sig på gällande lagstiftning, åtaganden samt kommunala planer, program och strategier vilka kortfattat beskrivs i ett fördjupningsavsnitt längre bak i denna bilaga.

Ett sammanställt urval av lagstiftning och styrdokument som kopplar till Södertälje kommuns mål och åtgärder presenteras längst bak i denna bilaga.

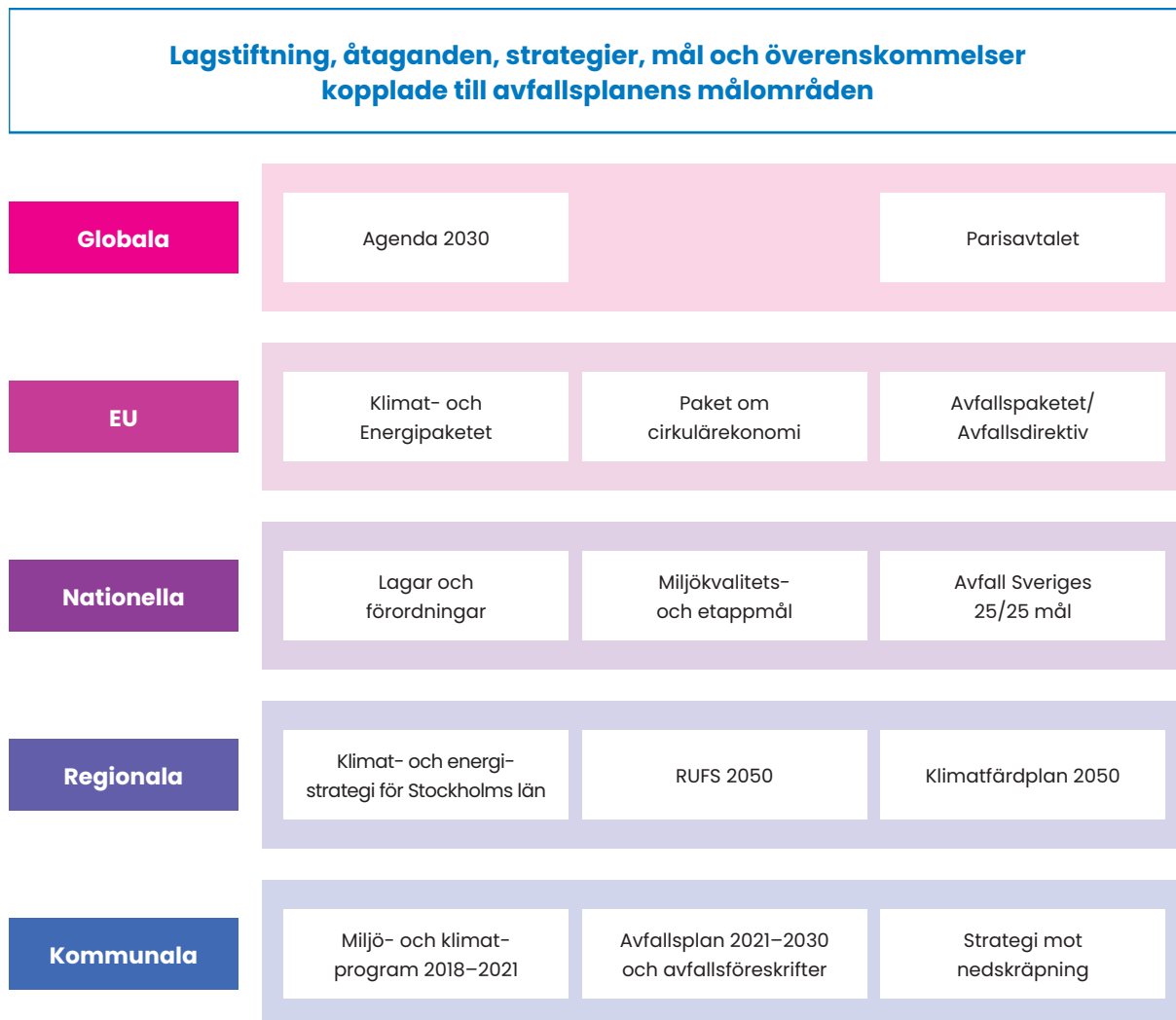
1.1 Avfallslagstiftning

Grunden för den svenska lagstiftningen om avfall är EU:s avfallsdirektiv. I det anges att Avfallspolitiken bör ha som mål att minska resursanvändningen och främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin, vilken även kallas för avfallstrappan. Generellt gäller att resurshushållningen ökar ju högre upp i trappan man går. Avfall ska i första hand minimeras, i andra hand återanvändas, i tredje hand återvinnas, i fjärde hand energiutvinnas och som sista alternativ deponeras.

EU-direktiven ska skrivas in i den svenska lagstiftningen. Sverige har en högre ambitionsnivå än EU och har satt högre mål för sitt avfalls- och klimatarbete för de närmaste 10–25 åren.

Figuren visar ett urval av de lagar, överenskommelser, program på global, europeisk, nationell, regional och kommunal nivå som kopplar till Södertäljes tre målområden.

Agenda 2030 är FN:s globala program för hållbar utveckling med mål och delmål som berör minimering av avfall samt att minska klimatpåverkan från avfallshantering.

Sveriges miljölagstiftning finns bland annat samlat i miljöbalken (1998:808), där avfallshantering regleras i 2 kap §5 och 15 kap. Miljöbalken hänvisar till olika förordningar där mer detaljerade regler och mål finns.

Nationella avfalls- och klimatmål finns bland annat i Sveriges miljömålssystem som består av 16 miljökvalitetsmål och ett antal etappmål för att uppfylla miljömålen. Dessa mål ska tillsammans bidra till det övergripande Generationsmålet:

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Branschorganisationen Avfall Sverige har som ett led i att arbeta i riktning mot en cirkulär ekonomi formulerat ett frivilligt mål kallat 25/25 för att minska avfallsmängderna i kommunerna: Målet innebär att den totala mängden mat- och restavfall ska minska med 25% per person till år 2025 jämfört med 2015.

I EU:s handlingsplan om cirkulär ekonomi från 2015 finns fem områden där åtgärder för ett utökat livscykelperspektiv är särskilt prioriterade;

- plast,
- matavfall,
- kritiska råmaterial,
- bygg- och rivningsavfall och,
- biomassa och biobaserade produkter.

Flera av dessa prioriterade områden återfinns i Naturvårdsverkets förslag till nya etappmål till det svenska miljömålssystemet, som planeras att tas fram under 2019.

1.2 Producentansvar för förpackningar och returpapper

Sverige har producentansvar på flera materialslag, till exempel förpackningar och returpapper från hushåll. Det innebär att det är producenten av materialet i förpackningen eller tidningen som ska ansvara för insamling och behandling av materialet när det har blivit ett avfall. I och med EU:s avfallsdirektiv har nya mål för materialåtervinning tagits fram, vilka införlivats i de nationella förordningarna om producentansvar.

Sveriges återvinningsmål gällande materialet i förpackningar och returpapper (producentansvarsmaterial):

Material	Mål från år 2020
Alla förpackningar	65 %
Pappersförpackningar/well	85 %
Plastförpackningar	50 %
Metallförpackningar	85 %
Glasförpackningar	90 %
Träförpackningar	15 %
Returpapper	90 %

1.3 Klimatlagstiftning

Det nationella klimatarbetet utgår från Sveriges klimatpolitiska ramverk som beslutades år 2017 och består av klimatmål, klimatlag (2017:720) och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen beskriver hur klimatarbetet ska bedrivas och att utgångspunkten är de uppsatt klimatmålen:

- *Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Detta innebär att utsläppen inom Sveriges gränser ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än 1990 samt att resterande utsläpp kan täckas fullt eller till viss del av kompletterande åtgärder.*
- *Utsläppen i Sverige i de sektorer som kommer att omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning, bör senast år 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990, och minst 75 procent lägre år 2040.*
- *Utsläppen från inrikes transporter, utom inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010. (Anledningen till att inrikes flyg inte ingår i målet är att inrikes flyg ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter.)*

1.4 Kommunens styrdokument och mål kring avfall och klimat

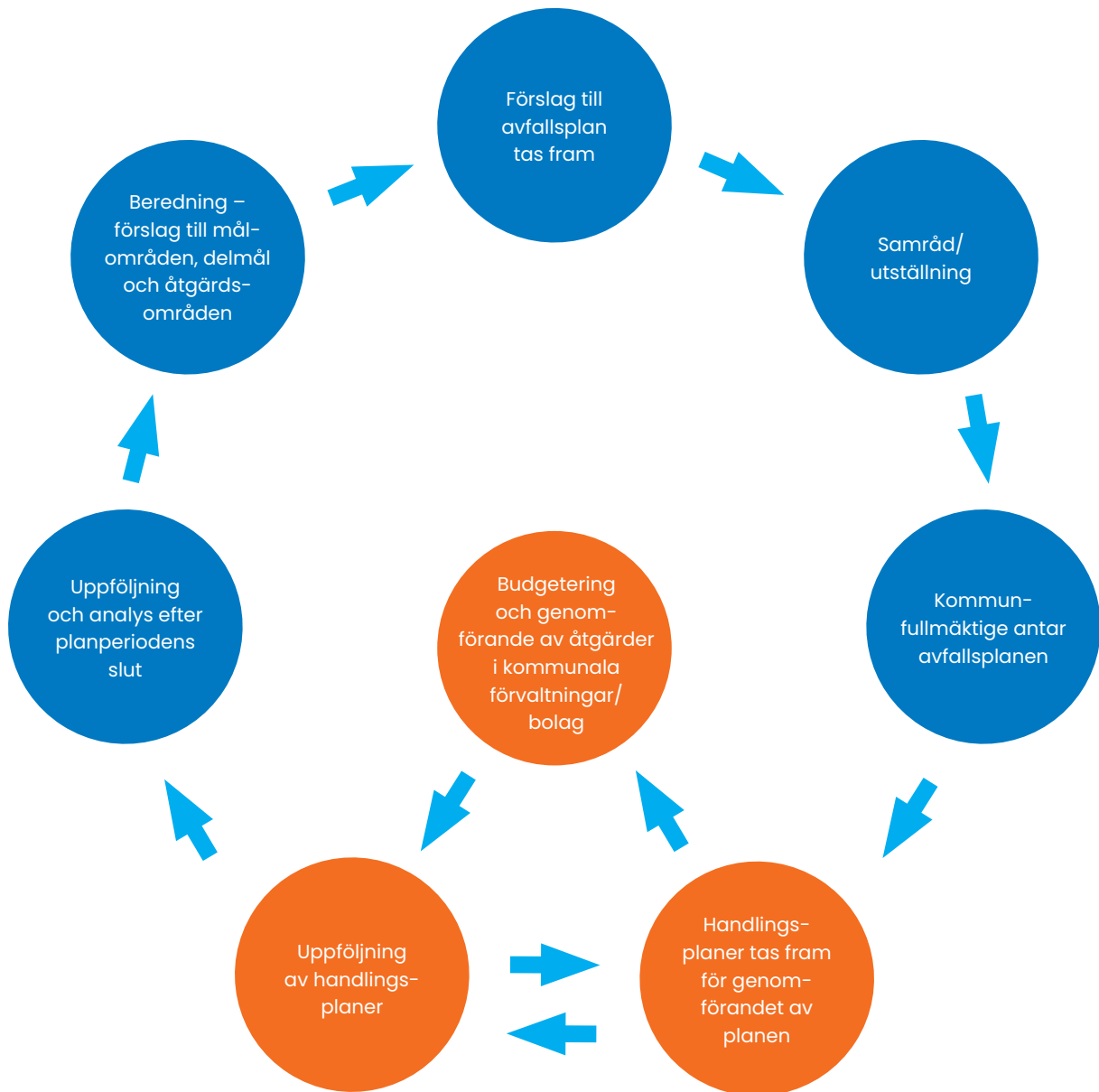
Södertälje kommun vill utveckla sitt miljö- och klimatarbete och integrera avfallsplanen med kommunens Miljö- och klimatprogrammet som ger en tyngd i arbetet med avfalls- och klimatfrågorna i kommunen.

Miljö- och klimatprogrammet visar kommunens målsättningar för detta arbete och går längre än vad lagar och regler kräver att en kommunal organisation ska genomföra.

Arbetet med avfallsplanen ska även samordnas med övriga styrdokument i kommunen.

1.5 Avfallsplan, målområden och Agenda 2030

Avfallsplanens har arbetats fram av en intern projektgrupp och olika aktörer har involverats för att skapa delaktighet och förankring. Den framtagna avfallsplanen ställs sedan ut för att alla berörda inklusive allmänheten ska kunna lämna synpunkter, så kallat samråd. Synpunkterna arbetas in i planen och hela planen beslutas sedan av Kommunfullmäktige. För att genomföra planen tas handlingsplaner med konkreta aktiviteter fram. Till skillnad från målområdena som ska gälla under hela den 10-åriga avfallsplanperioden så kommer handlingsplanerna och delmålen att vara föränderliga och kunna uppdateras.

Figur 1 - Arbetsprocess för avfallsplanen

1.6 Hur Avfallsplanens målområden bidrar till att uppfylla nationella, internationella mål samt globala, regionala och kommunala åtaganden

Målområde 1: Hållbara städer och samhällen

Avfallshantering är en viktig del i kommunens strukturplanearbete och bidrar till en hållbar infrastruktur för avfall i och med att utrymme skapas för avfallshantering i den fysiska miljön. Att kommunen prioriterar principen "lätt att göra rätt" när det kommer till kommunikationen och hanteringen inom avfallsområdet skapar en förståelse och en igenkänning som resulterar i en högre utsorteringsgrad samt bidrar till att uppfylla EU-mål kring återanvändning och återvinning av kommunalt avfall.

Välkända platser för återbruk och avfallshantering ger förutsättningar för invånare och besökare att sortera ut fler förpackningar och större mängd returpapper från restavfallet och därmed bidra till att uppfylla de nationella återvinningsmålen för förpackningar och returpapper.

Fler möjligheter att lämna ifrån sig farligt avfall bidrar till att minska cirkulation av giftiga ämnen i samhället och bidrar till att uppnå mål kring giftfri miljö.

En hållbar infrastruktur för avfallshanteringen leder till färre och renare transporter och därmed till att uppfylla mål kring lägre utsläpp av växthusgaser och färre emissioner till luft, enligt både kommunala, regionala, nationella och globala mål.

Genom ett utökat arbete med samverkan mellan olika aktörer inom kommunen och samtidigt involvera allmänheten genom att inhämta deras upplevelse av avfallsarbetet stärks "vi-känslan" som bidrar till ett hållbart Södertälje, där alla hjälps åt för att nå ett gemensamt mål.

Målområde 2: Hållbar konsumtion och produktion

Genom att arbeta för att förebygga uppkomsten av avfall och sträva efter att nå högre i avfallshierarkin bidrar Södertälje till att uppnå de globala målen kring hållbar konsumtion och produktion. Att informera invånarna om återbruksmöjligheter och öka cirkulationen av produkter minskar klimatpåverkan när avfallsmängderna minskar och därmed även behovet av sopbilstransporter inom kommunen.

En högre utbildningsgrad i skolorna kring avfallets effekter på hälsa och miljö kommer på sikt att leda till att höja medvetenheten kring sitt eget beteende och därmed minska nedskräpning och avfallsdumpning samt dess negativa miljöeffekter på mark- och vatten. En renare miljö bidrar till att uppfylla flera av de globala Agenda 2030-målen såväl som nationella miljö kvalitetsmål och kommunala miljö- och klimatmål.

Den ökade kunskapsnivån kring effekterna av sitt eget beteende bidrar även till att minska matavfallsmängderna och uppkomsten av onödigt matavfall och bidrar till att uppnå avfall Sveriges frivilliga 25/25 mål.

Miljömedvetna åtgärder i inköps- och upphandlingsledet inom kommunens interna verksamheter samt utfasning av engångsprodukter bidrar till minskade avfallsmängder generellt, såväl som minskad användning av plast. Dessa åtgärder går helt i linje med EU:s paket om cirkulär ekonomi, nationella preciserings av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö samt mål i kommunens miljö- och klimatprogram m.fl.

Att arbeta mer aktivt med digitalisering av tjänster och kommunikation, kan bidra till att information blir mer lättillgängligt och sprids snabbare till mottagaren, vilket ökar medvetenhet om frågor kopplade till hållbar resurshantering.

Målområde 3: Bekämpa klimatförändringar

Det övergripande målet för kommunen är att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2030. Avfallssektorn är viktig i det omställningsarbete som måste genomföras. Alla utsläpp av växthusgaser inom kommunen kommer inte kunna förebyggas fram till 2030. För att kunna nå målet om inga nettoutsläpp så behöver samhället där det går, utveckla metoder för att binda växthusgaser. Avfallssektorn är en av de sektorerna där det finns möjligheter att utveckla kolsänkor.

För att minska klimatpåverkan från avfall markant till 2030 behöver hushållen, företagen och övriga samhället involveras i genomförande av avfallsplanen. Insamlingsmetoder för avfall behöver utvecklas så att hushållen enklare kan lämna sitt avfall till återvinning och återanvändning. Bättre sorterade, det vill säga renare avfallsfraktioner är också en förutsättning för att kunna materialåtervinna mera.

Mat och livsmedelssektorn har en betydande klimatpåverkan. Genom Södertäljes kommuns arbete med miljömedvetna val i inköpsledet samt vid beredning av mat inom sina interna verksamheter kan matavfalls- och förpackningsmängderna minska vilket bidrar till minskad klimatpåverkan och att uppnå globala, regionala samt kommunala klimatmål. Även det Avfall Sveriges frivilliga 25/25 mål kan uppnås som en del av arbetet inom ett av de prioriterade områdena i paketet om cirkulär ekonomi.

Det matavfall som uppstår samlas in och behandlas genom rötning och blir till fordonsgas, vilket är en förnybar energikälla med lägre emissioner till luft än flera andra bränslen. Restprodukten efter rötningen blir till biomull vars näringsämnen i så stor utsträckning som möjligt återförs till marken vilket bidrar till ett kretslopp av näringsämnen och en minskad resursförbrukning samt begränsar klimatpåverkan.

I avfallsplanen lyfts ett antal resursflöden fram och genom att arbeta både med att förebygga avfall samt förbättra insamlings- och behandlingsmetoder inom dessa flöden så kommer klimatpåverkan fortsätta att minska från avfallssektorn.

2. Fördjupning – Nationella och internationella lagar och mål, kopplade till avfallsplanens tre målområden

2.1 Globala avfalls- och klimatåtaganden

2.1.1 Agenda 2030 – Globala målen för hållbar utveckling

Södertälje kommuns hållbarhetsarbete utgår från Agenda 2030, vilket är en färdplan mot en hållbar värld, med 17 mål för hållbar utveckling. Agenda 2030 syftar till att minska fattigdom, orättvisor och ojämlikheter och att vända klimatkrisen under det kommande decenniet. Målen är globala men bygger på att de implementeras på lokal nivå för att skapa en hållbar värld för alla. Södertälje har ett ansvar att inom sitt påverkansområde se till att målen förverkligas. Arbetet med Agenda 2030 ska genomsyra alla kommunens verksamheter. I avfallsplanen har vi valt att utgå från tre globala mål som har stark koppling till hållbar avfalls- och resurshantering. Vi har valt att stanna vid tre målområden även om vi kan se direkta kopplingar till många av de andra målen.

Nedan listas avfallsplanens tre mål samt andra relevanta mål som arbetet med avfallsplanen kan bidra till:

- 3. Hälsa och välbefinnande
- 6. Rent vatten och sanitet
- 7. Hållbar energi för alla
- 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 11. Hållbara städer och samhällen
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 13. Bekämpa klimatförändringarna
- 14. Hav och marina resurser

2.1.2 Globalt klimatavtal

Världens länder enades om ett nytt globalt bindande klimatavtal i Paris 2015 i december. Det nya avtalet är ett ramverk för att minska ländernas klimatpåverkan under lång tid framöver. En gemensam plan finns för att minska växthusgasutsläppen och begränsa den globala temperaturökningen till högst 2 grader och att sträva efter 1,5 grader jämfört med förindustriell nivå. Länderna ska successivt skärpa sina åtaganden och utvecklingsländerna ska få fortsatt stöd för att begränsa sina utsläpp och anpassa sina samhällen till ett förändrat klimat.

2.2 EU nivå

2.2.1 EU:s Klimat – och Energipaket

I december 2008 beslutade Europeiska rådet om ett klimat- och energipaket med mål som skulle uppnås till år 2020. I januari 2014 togs ett ramverk fram för klimat- och energipolitiken i Europa samt ett förslag att uppdatera reglerna kring handel med utsläppsrätter.

EU:s mål för 2030 är minst 40 procent lägre växthusgasutsläpp än 1990, minst 27 procent förnybar energi samt minst 27 procent högre energieffektivitet.

Till 2050 vill EU minska utsläppen med 80–95 procent jämfört med 1990 års nivåer som en del av industriländernas insatser.

2.2.2 EU paket om cirkulär ekonomi

I december 2015 presenterade EU-kommissionen ett paket om cirkulär ekonomi med en handlingsplan för vilka åtgärder som ska genomföras för att införliva paketet. Handlingsplanen innehåller ett livscykelperspektiv på produkter samt identifierar fem områden där åtgärder är särskilt prioriterade;

- plast,
- matavfall,
- kritiska råmaterial,
- bygg- och rivningsavfall och,
- biomassa och biobaserade produkter.

Inom avfallsområdet har EU beslutat att genomföra åtgärder inom ovanstående områden genom det så kallade "Avfallspaketet".

2.2.3 EU:s Avfallspaket

För att uppnå en mer cirkulär ekonomi har EU beslutat (maj 2018) att alla medlemsländer ska införa det så kallade "Avfallspaketet" som innebär att en omställning till en mer cirkulär ekonomi genom uppdatering av sex EU-direktiv som berör avfallsområdet. Avfallspaketet börjar gälla 5 juli 2020, då Sverige ska ha införlivat reglerna i direktiven i sin nationella lagstiftning. Ändringarna i direktiven ska bidra till minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter och komponenter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering. Direktiven innehåller även bindande avfallsmål som Sverige till exempel införlivat i producentansvarsförordningarna för förpackningar och returpapper. Följande direktiv berörs av avfallspaketet:

- avfallsdirektivet (2008/98/EG),
- direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG),
- direktivet om deponering av avfall (1999/31/EG),
- direktivet om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (2012/19/EU),
- direktivet om batterier och ackumulatorer (2006/66/EG),
- direktivet om uttjänta fordon (2000/53/EG).

2.2.4 EU:s Avfallsdirektiv – del av avfallspaketet

Ett nytt Avfallsdirektiv införlivades år 2011 i Sverige som en del av den svenska lagstiftningen genom uppdatering av miljöbalken (1998:808) och avfallsordningen (2011:927), m.fl. förordningar. Förändringarna i förordningarna började gälla fr.o.m. 5 januari 2019.

2.3 lagar och förordningar

EU:s direktiv införlivas i den svenska lagar och förordningar. Det är vanligt förekommande att Sverige sätter högre mål i den svenska lagstiftningen än nivån som EU har satt upp i direktiven.

2.3.1 Klimatpolitiskt ramverk

Sveriges klimatpolitiska ramverk beslutades år 2017 och består av klimatmål, klimatlag (2017:720) och ett klimatpolitiskt råd. Klimatrådet är Regeringen rådgivande organ. Klimatlagen beskriver hur klimatarbetet ska bedrivas och att utgångspunkten är de uppsatt klimatmålen:

- Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Detta innebär att utsläppen inom Sveriges gränser ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än 1990 samt att resterande utsläpp kan täckas fullt eller till viss del av kompletterande åtgärder.
- Utsläppen i Sverige i de sektorer som kommer att omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning, bör senast år 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990, och minst 75 procent lägre år 2040.
- Utsläppen från inrikes transporter, utom inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010. (Anledningen till att inrikes flyg inte ingår i målet är att inrikes flyg ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter.)

2.3.2 Avfallslagstiftning

Grunden för den svenska lagstiftningen om avfall är EU:s avfallsdirektiv. I det anges att Avfallspolitiken bör ha som mål att minska resursanvändningen och främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin, vilken även kallas för avfallstrappan. Generellt gäller att resurshushållningen ökar ju högre upp i trappan man går. Avfall ska i första hand minimeras, i andra hand återanvändas, i tredje hand återvinnas, i fjärde hand energiutvinnas och som sista alternativ deponeras.

Sveriges miljölagstiftning finns bland annat samlat i miljöbalken (1998:808), där avfallshantering regleras i 2 kap §5 och 15 kap. Miljöbalken hänvisar till olika förordningar där mer detaljerade regler och mål finns.

Inom avfallsområdet finns bland annat regler kring producentansvar i en rad olika producentansvarsförordningar med uppsatta mål för insamling av t ex förpackningar och returpapper. Avfallsförordningen (2011:927) och miljöprövningsförordningen (2013:251) är andra exempel på förordningar som reglerar avfallshantering.

Sverige har producentansvar på flera materialslag, till exempel förpackningar och returpapper från hushåll. Det innebär att det är producenten av materialet i förpackningen eller t ex tidningen som ska ansvara för insamling och behandling av materialet när det har blivit ett avfall. I och med EU:s avfallspaket har nya mål för materialåtervinning tagits fram, vilka införlivats i de nationella producentansvarsförordningarna.

EU:s avfallsdirektiv har även satt upp mål kring bland annat textilier som ännu inte införlivats i svensk lagstiftning (2019-08-27). Naturvårdsverket har följande förslag till mål kring textilavfall:

- Till år 2025 ska mängden textilavfall i restavfallet minska med 60 procent gentemot basår 2015.
- År 2025 ska 90 procent av separat insamlat textilavfall förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas. Avfallshierarkin ska tillämpas och materialåtervinning ska i första hand ske i form av återvinning till nya textilier.

2.3.3 Sveriges miljömålssystem

Sveriges miljömålssystem består av 16 miljökvalitetsmål och ett antal etappmål för att uppfylla miljömålen. Dessa mål ska tillsammans bidra till Generationsmålet:

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Följande miljökvalitetsmål och dess preciseringar berör främst avfallsplanearbetet i Södertälje:

- Begränsad klimatpåverkan – Precisering:
 - Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.
- Giffri miljö
- Hav i balans och levande kust och skärgård
- Frisk luft
- Levande sjöar och vattendrag
- Bara naturlig försurning
- Grundvatten av god kvalitet
- God bebyggd miljö – Preciseringar:
 - Hållbar samhällsplanering – Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.
 - Hållbar avfallshantering – Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Etappmålen består av mätbara mål, varav de flesta ska vara uppnådda år 2020, naturvårdsverket och andra aktörer arbetar med att ta fram nya etappmål för åren efter 2020, bland annat inom områdena kommunalt avfall, minskat matavfall och textilkonsumtionen och dess miljöpåverkan.

Inom målet Begränsad klimatpåverkan finns etappmål för 2030–2045:

- Minskade utsläpp av växthusgaser utanför utsläppshandeln till senast år 2030 – Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn bör senast år 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen år 1990. Högst åtta procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.
- Minskade utsläpp av växthusgaser för hela samhället till senast år 2045 – Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp...
- Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter – Växthusgasutsläpp från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med år 2010.

2.3.4 Regeringens utredning kring cirkulär ekonomi

Inför införande av EU:s avfallspaket har Sveriges regering låtit genomföra en utredning kring cirkulär ekonomi: "Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi" och syftar till att föreslå olika styrmedel för att förebygga uppkomsten av avfall i syfte att främja en cirkulär ekonomi: Utredningen innehåller bl a förslag till lagändringar.

För att hålla samman arbetet med omställningen till cirkulär ekonomi har en delegation tillsatts som rådgivande organ till regeringen "Delegationen för cirkulär ekonomi" som placerats hos Tillväxtverket.

2.3.5 Avfall Sveriges 25/25 mål

Branschorganisationen Avfall Sveriges har upprättat ett frivilligt åtagande för kommunerna att ansluta sig att uppnå 25/25 målet. Målet innebär att den totala mängden mat- och restavfall ska minska med 25% per person till år 2025 jämfört med 2015. Enligt inrapporterat statistik i Avfall Web var mängden mat- och restavfall år 2015 i snitt 225 kg/person i Sverige. En minskning med 25% innebär att snittet skulle behöva sänkas till 169 kg/person till år 2025.

2.4 Regionala mål och planer

2.4.1 RUF5 2050 – Regional utvecklingsplan

Region Stockholm har skapat en regional utvecklingsplan, kallad RUF5 2050, antagen av Landstingsfullmäktige 2018. Utvecklingsplanen, vilken består av fyra huvudmål, har tagits fram i samverkan med de 26 kommunerna i Stockholms län och andra regionala aktörer. I RUF5 2050 är det framförallt mål nr 4 med delmål som berör avfallsplanen:

4. Stockholmsregionen är år 2050 en resurseffektiv och motståndskraftig region utan klimatpåverkande utsläpp etc.

Delmål 1. om växthusgaser: År 2030 ska de årliga direkta utsläppen av växthusgaser vara mindre än 1,5 ton per invånare och utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras.
Nuläge: 2,7 ton per invånare (2014) och cirka 11 ton per invånare i hela Sverige (2014).

Delmål 4. om hushållsavfall: 2030 ska hushållsavfallet ha minskat till högst 360 kg per person och år och minst 70 procent, inklusive matavfallet, ska materialåtervinnas.
Nuläge: 471 kg och 35 procent (2016).

2.4.2 Klimatfärdplan 2050 – Regional handlingsplan

Klimatfärdplanen är en regional handlingsplan som syftar till genomförandet av RUF5 2050 och det nationella klimatmålet att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till år 2045. Klimatfärdplanen ger vägledning i form av konkreta utsläppsmål fram till 2030 och till 2045 som också finns representerade i de nationella etappmålen.

Klimatfärdplanen anger fem strategiska insatsområden för länets kommande klimatarbete varav mål om att minska utsläppen inom transporterna och bebyggelsen är ett av områden som berör arbetet och målen i Södertäljes avfallsplan.

2.4.3 Klimat- och Energistrategi för Stockholms län

På uppdrag av regeringen har Länsstyrelsen har tagit fram en klimat- och energistrategi till ledning för länets samlade klimatarbete och energiomställning enligt EU:s mål att till 2050 minska utsläppen med 80–95 procent jämfört med 1990 års nivåer. Nuvarande strategi från 2013 formulerar mål och ger underlag för åtgärder som länets aktörer (kommuner, landsting, myndigheter, företag, organisationer, enskilda och hushåll) utvecklar och genomför. En uppdaterad strategi för 2020–2045 är på remiss under hösten 2019. Nuvarande mål som berör avfallsplanen handlar om att minska länets utsläpp av växthusgaser, effektivisera energianvändningen, de klimatpåverkande utsläpp som energianvändningen ger upphov till ska minska och andelen förnybar energi inom transportsektorn ska öka.

2.5 Kommunala föreskrifter, strategier och program

2.5.1 Södertälje kommuns avfallsföreskrifter

Kommunens avfallsföreskrifter reglerar bl a hur avfallshanteringen ska genomföras inom kommunen och hur avfall ska sorteras samt var olika avfallsslag kan lämnas.

2.5.2 Miljö- och klimatprogram 2018–2021

Södertälje kommuns miljö- och klimatprogram beskriver vad organisationen, på kort och lång sikt, vill uppnå för att skapa en ekologiskt hållbar utveckling som ska ge en god livskvalitet för kommunmedborgarna. Miljö- och klimatprogrammet visar kommunens målsättningar för detta arbete och går längre än vad lagar och regler kräver att vi som kommunal organisation ska genomföra.

Miljö- och klimatplanen arbetar utifrån fyra prioriterade områden baserade på de nationella miljömålen:

1. Mark och vatten
2. Klimat och energi
3. Bebyggelse och transporter
4. Konsumtion och beteende

Följande mål från Miljö- och klimatprogrammet har kopplingar till avfallsplanarbetet:

- 1.2 För att uppfylla det nationella miljömålet en giftfri miljö ska samtliga förorenade områden i riskklass 1 & 2 enligt MIFO-metodiken vara åtgärdade senast 2050.
2. Övergripande växthusgasmål: Södertälje kommuns nettoutsläpp av växthusgaser ska minska med 100 % till år 2030.
Övergripande delmål 2025: Nettoutsläppen av växthusgaser ska minska med totalt 30 %. Detta innebär att utsläppen per person ska minska från 4,67 ton till 1,66 ton CO₂e.
- 3.1 Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig (2030).
- 3.2 Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse (2030).
- 4.1 Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.
- 4.2 Det övergripande målet för kommunens avfallsarbete är högre resurshushållning. EU:s avfallshierarki ska vara vägledande för avfallsarbetet på alla nivåer i Södertälje och det konkreta avfallsarbetet styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan.
- 4.6 Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka.
- 4.7 Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.
- 4.11 Minska utsläppen av mikroplaster.

Ett nytt Miljö- och klimatprogram kommer tas fram med nya mål.

2.5.3 Strategi mot nedskräpning

För att motverka nedskräpningen i Södertälje antog kommunstyrelsen i maj 2018 en Strategi mot nedskräpning som syftar till att genom olika aktiviteter skapa ett rent, snyggt och tryggt Södertälje. Både denna och tidigare avfallsplan har mål om att förebygga nedskräpning i enlighet med kravet i föreskriften NFS 2017:2 §4 att avfallsplanen ska innehålla mål och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning.

Miljöbedömning

1. Sammanfattning av miljöbedömningen.....	36	6. Miljöeffekter av avfallsplanens genomförande	41
2. Inledning	36	6.1 Uppföljning.....	41
2.1 Syfte	36	6.2 Målområde 1: Hållbara städer och samhällen	41
2.2 Beslut om betydande miljöpåverkan	36	6.3 Målområde 2: Hållbar konsumtion och produktion.....	43
2.2.1 Avgränsningssamråd.....	36	6.4 Målområde 3: Bekämpa klimatförändringar.....	44
2.3 Samråd med allmänheten.....	36	7. Utmaningar vid sammanställningen	46
2.4 Medverkande.....	37	8. Sammanfattande bedömning.....	46
3. Avfallsplanens omfattning.....	37	9. Referenser	46
3.1 Avfallsplanens syfte och innehåll.....	37		
3.2 Förhållandet till andra relevanta kommunala planer och program	38		
3.3 Nollalternativ	38		
3.4 Andra alternativ	38		
4. Miljöbedömningens avgränsning.....	39		
5. Identifierade miljöaspekter	39		
5.1 Påverkan på befolkningen ur planeringsperspektiv.....	39		
5.2 Påverkan på luftmiljön, klimatet och människors hälsa	40		
5.3 Bullerpåverkan.....	40		
5.4 Påverkan på skyddade områden	40		
5.5 Påverkan på mark- och vattenmiljön.....	40		
5.6 Påverkan på hushållning av material, råvaror och energi	40		

Miljöbedömning

Södertälje kommunsavfallsplan 2030
Genomförd 2019

Urban Earth Consulting

Annika Ekstrand
Daina Millers Dalsjö

1. Sammanfattning av miljöbedömningen

Södertälje kommuns hållbarhetsarbete utgår från Agenda 2030, vilket är en färdplan mot en hållbar värld, med 17 mål för hållbar utveckling. Agenda 2030 syftar till att minska fattigdom, orättvisor och ojämlikheter och att vända klimatkrisen under det kommande decenniet. Målen är globala men bygger på att de implementeras på lokal nivå för att skapa en hållbar värld för alla.

Södertäljes avfallsplan 2030 utgår från tre globala mål som har stark koppling till hållbar avfalls- och resurshantering.

11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatpåverkan

Avfallsplanens syfte är att bidra till;

- hållbar resurshantering i samhället
- att avfallets påverkan på och risker för hälsa, miljö och klimat minimeras.
- att främja social hållbarhet

Genomförandet av Södertäljes avfallsplan 2021–2030 bedöms bidra till en hållbar utveckling, enligt nationella och globala mål. Genomförandet av planen väver även in sociala aspekter som en del i arbetet vilket stärker avfallsfrågan inom kommunen samt ger förutsättningar till en långsiktig hållbar avfallshantering där fler känner delaktighet.

2. Inledning

2.1 Syfte

Miljöbedömningens syfte är att integrera miljöaspekter i planeringen och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas, enligt miljöbalken.

Södertäljes avfallsplan har arbetats fram för att lyfta resurs- och avfallsfrågor inom kommunens enheter och involvera flera berörda enheter och bolag i målarbetet och tillsammans arbeta för ett hållbart Södertälje. Inför formulering av mål och identifiering av prioriterade åtgärdsområden har workshops genomförts där både interna och externa aktörer medverkat. Handlingsplaner och budgetar för att arbeta mot att uppnå avfallsplanens mål tas fram av varje berörd enhet och bolag inom kommunen.

2.2 Beslut om betydande miljöpåverkan

Enligt 6 kapitlet i Miljöbalken ska en kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Enligt miljöbedömningsförordningen (2017:966) ska en betydande miljöpåverkan antas om planen anger förutsättningar för att bland annat bedriva en eller flera olika typer av tillståndspliktiga anläggningar och är en avfallsplan.

Genomförandet av Södertälje kommuns avfallsplan antas, rent lagstiftningsmässigt medföra betydande miljöpåverkan med krav på miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Södertälje kommun har i enlighet med 6 kap. miljöbalken genomfört en strategisk miljöbedömning av avfallsplanens genomförande för att identifiera och bedöma vilka effekter genomförandet av avfallsplanen har på människors hälsa och miljö.

2.2.1 Avgränsningssamråd

Avgränsningssamråd har hållits med Länsstyrelsen och Havs och Vattenmyndigheten för att avgränsa miljöbedömningen.

2.3 Samråd med allmänheten

Avfallsplanen inklusive miljöbedömningen ska ställas ut i minst fyra veckor. Inkomna synpunkter kommer beaktats innan antagande i kommunfullmäktige.

2.4 Medverkande

Miljöbedömningen har genomförts av konsultföretaget Urban Earth Consulting på uppdrag av Södertälje kommun, Stadsbyggnadskontoret.

Annika Ekstrand Urban Earth Consulting
Daina Millers Dalsjö Urban Earth Consulting

Följande personer har bidragit med uppgifter till miljöbedömningen:

Tomas Thernström Avfallsstrateg Södertälje kommun
Katarina Sjöberg Telge Återvinning

3. Avfallsplanens omfattning

Södertäljes avfallsplan fokuserar på mål och åtgärder för genomförande av planen men väver även samman avfallsfrågorna med de sociala frågorna samt den aktuella klimatfrågan. Avfallsplanens och avfallshanteringens konsekvenser inom dessa områden lyfts i en Social konsekvensanalys samt berörs i en separat klimatanalys.

3.1 Avfallsplanens syfte och innehåll

Avfallsplanens syfte är att bidra till;

- hållbar resurshantering i samhället
- att avfallens påverkan på och risker för hälsa, miljö och klimat minimeras.
- att främja social hållbarhet

Avfallsplanens fokus ligger på de tre målområden och dess åtgärder för att skapa ett mer cirkulärt Södertälje:

- Målområde 1: Hållbara städer och samhällen – En hållbar resurshantering ska prioriteras på ett tidigt stadium i alla delar av samhällsplaneringen
- Målområde 2: Hållbar konsumtion och produktion – Avfall och nedskräpning ska förebyggas och minska markant till 2030.
- Målområde 3: Bekämpa klimatförändringar – Klimatpåverkan från avfall och konsumtion av resurser ska minska markant till 2030

Utöver målen är större delen av planen förlagd till olika bilagor:

- Nulägesbeskrivning – beskriver organisationen kring avfallshantering, hur insamling sortering och behandling går till, avfallsmängder som uppkommer inom kommunen.
- Lagstiftning, mål och åtaganden, kopplade till avfallsplanens tre målområden – beskriver hur Avfallsplanens målområden kan bidra till att uppfylla globala, nationella, regionala samt kommunala mål och åtaganden inom avfalls- och klimatområdet. Bilagan listar även lagstiftning relevant för avfallsplanarbetet.
- Avfallsanläggningar – listar nuvarande avfallsanläggningar av relevans inom kommunen samt anläggningar utanför kommunen som är upphandlade för att hantera avfall inom kommunalt ansvar från Södertälje.
- Nedlagda deponier – Listar identifierade nedlagda deponier samt utredningsfas för respektive anläggning inom kommunen.
- Avfallsprognos – Beskriver olika scenarier över avfallsmängdernas utveckling under avfallsplaneperioden.
- Social konsekvensanalys – visar avfallsplanens och avfallshanteringens konsekvenser och påverkan på sociala frågor och hur planeringen kan bidra till social hållbarhet i stadsplanering.
- Klimatanalys – visar statusen på arbetet att nå ett fossilfritt Södertälje 2030 och avfallshanteringens påverkan på målet.

Utöver ovanstående bilagor finns bilagor som beskriver hur avfallsplanen tagits fram, samrådsprocessen, uppföljning av föregående plan, handlingsplan 2021 -2023 och en sammanställning av uppgifter som ska redovisas till länsstyrelsen samt definitioner och ordlista.

3.2 Förhållandet till andra relevanta kommunala planer och program

Avfallsplanen är framtagen för att samverka med övriga interna styrdokument inom miljö- och klimatområdet såsom Miljö- och klimatprogrammet och Strategi mot nedskräpning. Målområden, målbilder och åtgärdsområdena i avfallsplanen är formulerade för att gå i linje med mål, åtgärder och handlingsplaner i miljö- och klimatprogrammet så att arbetet med dessa kan få dra nytta av varandra.

Avfallshantering har även inkluderats vid framtagande av kommunens strukturplaner för att lyfta frågor kring avfall och nedskräpning. Behovet av utökade ytor för avfallshantering, i takt med att utökade nationella mål kring materialåtervinning av förpackningar höjs, samtidigt som producenterna fått i uppgift att erbjuda insamling av förpackningar från hushållsfastigheter, har gjort att kommunens bygglovsenhet ser över sin policy kring avfallsbehållare för att möta kraven på utveckling inom avfallsområdet.

I detaljplaneprocessen undersöks om ytor finns inom planen för sortering och insamling av avfall samt att det kan ske trafiksäkert samt att avfallslösningen är tillgänglighetsanpassad och följer plan- och bygglagen. Krav i detaljplanerna och avfallsplanen bör samverka för att uppsatta mål ska uppnås.

3.3 Nollalternativ

Nollalternativet beskriver påverkan på miljön om avfallsplanen 2021–2030 inte genomförs och nuvarande avfallsplan 2015–2020 fortsätter att gälla. Miljöförhållandena bedöms utvecklas i negativ riktning om planen inte blir av och avfallshanteringens fortsätter som idag. Om inga nya mål kring avfallshantering sätts upp i Södertälje och hanteringen av avfall och nedskräpning inte utvecklas antas ingen miljöförbättring ske utifrån dagens hantering. Konsekvenser av nollalternativet kan orsaka negativa effekter på miljön både direkt genom brist på åtgärdsarbete inom målområdena men även som en följd av brist på samverkan mellan kommunens enheter och bolag och verksamheter inom kommunen.

Följande delar har identifierats få negativa effekter av en utebliven nya avfallsplan:

- Inga nya mål och åtgärder att arbeta med som kan ge fortsatt minskning av miljöpåverkan
- Brist på mål att arbeta mot kan ge motivationsbrist hos genomföraren, vilket kan ge negativ miljöpåverkan på sikt.
- En avsaknad av samverkan inom avfallsfrågorna i kommunen motverkar utveckling och förbättringar vilket kan resultera i nedskräpning på mark och i vatten, upplevd otrygghet, otydlig information mm.
- Kommunens bidrag till att uppnå lokala, regionala, nationella och globala miljömål och åtaganden skulle inte höjas.
- Det skulle finnas risk att det saknas avsättningar i enheters och aktörers budgetar för att arbeta med avfallsförebyggande, avfallsminimering och avfallshantering samt med klimatfrågor.

Positiva miljöeffekter av en ny avfallsplan riskerar att utebli om nya handlingsplaner inte genomförs som planerat, t ex inom nytilkomna prioriterade områden såsom klimatbegränsning och avfallsförebyggande.

3.4 Andra alternativ

Enligt miljöbalken är det obligatoriskt att ha en avfallsplan för varje kommun. Den geografiska avgränsningen för arbetet med att genomföra planen är Södertälje kommungräns. Andra alternativ skulle kunna vara en gemensam avfallsplan med en eller flera andra kommuner, vilket inte är aktuellt för denna planperiod. Att redovisa andra alternativ än nollalternativet bedöms inte relevant för Södertäljes avfallsplan.

4. Miljöbedömningens avgränsning

Avfallsplanen planeras tas fram i syfte att vara ett övergripande styrdokument med en planperiod på 10 år. Under dessa år kommer målområdena, målen och målbilderna att vara konstanta. Under arbetet med genomförandet av avfallsplanen kommer handlingsplaner tas fram för en period av högst tre år i taget med mer detaljerade aktiviteter för att nå målen och åtgärder för att minska negativ påverkan på miljö- och hälsa under arbetets gång. Därav kommer miljökonsekvensbeskrivningen även den att redovisas mer övergripande.

Miljöbedömningen genomförs för att främja en hållbar utveckling. Miljöbedömningens miljökonsekvensbeskrivning (MKB) avgränsas främst till en bedömning av positiva och negativa miljökonsekvenser som berör de tre huvudmålen och åtgärdsområdena för att nå de uppsatta målbilderna.

Miljöbedömningens geografiska avgränsning går vid kommungränsen. Avfall från Södertälje hanteras bl a i anläggningar lokaliserade i andra kommuner och miljöeffekter från dessa anläggningar bedöms hanteras via respektive anläggnings tillståndsvillkor samt inom tillsynen för verksamheten och berörs inte vidare inom denna bedömning. Behandlingsanläggningar för avfall handlas upp med några års mellanrum och anläggningarna kan därmed bytas ut under planperioden.

Miljöbedömningen berör inte artskydd, ekosystemtjänster eller skyddade områden med tanke på att genomförandet av avfallsplanen, till skillnad för t ex en detaljplan eller översiktsplan, inte berör förändringar av större markområden som kan påverka dessa.

Södertälje hamn är klassat som riksintresse inom sjöfart och är en knutpunkt för godstransporter för kommunen. Avfallsplanens genomförande berör inte specifika verksamheter såsom hamnverksamheten specifikt utan det kommunala bolaget Södertälje Hamn kommer arbeta med avfallsplanen som övriga bolag och enheter via handlingsplaner.

I övrigt avgränsas avfallsplanen och därmed miljöbedömningen till planperioden 2021–2030.

Ett avgränsningssamråd har hållits med Länsstyrelsen i Stockholm och Havs- och vattenmyndigheten som bedöms som berörda myndigheter.

5. Identifierade miljöaspekter

Insamling och behandling av avfall ger vissa negativa effekter på miljö. Skulle däremot insamlingen eller avfallsbehandlingen inte ske skulle de negativa effekterna bli mycket mer betydande och långvariga. Att arbeta med att uppnå avfallsplanens målbild innebär att sträva för en hållbar utveckling. För att kunna vidta åtgärder behöver först de betydande miljöaspekterna identifieras. Vid drift/huvudman av avfallsanläggningar som utför sortering, omlastning, deponering och mellanlager finns miljöaspekter som behöver åtgärdas för att inte orsaka negativ miljöpåverkan. I nästa avsnitt beskrivs positiva och negativa miljöeffekter av avfallsplanens genomförande vid arbete med att uppnå målbilden för år 2030 samt vilka åtgärder som planeras och hur uppföljningen av målen ska ske.

5.1 Påverkan på befolkningen ur planeringsperspektiv

Att människor uppehåller sig inom kommunen ger upphov till avfall. Om personer som uppehåller sig i kommunen inte upplever att de har möjlighet att göra sig av med sitt avfall eller inte vet var detta avfall ska placeras minskar sorteringen av avfall och i värsta fall resulterar det i nedskräpning. En nedskräpad plats upplevs ofta som otrygg och risken för ytterligare nedskräpning på platsen ökar, därmed ökar även risken för föroreningar av mark- och vatten. Avfall på marken och i överfulla papperskorgar medför även ökad risk för skadedjur och skador på egendom som följd. Nedskräpning är en ovana som kräver beteendeförändring för att förebyggas.

Avsaknaden av stadsplanering för att inrymma avfallshanteringen kan påverka befolkningen negativt om avfallsfordon inte har möjlighet till ett säkert körsätt vid avfallsinsamling utan t ex måste backa för att nå insamlingsbehållare.

För att det ska vara lätt för alla att göra sig av med sitt avfall behöver samlingsplatser och vägar till tillgänglighetsanpassas för att personer med t ex begränsad rörelseförmåga ska känna sig inkluderade i samhället.

5.2 Påverkan på luftmiljön, klimatet och människors hälsa

Insamling och behandling av avfall medför ett transportbehov, vilket kan resultera i emissioner till luft av t ex växthusgaser och partiklar som kan påverka människors hälsa och klimatet negativt.

Deponering av organiskt material kan ha förekommit tidigare vilket kan ge upphov till läckage av växthusgasen metan, vilket ger negativa effekter på klimatet.

Bränder på avfallsanläggningar kan orsaka negativa effekter på människor och miljö då giftiga gaser och rök kan bildas. Släckning av bränder kan orsaka negativ miljöpåverkan på mark och vatten.

5.3 Bullerpåverkan

Insamling, sortering, behandling och transporter av avfall kan ge upphov till verksamhetsbuller och trafikbuller. Buller upplevs ofta olika av olika människor beroende på ljudnivån och acceptansnivån för en viss aktivitet som orsakar buller.

5.4 Påverkan på skyddade områden

Eftersom inga nya avfallsanläggningar planeras på oexploaterad mark inom planperioden bedöms inte genomförandet av avfallsplanen medföra betydande miljöpåverkan på någon typ av skyddade områden.

5.5 Påverkan på mark- och vattenmiljön

Nedskräpning och så kallade dumpningar av avfall på mark kan, beroende på avfallets egenskaper, ge föroreningar till mark och vatten.

När regnvatten kommer i kontakt med deponiområden och verksamhetsytor på till exempel avfallsanläggningen Tvetå genereras ett förorenat vatten, kallat lakvatten. Om lakvattnet släpps orenat ut i naturen kan skador uppkomma på mark- och vattenmiljön. Visst lakvatten uppkommer även vid insamling av avfall i containrar och sopbilar.

5.6 Påverkan på hushållning av material, råvaror och energi

Avsaknad av planering, rutiner och kunskap om materialval och miljömål vid inköp i kommunala verksamheter kan skapa stora mängder onödigt avfall samt varor med onödigt hög miljöbelastning vid tillverkning eller användning. Om återvinning eller återbruk hade kunnat tillämpas istället för nyinköp hade även viss energiåtgång kunnat undvikas.

Att i kommunala verksamheter eller som kommuninvånare slänga fungerande varor eller mat som skulle kunnat ätas upp är slöseri med råvaror och material och kan bidra till en negativ klimatpåverkan.

Brist på information till invånare och andra aktörer inom kommunen bidrar till kunskapsbrist om hur avfallshanteringen och återbruksverksamheten går till samt var platser finns för att lämna ifrån sig avfall och återbruksprodukter. Detta kan leda till felhantering och att avfall, material och produkter hanteras på en lägre nivå i avfallshierarkin än nödvändigt. Avsaknad av digitala verktyg och digital information om kommunala avfallstjänster och samarbetspartners minskar tillgängligheten för en stor del av invånarna och kommande generationer, vilket även det kan bidra till felhantering av avfall och minskat återbruk.

6. Miljöeffekter av avfallsplanens genomförande

För varje målområde lämnas en kortfattad beskrivning av de mest betydande utmaningarna som kan medföra negativa miljöeffekter och de mest positiva miljöeffekter som genomförandet av avfallsplanen har på människors hälsa och miljön samt effekter på klimatförändringen. Målen är samma under hela avfallsplaneperioden. Åtgärder tas fram i handlingsplaner för två år i taget.

6.1 Uppföljning

Avfallsplanen följs upp årligen med bland annat en analys och diskussion kring prioriterade åtgärdsområden. Minst vart tredje år tas handlingsplaner med mätbara nyckeltal fram för att lätt kunna följa upp om arbetet leder i rätt riktning eller om ytterligare åtgärder måste till för att nå målen för 2030. Inom uppföljningsarbetet undersöks även effekterna på människan och miljön i syfte att motverka att negativ miljöpåverkan från genomförandet av planen.

Nya etappmål inom avfallsområdet kommer tas fram av Naturvårdsverket under planperioden vilket kommer följas upp och vid behov föras in i kommande handlingsplaner för att bidra till att uppnå dessa mål. Merdetaljerat kring lagstiftning och vilka specifika mål och åtaganden som avfallsplanen bidrar till att uppnå redovisas i en av bilagorna till avfallsplanen.

6.2 Målområde 1: Hållbara städer och samhällen

Mål:

En hållbar resurshantering ska prioriteras på ett tidigt stadium i alla delar av samhällsplaneringen

Prioriteringar och vägen framåt

En omställning till ett resurseffektivt och cirkulärt samhälle kommer att kräva både tekniska och sociala innovationer. Kunskapsnivån måste höjas bland så väl individer som organisationer. För kommunkoncernens del är det viktigt att höja kunskapsnivån bland alla medarbetare så väl som att säkra tillgång till specialkompetens. Samhällsplanering är komplex och det finns behov av att skapa tydliga ramar för arbetet. Frågor kring hållbar resurshantering måste ta plats i centrala styrdokument. Tydliga ramar kan synliggöra målkonflikter och underlätta prioriteringar och samverkan. Kommunens översiktsplan behöver vara vägledande för effektiv markanvändning. Samutnyttjande av mark och lokaler behöver utvecklas. Dels för att mark är en begränsad resurs, dels för att minska resursanvändningen från byggnation och underhåll av vår bebyggelse. Vi har inte råd att ha mark och lokaler som inte utnyttjas effektivt. Nya affärsmodeller och samverkansformer kommer att efterfrågas. Det kommer att kräva utvecklad samverkan mellan offentlig sektor och näringsliv. Vi behöver ta vara på synergier mellan digitalisering och cirkulär ekonomi.

Avgörande är att kommunen gör det lätt för invånare och företag att ta hållbara beslut. Tillgången och tillgängligheten till infrastruktur för återanvändning och återvinning måste utvecklas och prioriteras vid all typ av samhällsplanering. Det kan till exempel vara en möjlighet att lämna grovavfall där man bor utan att ha tillgång till bil. Där det finns regelverk som begränsar eller hindrar omställningen till en cirkulär ekonomi behöver kommunen bli mer aktiv i att synliggöra dessa utmaningar. Många regelverk bestäms på nationell- eller EU-nivå. I de fallen är det nödvändigt att kommunen lyfter frågor i samverkan med andra kommuner och nationella organisationer så som Sveriges Kommuner och Regioner. Kommunen behöver också bli bättre på att inkludera sociala perspektiv stadsbyggnadsprocessen. Frågor som berör jämlikhet och tillgång till resurser är centrala. För att nå långsiktig hållbarhet måste det finnas en rättvis fördelning och tillgång till resurser.

Prioriterade styrmedel och strategier:

Identifierade och prioriterade åtgärdsområden för att nå målbilden:

- Fysisk planering
- Tillsyn
- Lagar och regler
- Ekonomi
- Inköp och upphandling
- Information och kommunikation
- Digitalisering och innovation

Målets utmaningar inom miljö, hälsa och klimat:

- Om avfallsåtgärder ges låg prioritering vid budgetarbete inom kommunens enheter och bolag kan det resultera i att färre mål i avfallsplanen kan uppnås än planerat – negativa miljöeffekter generellt samt negativ klimatpåverkan.
- Avfallstransporter vid avlämning och insamling – emissioner till luft, negativ klimatpåverkan kan öka vid bristfällig fysisk planering.
- Om svårigheter uppstår att skapa fysiska platser för insamling och återbruk samt att information om befintliga platser och tillfällen inte når ut till användarna – kan bidra till minskad återvinning, nedskräpning och ”dumpning” av avfall – mark- och vattenförorening samt känsla av otrygghet hos de som vistas i kommunen.
- Deponering av avfall medför risk för att lakvatten förorenar mark- och vatten.

Bedömning: Måttlig miljöpåverkan. Om ”dumpningarna” är av samma karaktär som i dagsläget (mestadels grovavfall), är dessa inte skadliga för miljön i stor omfattning annat än att de upplevs skrämmande. Avfallsdumpningar kan ha större negativ påverkan på sociala faktorer. Låg prioritering vid budgetarbetet kan ge större negativa effekter på sikt med missnöjda invånare som följd. För alla deponier inom kommunen genomförs en rasklassificering enligt MIFO-metoden och efterföljande kontrollprogram för att minimera risk för förorening av mark- och vatten.

Positiva miljöeffekter och hänsyn till miljö kvalitetsmål och andra miljöaspekter:

- Med ett proaktivt arbete inför framtagande av den nya avfallsplanen med bl a workshops inom olika teman, och med medverkande från såväl interna enheter och bolag som externa aktörer inom t ex återbruk, har kommunen i ett tidigt skede involverat många aktörer. Träffarna har medfört att kommunen har höjt sin kunskap om aktörernas arbete och förutsättningar och kunnat identifiera svårigheter och utmaningar i verksamheter och i vissa fall kunnat avhjälpa dessa och förbättra förutsättningarna för genomförandet av planen. Aktörerna har därmed uppmärksammat och blivit delaktiga i kommunens arbete med avfallsplanen och att alla måste arbeta tillsammans för att nå målen och skapa en hållbar utveckling. Alla interna enheter och bolag tar fram handlingsplaner med aktiviteter och budgeterar för dessa. Målen och handlingsplanerna följs sedan upp årligen.
- Avfallsplaneringsfrågorna hanteras delvis inom samma enhet som stadsbyggnadsfrågorna i Södertälje vilket ger förutsättningar för ett nära samarbete samt att vid stadsutveckling skapa en hållbar avfallshantering genom att planera för permanenta och tillfälliga platser för återbruk och avfallsinsamling.
- Kommunens enheter och bolag strävar efter att arbeta sig högre upp i avfallshierarkin och utveckla avfallshanteringen samt att tillgänglighetsanpassa insamlingen och sträva efter en bra arbetsmiljö vid insamling och behandling. Exempelvis strävas efter maskinella systemet för insamlingen, vilket både skapar en bättre arbetsmiljö för insamlaren men även att färre stopp krävs vid hämtning och därmed en lägre klimatpåverkan och färre emissioner till luft.
- Målet innebär en fortsatt omställning till fossilfri avfallshantering. Många av transport- och arbetsfordonen har ersatt fossilt bränsle med HVO vilket ger lägre klimatpåverkan. Vid inköp av nya samlingsfordon ställs krav på fossilfritt bränsle, och för tunga fordon senaste euroklass.
- Södertäljes kommunala återvinningsbolag Telge Återvinning utvecklar och testar nya avfallstjänster i samarbete med bland annat kommunen och Telge Bostäder. En pilotverksamhet som blivit permanent är en rullande återvinning som inte har en fysisk placering utan som förflyttas till avfallslämnaren för att göra det ”lätt att göra rätt” och ge möjlighet att lämna avfall och återbruksprodukter utan att behöva egen bil. Detta exempel ger en lägre klimatpåverkan och mindre emissioner till luft än om varje avfallslämnare ska lämna grovavfall vid ÅVC med egen bil. Att delar av samlingsverksamheten förflyttas till bostadsområden och möter avfalls- och återbrukslämnare höjer även kunskapen hos avfallslämnaren och kan även bidra till minskad nedskräpning.
- Stor del av avfallet från Södertälje hanteras vid Tveta avfallsanläggning som drivs av det kommunala bolaget Telge Återvinning. Vid Tveta utförs en rad åtgärder för att minska risken för miljö- och klimatpåverkan och uppföljning sker regelbundet via bland annat tillsyn av tillsynsmyndighet:
 - Regelbundna kontroller av bullernivåer från verksamheten, minskar risken för dålig arbetsmiljö.
 - Frivillig mätning var 3:e år av metangas från deponier samt utökad uppsamling av gasen vid behov, minskat risken för negativ klimatpåverkan.
 - Provtagning av vatten från lakvattendammen varje månad minskar risken för utsläpp till mark- och vatten.
 - Regelbundna åtgärder och kontroller utförs av avfallsmaterial för att minska risken för brand i avfallet, vilket minskar risk för förorenade utsläpp till mark och vatten samt negativ klimatpåverkan.

Målet bidrar till att uppnå följande mål och åtaganden inom miljö- och klimatområdet:

- Agenda 2030 mål: Hållbara städer och samhällen, Hållbar konsumtion och produktion, Bekämpa klimatförändringarna och Hav och marina resurser.
- Miljö kvalitetsmål: God bebyggd miljö, Giffri miljö, Hav i balans och levande kust och skärgård. Begränsad klimatpåverkan.

Bedömning: De positiva effekterna överväger och motverkar utmaningarna inom miljö- och klimatområdet.

6.3 Målområde 2: Hållbar konsumtion och produktion

Mål:

Avfall och nedskräpning ska förebyggas och minska markant till 2030.

Prioriteringar och vägen framåt

Att förändra våra konsumtionsmönster och hur vi producerar våra produkter är en nyckelfråga för hållbar samhällsutveckling. Sambandet mellan ekonomisk tillväxt och samhällets nyttjande av naturresurser och ökade avfallsmängder måste brytas. Vi behöver inkludera ett livscykelperspektiv där konsumtion av varor från jungfruliga råvaror begränsas, avfall förebyggs och material cirkulerar. Idag genererar en Södertäljebo cirka 450 kg kommunalt avfall per år men samma konsumtion kräver också över 100 ton naturresurser i produktionsledet.

En prioriterad åtgärd är att börja kartlägga hur olika resursflöden ser ut i kommunen och vilka aktörer som har rådighet över att påverka de flödena. Inom kommunkoncernen behöver alla nämnder och bolag genomföra en kartläggning av sin konsumtion och identifiera betydande resursflöden inklusive användningen av engångsprodukter. Där det är motiverat behöver engångsprodukter fasas ut. Fördelarna kan vara många. Minskat resursutnyttjande, minskade kostnader för inköp och avfallshantering och erfarenheter visar att minskade avfallsmängder även kan bidra till ökad kvalitet i verksamheterna.

Kommunkoncernen behöver ta fram cirkulära inköp- och upphandlingskriterier. Utgångspunkten är att vi behöver styra inköp mot produkter som är tillverkade av material som är biobaserat, återanvänt eller återvunnet. Produkter vi köper in behöver vara enkla att reparera, möjliga att uppgradera och återanvända för att förlänga dess livscykel. Genom att arbeta aktivt med inköp och upphandling kan vi förebygga avfall i våra egna verksamheter men som en stor inköpare kan vi även påverka producenter direkt och indirekt genom att agera som ett föredöme för andra.

Prioriterade styrmedel och strategier:

Identifierade och prioriterade åtgärdsområden för att nå målbilden:

- Fysisk planering
- Tillsyn
- Lagar och regler
- Ekonomi
- Inköp och upphandling
- Information och kommunikation
- Digitalisering och innovation

Målets utmaningar inom miljö, hälsa och klimat:

- Om inköpens påverkan på hållbar utveckling förringas inom kommunens enheter och bolag kan det resultera i att färre mål i avfallsplanen kan uppnås än planerat – negativa miljöeffekter generellt samt negativ klimatpåverkan.
- Befolkningsstillväxten i kommunen riskerar att medföra ökade avfallsmängder, ökat antal transporter och ökad nedskräpning med negativa miljöeffekter för luft, mark, vatten, och klimat som följd.
- Brist på kunskap om återbruk och möjligheter att lämna produkter till återbruk motverkar målet att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och avfallsmängder.

Bedömning: Måttlig till betydande miljö- och klimatpåverkan.

Positiva miljöeffekter och hänsyn till miljö kvalitetsmål och andra miljö aspekter:

- Rutiner vid inköp tas fram för att stimulera hållbar konsumtion, minimera engångsprodukter av till exempel fossil plast, välja giftfritt och hållbara miljöval samt kravställa inom miljö- och klimat. Medvetna val minskar avfallsmängderna, bidrar till giftfria kretslopp med lägre klimat och miljöpåverkan.
- Projekt pågår i kommunens verksamheter kring att minska uppkomsten av onödigt matavfall med goda resultat. De matavfall som ändå blir till fordonsgas, vilket är en förnybar energikälla som bidrar till en fossilfri avfallshantering och en cirkulär ekonomi. Att uppmärksamma till exempel skolelever på att minska matavfallet bidrar till en lägre matproduktion med positiva miljö- och klimatteffekter som följd.
- Södertälje arbetar utifrån principen att det ska vara "lätt att göra rätt" vilket återspeglas i avfallssorteringens färgsystem kallat Miljönären som återfinns i alla skolor. Skyltsystemet håller på att implementeras i bostäderna i kommunen för att skapa en igenkänning för att en viss färg är kopplad till en viss avfallsfraktion. Denna åtgärd skapar en genomgående tydlighet i kommunikationen kring avfall vilket förväntas ge högre utsortering av förpacknings- och tidningsmaterial för materialåtervinning och därmed ett lägre behov av nya råvaror vid tillverkning av nya förpackningar och tidningar.
- Att undervisa skolelever om vikten av hållbar konsumtion, att aktivt avfallsminimera och att avfallssortera ger direkta positiva miljöeffekter samtidigt som det grundlägger ett framtida hållbart beteende som normaliseras för nästa generation.
- Att involvera näringslivet och tillsammans utveckla tekniska och digitala verktyg som bidrar till en cirkulär ekonomi ger synergieffekter för hela kommunen.

Målet bidrar till att uppnå följande mål och åtaganden inom miljö- och klimatområdet:

- Agenda 2030 mål: Hållbara städer och samhällen, Hållbar konsumtion och produktion, Bekämpa klimatförändringarna, Ekosystem och biologisk mångfald, Hav och marina resurser, Rent vatten och sanitet samt Hållbar industri, innovationer och infrastruktur.
- Miljö kvalitetsmål: God bebyggd miljö, Giftfri miljö, Hav i balans och levande kust och skärgård. Begränsad klimatpåverkan.

Bedömning: De positiva effekterna överväger och motverkar utmaningarna inom miljö- och klimatområdet.

6.4 Målområde 3: Bekämpa klimatförändringar

Mål:

Klimatpåverkan från avfall och konsumtion av resurser ska minska markant till 2030

Prioriteringar och vägen framåt

Södertälje kommun har höga ambitioner att begränsa klimatpåverkan. Det övergripande målet för kommunen är att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2030. Avfallssektorns aktörer är viktiga i det omställningsarbete som måste genomföras och ambitionen är att avfallsplanen ska vara ett centralt styrdokument i det arbetet. Alla utsläpp av växthusgaser inom kommunen kommer inte kunna förebyggas fram till 2030. För att kunna nå målet om inga nettoutsläpp så behöver samhället där det går, utveckla metoder för att binda växthusgaser. Avfallssektorn är en av de sektorerna där det finns möjligheter att utveckla kolsänkor. Telge Återvinning beslutade 2019 att investera i en biokolanläggning som har kapacitet att förädla 6 000 ton biomassa per år till biokol vilket under samma period kan binda 3523 ton CO₂e. Flera sådana initiativ behöver utvecklas.

För att minska klimatpåverkan från avfall markant till 2030 behöver hushållen, företagen och övriga samhället involveras i genomförande av avfallsplanen. Insamlingsmetoder för avfall behöver utvecklas så att hushållen enklare kan lämna sitt avfall till återvinning och återanvändning. Bättre sorterade, det vill säga renare avfallsfraktioner är också en förutsättning för att kunna materialåtervinna mera. Bättre insamlingsmetoder kan bidra till renare avfallsfraktioner men det kommer också kräva ett aktivt kommunikationsarbete mot hushåll och andra grupper.

Det finns ett starkt samband mellan konsumtion och utsläpp av växthusgaser. Södertälje kommun behöver agera föredöme och ta fram klimatåtgärder som minskar konsumtionsbaserade utsläpp. Under handlingsprogrammet för 2021–2023 behöver kommunkoncernen starta upp åtgärdsaktiviteter som är kopplade till de prioriterade resursflöden som lyfts fram i avfallsplanen. Där ingår bland annat att ta fram en färdplan för minskad användning av jungfruliga råvaror och fossilplast.

Samverkan mellan högskola, näringsliv och offentlig sektor behöver vidareutvecklas. Vi behöver stimulera utvecklingen av industriella symbiosprocesser där avfall från en verksamhet blir en resurs och råvara för en annan bransch. Flera projekt är redan under genomförande inom jordbruk och livsmedelsindustrin i Södertälje och vi behöver sprida kunskap och goda exempel till andra branscher.

Prioriterade styrmedel och strategier:

Identifierade och prioriterade åtgärdsområden för att nå målbilden:

- Fysisk planering
- Tillsyn
- Lagar och regler
- Ekonomi
- Inköp och upphandling
- Information och kommunikation
- Digitalisering och innovation

Målets utmaning inom miljö, hälsa och klimat:

- Tillgången på fossilfria energikällor är begränsad och kan vara en utmaning för att uppnå målet om fossilfri avfallssektor.
- Befolkningstillväxten i kommunen riskerar att medföra ökade avfallsmängder, ökat antal transporter och med negativa miljöeffekter för luft, mark, vatten, och klimat som följd.
- Rätt attityder och beteenden kring avfallssortering är avgörande för hur mycket avfall som kan återvinnas. Avfall som felsorteras har en relativt stor påverkan på utsläpp av växthusgaser.
- Förebygga avfall är det mest effektiva sättet att reducera klimatpåverkan från konsumtion och i förlängningen avfallssektorn. Utan ett avfallsförebyggande arbete finns en stor risk att klimatpåverkan inte reduceras enligt uppsatta mål till 2030.

Bedömning: Måttlig till betydande miljö- och klimatpåverkan då konsumtionsbaserade utsläpp är en stor utmaning

Positiva miljöeffekter och hänsyn till miljö kvalitetsmål och andra miljöaspekter:

- Stora delar av avfallshanteringen är redan idag fossilfri. Insamlingsfordon och arbetsmaskiner på avfalls- och sorteringsanläggningarna kör på HVO, vilket framställs av bland annat olika fossilfria oljor. Den HVO som säljs i Sverige minskar utsläppen med 85–90 procent jämfört med fossil diesel.
- Det matavfall som samlas in i kommunen blir till fordonsgas som i sig är en förnybar och fossilfri energikälla vilket begränsar klimatpåverkan och bidrar till en cirkulär ekonomi.
- När matavfallet rötas bildas en rötrest som kan bearbetas till näringsrik biomull som kan användas som jordförbättring och återföras till kretsloppet.
- Av trädgårdsavfall kan biokol tillverkas som kan återföras till marken och binda koldioxid och användas i planteringar som jordförbättringsmedel.
- Att samverka med näringslivet och forskningssektorn kan bidra till att synergieffekter skapas inom miljö- och klimatområdet och fler kretslopp kan slutas. Idag medverkar Södertälje kommun till exempel i ett projekt där man använder aska från havreskal som bindemedel när man tillverkar cement med låg klimatpåverkan.
- Att tydliggöra för kommuninvånare och företag vilka system för avfall som används samt hur sorteringen går till samt var det finns återbruksmöjligheter.
- Att utveckla områden där det finns möjlighet till delningsekonomi kan bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan.

Målet bidrar till att uppnå följande mål och åtaganden inom miljö- och klimatområdet:

- Agenda 2030 mål: Hållbara städer och samhällen, Hållbar konsumtion och produktion, Bekämpa klimatförändringarna, samt hållbar energi för alla.
- Miljö kvalitetsmål: God bebyggd miljö, Giftfri miljö, Frisk luft och Begränsad klimatpåverkan.

Bedömning: De positiva effekterna överväger och motverkar utmaningarna inom miljö- och klimatområdet.

7. Utmaningar vid sammanställningen

Avfallsplanen är ett övergripande strategiskt styrdokument som i stort syftar till hållbar resurshantering inklusive minska nedskräpning, avfallsdumpningar och utsläpp till luft, mark och vatten samt att skapa en hållbar avfallshantering. De framtagna målen samt de prioriterade mål- och åtgärdsområdena för att nå målen i Södertäljes avfallsplan för 2021–2030 bedöms inte medföra några betydande negativa miljökonsekvenser.

Eftersom lagstiftningen kring strategiska miljöbedömningar är så pass ny (2018) har en komplett vägledning från Naturvårdsverket ännu inte tagits fram, vilket ger en viss ovisshet i vad som förväntas av en miljöbedömning av en plan med översiktligt syfte och omfattning. Avfallsplaners miljöpåverkan generellt bedöms som liten, förutsatt att inget oförutsett sker, inga nya avfallsanläggningar byggs under planperioden eller andra förändringar sker som medför negativa miljöeffekter.

Bristen på negativa miljöeffekter vid genomförandet av åtgärderna i avfallsplanen gör att behovet av att ta fram och avgränsa en MKB minskar trots att lagkravet kvarstår för en kommun som Södertälje med tillståndspliktig anläggning.

8. Sammanfattande bedömning

Genomförandet av Södertäljes avfallsplan 2021–2030 inom de tre målområdena, dess målbilder och åtgärdsområden bedöms bidra till en hållbar utveckling, enligt FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030, samtidigt som avfallshanteringen leder högre upp i avfallshierarkin.

Genomförandet av planen väver även in sociala konsekvenser som en del av avfallshanteringen vilket stärker avfallsfrågan inom kommunen samt ger förutsättningar till en långsiktig hållbar avfallshantering där fler känner delaktighet.

Planens genomförande bidrar även till att uppnå flera av de nationella miljö kvalitetsmålen och etappmålen, bland annat genom att förbättra förutsättningarna för avfallsminimering genom åtgärder för förbyggande av avfall.

En övergång till fler maskinella insamlingssystem där större volymer kan hämtas från en och samma plats än tidigare medför att färre transporter krävs vilket medför en lägre klimatpåverkan och en renare luftmiljö.

Konsekvenserna för människors hälsa, miljön och klimatet vid genomförandet av planen bedöms, utifrån vad som är känt idag, vara positiva. Trots den planerade befolkningsökningen inom kommunen i och med nybyggnationer av bostäder och utökning av arbetsplatser bedöms miljöeffekten som positiv främst pga förebyggande åtgärder inom stadsplanering, strategin mot nedskräpning och klimatarbetet för ett fossilfritt 2030, vilket även implementerats i avfallsplanen. Årlig uppföljning och analys av planen och dess åtgärder ger möjlighet till förändringar vid behov samt minskad risk för negativa effekter på miljö- och klimat.

9. Referenser

Agenda 2030 – FN:s globala mål för hållbar utveckling

Sveriges Miljömålssystem

Miljöbalken (1998:808)

Länsstyrelsen i Stockholms län – Naturskydd

Framtid Södertälje – Översiktsplan 2013–2030, Miljökonsekvensbeskrivning

Miljö- och klimatprogram 2018–2021, Södertälje kommun

Strategi för nedskräpning, Södertälje kommun

Södertälje Avfallsplan 2030

Södertälje Avfallsplan 2015–2020

Klimatanalys

Avfallsströmmar och avfallsvolymer i Södertälje kommunen samt dess klimatpåverkan

1. Sammanfattning	48
2. Uppdraget	48
3. Metod	48
4. Resultat	49
4.1 Resultat - nuläge.....	49
4.2 Resultat - rena fraktioner	50
5. Omvärld	51
6. Diskussion - Förslag till åtgärder	52
7. Framgångsfaktorer	52
8. Handlingsplan	52

Klimatanalys

Södertälje kommunsavfallsplan 2030
Genomförd augusti 2019 – oktober 2019

U&We, Catalyst for Good Business

Johan Solberg
Cecilia Näsman

1. Sammanfattning

Att samla in och återvinna Södertäljes avfall bidrar till minskat klimatfotavtryck. Utsläppsminskningar i CO₂e uppstår eftersom de insamlade materialen återvinns till 60 % och då ersätter jungfrulig råvara vid produktion. Positivt är också att det finns potential att göra ännu bättre ifrån sig. I likhet med flera kommuner så finns det ett grundläggande problem med orena fraktioner dvs. att invånarna ej sorterar rätt. Bara från insamlingen av matavfall (gröna påsen) och restavfallspåsen finns det en potential på 4 545 ton CO₂e i minskat klimatfotavtryck om fraktionerna sorterar rätt. Det motsvarar 1,3 % av Södertäljes kommuns totala klimatpåverkan (2016 354 000 ton CO₂e). Rena fraktioner skulle innebära en återvinningsgrad på 77 % från det hushållsavfallet som lämnas i gröna påsen och restavfallspåsen. En stor potential till ett minskat klimatfotavtryck finns även från återbruk av olika fraktioner, t.ex. textil eller elavfall vilket ligger utanför avgränsningarna för denna beräkning. Störst klimatvinster finns i att förebygga avfall genom minskad konsumtion.

2. Uppdraget

I samband med Södertälje kommuns uppdatering av befintlig avfallsplan har en nulägesanalys genomförts för att beräkna klimatpåverkan för Södertälje kommuns hushållsavfall för 2018. I begreppet hushållsavfall ingår: hushållsavfall inklusive matavfall, grovavfall, farligt avfall samt förpackningar och tidningar. I detta ingår även hushållsliknande avfall från verksamheter. Utanför avgränsningen ligger verksamhetsavfall från Södertäljes näringsliv samt klimatpåverkan från befintliga deponier.

3. Metod

Beräkningsmetoden som har använts är en så kallad "bokförings-LCA" (vanligast vid klimatpåverkan för avfall). Det innebär ett mer konservativt sätt att räkna jämfört med en "konsekvens-LCA" då även indirekt påverkan innefattas. Emissionsfaktorer är hämtade från IVLs rapport "Klimatpåverkan från olika avfallsfraktioner B2356 2019". Rapporten innefattar generella nationella emissionsfaktorer för klimatpåverkan drift/sortering/återvinning. Analysen täcker Södertäljes 26 olika fraktioner baserade på avfallsklassificeringen i Avfall Web (Avfall Sveriges webbaserade statistiksystem för hantering av avfallsstatistik där kommuner och avfallsanläggningar kan mata in information om avfallshantering).

Klimatavtrycken är beräknade som en skillnad mellan klimatavtrycket från den egentliga avfallshanteringsprocessen och klimatpåverkan vid produktion av de ersatta genomsnittliga produkterna (exempelvis återvunna material eller återvunnen energi).

Avfallsstatistik har hämtats från Avfall Web och stämmts av med Telge Återvinning som även har bidragit med fakta avseende fraktionernas specifika innehåll, dvs. resultatet från gjorda plockanalyser.

Beräkningarna omfattar inte minskad klimatpåverkan från återbruk eller från ett förebyggande arbete där avfall undviks.

4. Resultat

4.1 Resultat - nuläge

Tabellen nedan visar klimatpåverkan från 26 olika fraktioner baserade på Södertälje kommuns inrapportering och avfallsklassificeringen i Avfall Web.

Totalen visar att materialåtervinningen bidrar till en nettobesparing i klimatpåverkan på 4 621 ton CO₂e. Bruttosiffrorna visar på 8 010 ton CO₂e i besparing tack vare materialåtervinning och 3 388 ton CO₂e i belastning pga. energiåtervinning genom förbränning.

Störst avfallsvolym, 14 400 ton, står restavfall till förbränning (restpåsen) för, vilket innebär 33,5% av total avfallsvolym. Besparingen i CO₂e uppstår eftersom de återvunna materialen ersätter ny råvara vid produktion. Vid förbränning (energiåtervinning) sker en klimatbelastning.

Figur 1: Resultattabell klimatpåverkan för Södertälje kommun avfallsströmmar 2018

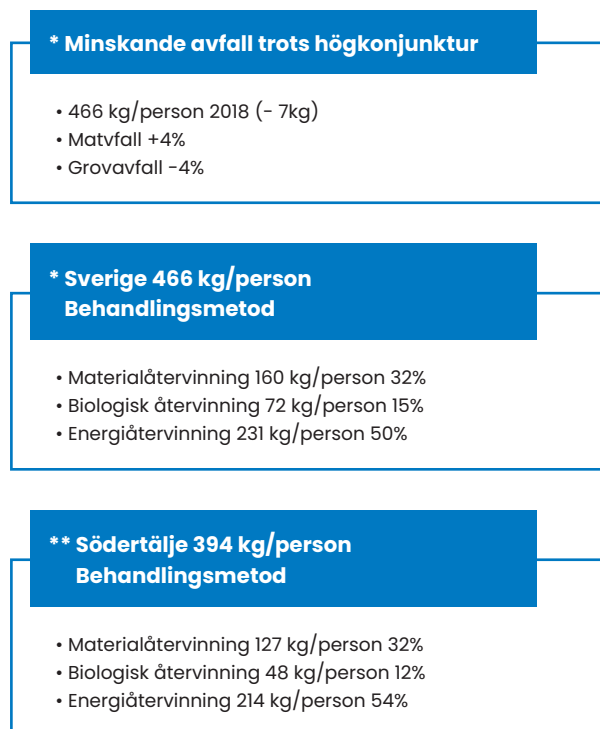
Klimatnytta med materialåtervinning och energiåtervinning jämfört med produktion från ny råvara

NR	Fraktionstyp	Avfallsmängd i kg 2018	Total Kg CO ₂ e-utsläpp Material-återvinning	Total Kg CO ₂ e-utsläpp Energi-återvinning	Klimatnytta per fraktions-typ kg CO ₂ e
1	Restavfall till förbränning	14 404 000		-2 880 800,00	-2 880 800
2	Matavfall till reningsverk	5 200 000	520 000,00		520 000
3	Pappersförpackningar	2 186 000	437 200,00		437 200
4	Plastförpackningar	1 143 000	685 800,00		685 800
5	Metallförpackningar	244 000	439 200,00		439 200
6	Glasförpackningar	1 660 000	581 000,00		581 000
7	Returpapper	2 266 000	1 586 200,00		1 586 200
8	Elavfall	760 000	1 140 000,00		1 140 000
9	Kontorspapper		0,00		0
10	Textil till återanvändning		0,00		0
11	Gips		0,00		0
12	Plast (kommunplast, ej förpackningar)		0,00		0
13	Wellpapp	508 000	152 400,00		152 400
14	Planglas		0,00		0
15	Däck, producentansvar	65 000	6 500,00		6 500
16	Metallskrot	1 261 000	1 134 900,00		1 134 900
17	Trädgårdsavfall fördelas på förbränning och kompost	2 911 000	-291 100,00		-291 100
18	Träavfall, ej impregnerat virke	4 220 000	1 688 000,00		1 688 000
19	Brännbart grovavfall	1 906 000		-571 800,00	-571 800
20	Konstruktionsmaterial	2 696 000	0,00		0
21	Ej brännbart/inert avfall	705 000	-70 500,00		-70 500
22	Småkemikalier	49 000		53 900,00	53 900
23	Vattenbaserad färg	123 000		-135 300,00	-135 300
24	Lösningbaserad färg	34 000		-51 000,00	-51 000
25	Oljehaltigt avfall	28 000		-25 200,00	-25 200
26	Tryckimpregnerat trä	555 000		222 000,00	222 000
	TOTAL insamlat material kg CO ₂ e	42 943 000	0,00		0
	TOTAL besparing materialåtervinning kg CO ₂ e		8 009 600	-3 388 200	4 621 400
	*Klimatbesparingen motsvarar i antal		Enkelresor	Stockholm -Södertälje	833 586
	*Klimatbesparingen motsvarar i antal körda		Kilometer		30 009 091
	Jordens omkrets km	40 000	Varv runt jorden		750

*med genomsnittlig svensk personbil

Angående typ av behandlingsmetod ligger Södertälje under rikssnittet för andel biologisk återvinning och över för andel energiåtervinning. Se bild nedan.

Figur 2: Återvinning per behandlingsmetod

* Källa: Avfall Sverige

** Avfallsweb

4.2 Resultat – rena faktorer

Felsortering av avfall i restpåsen och i gröna påsen visar att det finns bra potential att reducera klimatpåverkan från hushållsavfallet bara genom att sortera det rätt. Nedan kan man se vad de genomsnittliga fraktionerna för matavfall respektive restavfall består av. Om förpackningar och matavfall sorteras rätt så fördubblas utsläppsminskningar av klimatgaser. Det beror att det blir en förskjutning från energiåtervinning (förbränning) till materialåtervinning vilket ger utsläppsreduceringar.

Figur 5: Tabell som visar innehåll i fraktionerna matavfall respektive restavfall

Södertälje	Matavfall	Restavfall
Brännbart	30%	40%
Förpackningar	10%	30%
Matavfall	60%	30%
TOTALT	100%	100%

* Källa: "Envir Plockanalyser Plockanalysresultat från Södertälje kommun

I tabellen nedan beskrivs den potential som bygger på rena fraktioner dvs. att matavfall och restavfall har sorterats rätt från början. Växthusgasutsläppen år 2016 var 354 000 ton CO₂e för Södertälje kommun. Rättsorterade fraktioner ger en minskning av klimatpåverkan för renare fraktioner på 4 545 ton vilket motsvarar 1,3 % av Södertälje kommuns totala klimatpåverkan.

Figur 3: Nuläge: klimatpåverkan för Södertälje kommuns avfallsströmmar 2018

Klimatnytta med materialåtervinning och energiåtervinning jämfört med produktion från ny råvara				
Nr	Fraktionstyp	Avfallsmängd i kg 2018	Total Kg CO ₂ e-utsläpp Materialåtervinning	Klimatnytta per fraktions-typ kg CO ₂ e
	TOTAL besparing materialåtervinning kg CO ₂ e		8 009 600	4 621 400
	* Klimatbesparingen motsvarar i antal		Enkelresor	833 586
	* Klimatbesparingen motsvarar i antal körda		Kilometer	30 009 091
	Jordens omkrets km	40 000	Varv runt jorden	750

Figur 4: Potential rena fraktioner: klimatpåverkan för Södertälje kommuns avfallsströmmar 2018

Klimatnytta med materialåtervinning och energiåtervinning jämfört med produktion från ny råvara - rena fraktioner					
Nr	Fraktionstyp	Avfallsmängd i kg 2018	Total Kg CO ₂ e-utsläpp Materialåtervinning	Total Kg CO ₂ e-utsläpp Energiåtervinning	Klimatnytta per fraktions-typ kg CO ₂ e
	TOTAL besparing materialåtervinning kg CO ₂ e		11 138 440		9 166 720

Plockanalyserna visar att det finns ytterligare potential också. Upp till 50 % av befintligt matavfall i restpåsen betecknas som onödigt* Motsvarande siffra för matavfallspåsen är 10-30%. Onödigt matavfall, eller matsvinn, är sådant matavfall som hade kunnat ätas upp om det hanterats på rätt sätt och ätits upp i tid, såsom avskrapade rester från tallriken, mat som hunnit bli gammal eller rester från förpackningar. Vid minskad energiåtervinning sker även minskning av kostnader för förbränning (sker i Linköping, Tekniska verken).

5. Omvärld

Ökade EU-krav:

För att klara EU:s nya mål på 65 % återvinning till 2035, måste de nordiska länder som rapporterar sin återvinningsnivå till Eurostat öka återvinningen med mellan 16 och 32 %. Särskilt gäller det att styra från avfallsförbränning/energi-återvinning till materialåtervinning.

Skatt på avfallsförbränning:

Förslaget om skatt på avfallsförbränning är en del av det så kallade Januariavtalet mellan S, MP, L och C. Förslaget har lagts fram i regeringens höstbudget 2019, och föreslås träda i kraft den 1 april nästa år. Skatten föreslås bli 75 kronor per ton avfall 2020. Därefter höjs skatten till 100 kronor per ton 2021 och 125 kronor per ton 2022.

Bostadsnära insamling:

Regeringen har beslutat om förordningsändringar om producentansvaren för förpackningar och returpapper. Från 2025 ska all insamling av förpackningar vara bostadsnära, dvs. det ska vara lika lätt för konsumenter att lämna förpackningar som restavfall.

6. Diskussion – förslag till åtgärder

För att förebygga klimatpåverkan från avfallssektorn och arbeta mot det övergripande målet **Klimatpåverkan från avfall skall minska markant till 2030**

föreslås åtgärder inom tre prioriterade arbetsområden och inom dem finns förslag på områden där konkreta aktiviteter bör tas fram i kommande handlingsplaner.

Prioriterade arbetsområden:

Ökad resurshushållning

Ökad återanvändning och återvinning av textil
Ökad återanvändning och återvinning av elektronik
Ökad återvinning av matavfall
Ökad återvinning inom bygg och anläggning

Förbättrad insamling och behandling

Förbättra insamling av avfall
Renare fraktioner
Utveckla behandling av avfall

Minskad mängd och farlighet

Minskad mängd hushållsavfall per kommuninvånare
Avfallshierarkin genomsyrar kommunverksamheterna år 2025
Minskad mängd farligt avfall

Prioriterade områden för återvinning och återbruk bör vara att jobba med textilier, byggmaterial, matavfall, samt elektronik. Detta då den största klimatbesparingen är den konsumtion som aldrig uppstår (eller förlänger användningstiden), där särskilt textil och elektronikåterbruk ger stora klimatbesparingar. Ovanstående avfallsströmmar stämmer väl överens med de fraktioner som prioriteras i Naturvårdsverkets rapport "Att göra mer med mindre – Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023" 2018:6857.

Det finns en stor potential i kommunens egen verksamhet. Med ca 6000 anställda kan man agera förebild och ledstjärna över många områden inom avfallshantering. T ex förlängning av användning av elektronik, inköpsmakten och utbildningsinsatser i skolor/förskolor.

7. Framgångsfaktorer

För att klimatpåverkan från avfallssektorn ska minska markant krävs att ett antal faktorer är uppfyllda, nedan är de som bedömts mest centrala:

- God service till avfallslämnarna
- God mätning och uppföljning
- Kompetensutveckling och kommunikation
- Styrmedel bör användas för att skapa incitament för att göra rätt
- Samverkan

8. Handlingsplan

I den nya avfallsplanen ska handlingsplaner tas fram vart annat år. Målen bör följas upp varje år.

Social konsekvensanalys

1. Samanfattning.....	54	7. Rekommendationer	71
2. Inledning	55	7.1 Globala målen.....	71
2.1 Syfte	55	7.2 Övergripande inriktning.....	71
2.2 Avgränsning.....	55	7.2.1 Långsiktighet genom processfokus	71
2.3 Vad är social hållbarhet?	55	7.2.2 Förståelse.....	71
2.4 Social hållbarhet inom avfallshantering.....	55	7.3 Attityder och beteenden	71
3. Metod	56	7.4 Kommunikation.....	72
4. Globala målen.....	56	7.5 Kunskap	72
5. Nulägesanalys och kartläggning av förutsättningar	57	7.6 Tillit och delaktighet	73
5.1 Visionen för Södertälje kommun.....	57	7.7 Avfallssystemet.....	73
5.2 Social hållbarhet i Södertälje kommun....	57	7.8 Trygghet	74
5.3 Avfallshantering i kommunen.....	58	7.9 Återvinningscentralen Returen.....	75
5.3.1 Kommunens avfallsplan	58	8. Samlad bedömning	75
5.3.2 Strategi mot nedskräpning.....	58	9. Referenser	76
5.3.3 Vi håller Södertälje rent.....	59	10. Bilaga 1	77
6. Problembild och målområden.....	59		
6.1 Platsobservationer	59		
6.2 Workshops	62		
6.3 Skoldialog.....	63		
6.4 Telefonintervjuer.....	63		
6.5 Statistik.....	65		

Social konsekvensanalys

Södertälje kommunsavfallsplan 2030
Genomförd augusti 2019 – november 2019

SWECO SOCIETY AB

Åsa Lindgren
Maxmillian Bengtsson
Klara Bäckström
Lars Bolling

1. Sammanfattning

Sweco har fått i uppdrag att göra en social konsekvensanalys som ska användas som underlag till den nya resursplan som Södertälje kommun antagit och kommer arbetas fram under 2020.

Datinsamling till analysen har gjorts med hjälp av workshops, intervjuer, dialogmöte och statistikinhämtning. Analysen bygger således på information från nyckelinformanter inom avfallsfrågan i Södertälje kommun samt ett urval barn och unga i kommunen.

Analysen visar att avfallsfrågan har kopplingar till social hållbarhet i Södertälje kommun på samma sätt som jämbördiga platser. Således tenderar områden i Södertälje med lägre socio-ekonomisk standard och utbildningsnivå att ha högre grad av nedskräpning jämfört med områden med högre dito, vilket korrelerar med exempelvis teorier som "Broken window theory".

För att få en mer socialt hållbar resursplan föreslås att Södertälje kommun jobbar mer aktivt med de sociala hållbarhetsmålen. Således föreslås att *mål 4: god utbildning för alla* och *mål 10: minskad ojämlikhet* adderas som övergripande mål i framtida arbete med resursplanen, för att exempelvis genomsyra lösningsförslag med jämlikhetsperspektivet.

Att förbättra avfallshanteringen i Södertälje kommun är en komplex fråga som kräver olika typer av lösningar inom olika områden som framkommer i rapporten. Övergripande behöver avfallsfrågan hanteras i högre grad med långsiktigt processtänk där kontinuerlig erfarenhetsåterföring sprids över kommunens olika delar i högre utsträckning än idag.

2. Inledning

Södertälje kommun har idag cirka 97 000 invånare vilket gör det till Sveriges tjugonde största kommun. Det är en spännande kommun med unika kvaliteter. En riktig stenstad med anor från medeltiden och en vacker landsbygd som sträcker sig från Mälaren till Saltsjön med det unika mötet mellan dessa mitt i Södertälje stadskärna.

Nedskräpning är ett problem som alla kommuner arbetar med, så även Södertälje. Utöver det dumpar både privatpersoner och företag avfall illegalt i naturområden, bostadsområden och framförallt vid kommunens återvinningsstationer. Allt som allt sker det varje år cirka 20 000 dumpningar av avfall i Södertälje. Sedan 2015 är avfallshandling därför ett prioriterat område i kommunen. Denna sociala konsekvensanalys utgör ett steg i ledet att kartlägga vilka utmaningar som finns ur ett socialt perspektiv i kommunen idag och åtgärdsförslag för hur man kan jobba vidare med dessa frågor.

2.1 Syfte

Syftet med denna sociala konsekvensanalys (SKA) är att inkludera den sociala dimensionen i framtagningen av kommunens nya avfallsplan. Detta görs bland annat genom att:

- Ta fram en beskrivning av vad socialt hållbar avfallshandling är i Södertälje
- Beskriva sociala aspekter kopplade till målområdena
- Ta fram förslag på relevanta/rimliga mål för socialt hållbar avfallshandling inklusive nyckeltal
- Kartlägga olika gruppers behov kring avfallshandling
- Synliggöra de grupper/områden där särskilda behov kan finnas.
- En geografisk kartläggning av var olika grupper bor
- Kartlägga olika gruppers attityder och värderingar kring avfallshandling, återvinning och återbruk
- Kartlägga hur vi bäst målgruppsanpassar information mot olika målgrupper

2.2 Avgränsning

Kommunområdet består till stor del av naturområden med glesbebyggelse och är indelad i ett antal kommundelar. För att göra en bredare analys har statistik tagits fram för kommunrådets alla delar medan platsobservation och dialoger utförts framförallt i centralorten Södertälje och de direkt anslutande stadsdelarna Tveta, Västertälje och Östertälje, då dessa har haft särskilt stora utmaningar med nedskräpning och dumpning i bland annat Ronna, Lina, Geneta, Fornhöjden, Hovsjö och Brunnsäng.

2.3 Vad är social hållbarhet?

Hållbar utveckling beskrivs ofta genom de tre perspektiven ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Ekologisk hållbarhet handlar om att hushålla med jordens resurser medan ekonomisk hållbarhet om att alla människor ska ha råd att tillgodose sina grundläggande behov. Social hållbarhet handlar om att sträva mot ett samhälle där grundläggande mänskliga rättigheter uppfylls.

I ett samhälle som är socialt hållbart lever människor ett gott liv med hälsa och utan orättvisa skillnader. Faktorer som bidrar till social hållbarhet är demokrati, delaktighet, jämställdhet, utbildning, tillgång till information, hälsa, bostad, yttrandefrihet samt möjlighet att utöva sin kultur och religion. Många av de sociala värden som inryms under begreppet social hållbarhet – så som livskvalitet, trygghet, jämställdhet – är svåra att kvantifiera och mäta. Människor har olika erfarenheter och därmed olika upplevelser av vad som är socialt hållbart och inte. Exempelvis trygghet är en upplevd känsla och en subjektiv upplevelse som skiljer sig från yttre mätbara betingelser. Vad som till exempel upplevs tryggt för en person kan upplevas som otryggt för någon annan.

En utmaning med social hållbarhet är att det kräver långsiktiga satsningar. Det blir därför särskilt viktigt att kontinuerligt följa upp och inte avsluta arbetet när exempelvis ett projekt eller en plan är klar då de sociala förhållandena förändras kontinuerligt.

2.4 Social hållbarhet inom avfallshandling

I samhället märks en utveckling mot större klyftor inom och mellan kommunerna. Tydligast klyfta märks mellan tre grupper; de som har mer eller mindre tid, de som har mer eller mindre pengar och de som har mer eller mindre kunskap om samhällets funktioner. Känslan av delaktighet och trygghet i samhället kan skilja sig stort mellan dessa grupper och förtroendet mot kommunen hänger ihop med detta. Inom avfallsbranschen blir detta tydligt då förtroende för insamlingssystemen och kommunen som myndighet hänger starkt ihop med hur mycket en person väljer att sortera och engagera sig i frågor som rör avfallshandling. Inom avfallshandling diskuteras det ofta hur kommunen själv väljer att finansiera sina tjänster – det kan vara skillnad i vilka insatser

som riktas mot vilka grupper, och vilka invånare som har möjlighet att ta del av tjänster där det finns högre budget. Att motverka klyftorna mellan grupperna och få alla grupper att känna högt förtroende är en nyckel för god resurshandling i kommunen.

Avfallshandling inkluderar på ett naturligt sätt den ekologiska dimensionen av hållbarhetsbegreppet då avfallshandlingens yttersta grund är att främja en miljömässigt hållbar framtid samt den ekonomiska dimensionen utifrån ett effektivt användande av material och resurser. På senare tid har dock även den sociala dimensionen av hållbarhetsbegreppet börjat implementeras och utvecklas. Det sociala hållbarhetsbegreppet kan inkludera bevarandet av sådant som människan anser har ett värde och utvecklande av sådant som människan anser är av ett värde som det behövs mer av i samhället. Sociala aspekter ur perspektivet avfallshandling kan vara många, men till exempel kan en socialt hållbar avfallshandling innebära:

- Rättvist fördelad avfallshandling, med åtgärder och insamlingsystem anpassade efter olika gruppers förutsättningar
- Kommunikation och information om lokala förutsättningar för avfallshandling, för alla oavsett bakgrund eller språk
- Trygghet för alla, både för dem som hämtar och lämnar avfall
- Tillgänglighet, både för dem som hämtar och lämnar avfall

3. Metod

Nulägesanalysen bygger på kunskap från Södertälje kommuns förvaltningar och verksamheter om avfallsfrågan och dess brister och behov. Kunskapen har inhämtats med hjälp av två workshops och sex intervjuer med nyckelpersoner i kommunala förvaltningar och verksamheter, en dialog med totalt 50 elever (årskurs 9) från Hovsjöskolan samt befintliga underlag och statistik. Målet har varit att ta reda på vilka utmaningar kommunen står inför och att tillsammans skapa en målbild och strategier för hur denna ska uppnås.

4. Globala målen

År 2015 enades världens länder i FN om 17 globala mål och en agenda för att nå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Målen är globala men bygger på att de implementeras på lokal nivå för att skapa en hållbar värld för alla. Således gäller dessa som övergripande riktlinjer för Södertälje kommuns avfallsplan.

Figur 1. FN:s 17 globala hållbarhetsmål.

Det är viktigt att fortsätta arbeta för att stärka dessa värden samt att, med hjälp av målen, identifiera var brister finns för att avgöra var ytterligare fokus bör läggas. Därför bör återkoppling till de globala målen ske löpande i kommande skeden för att säkerställa att avfallsplanen bidrar till en hållbar utveckling.

5. Nulägesanalys och kartläggning av förutsättningar

5.1 Visionen för Södertälje kommun

I Södertäljes översiktsplan beskrivs en målbild för samhällsbyggande i kommunen. I denna fastställs att fokus ska ligga på följande delar:

- Hållbar utveckling
- Social sammanhållning
- Förstärkta kvaliteter i staden
- Utvecklade tyngdpunkter på landsbygden
- Varierade och flexibla miljöer
- Attraktivt och varierat bostadsutbud
- Ett starkt näringsliv och utbildning
- Förbättrad tillgänglighet och hållbar trafik
- Stärkt dialog

5.2 Social hållbarhet i Södertälje kommun

I kommunens gällande översiktsplan fastslår att Södertäljes samhällsbyggande ska fokusera på bland annat social sammanhållning och stärkt dialog vilket bland annat innebär att:

- Människors upplevda trygghet ska öka, samt att
- Människors upplevda inflytande (information, kontakt, påverkan, förtroende) i kommunen ska öka.

I kommunfullmäktiges mål- och budgetplan för 2017–2021 finns social hållbarhet med som ett av de övergripande målen om kommunens gemensamma framtid. "Södertäljes medborgare och välfärd" innebär att

- Medborgarna har inflytande och är delaktiga
- Medborgarna har goda livsvillkor, samt att
- Medborgarna får en god service och hög tillgänglighet.

Att arbeta med folkhälsan är att arbeta med social hållbarhet. Målgruppen för kommande års folkhälsoarbete är barn och unga. Kommunens folkhälsoprogram för barn och unga (2015–2018) föreslår aktiviteter för att uppfylla sex målområden:

- Goda livsvillkor
- Goda levnadsvanor
- God miljö
- Goda arbetsförhållanden
- Psykisk hälsa
- Samverkan kring folkhälsan

För Södertälje kommun är barn och unga en viktig del av samhällsplaneringen. Genom att ge barn goda uppväxtvillkor skapas långsiktiga positiva effekter för samhället. Det finns fortfarande barn och unga som växer upp under mindre gynnsamma sociala förhållanden i Södertälje. För att komma till rätta med detta behöver fokus läggas på att skapa en trygg och bra start i livet, med en bra skolgång och jämlika lärandemiljöer för alla, oavsett bakgrund. I Södertälje pågår sedan flera år en politisk satsning på skolan i syfte att förbättra resultaten. Framgång i skolan är en förutsättning för att komma i arbete eller för att senare i livet kunna studera vidare. En förutsättning för att barn och unga ska kunna tillgodogöra sig kunskap är måltiderna i skolan, de måste vara goda, näringsrika och hållbara. Satsningarna på skolan har varit framgångsrika och fortsätter¹.

För att öka ungas förutsättningar att växa upp till starka individer, krävs en stabil uppväxt med närvarande vuxna. En aktiv fritid och möjlighet att vända sig till en fritidsgård med kompetent personal ska finnas som valmöjlighet för alla unga i Södertälje. Det förebyggande sociala arbetet är grundläggande. Därför satsas det även på sociala insatsgrupper och samverkan med polisen. Samtidigt utökas resurserna till socialtjänsten för att utveckla arbetssättet för att barn och unga som far illa ska få den bästa hjälpen.

¹ <https://www.sodertalje.se/nyheter/forbatttrade-skolresultat-for-sodertaljes-elever-for-atttonde-aret-i-rad/>

5.3 Avfallshantering i kommunen

5.3.1 Kommunens avfallsplan

Avfallsplanen utgör tillsammans med kommunens lokala föreskrifter renhållningsordningen för kommunen. Avfallsplanens sju målområden har tagits fram med utgångspunkt från den nationella avfallsplanen, miljöprogrammet för Södertälje kommun och den kunskap som finns om mängden avfall och hanteringen i dag. De flesta målen gäller hushållsavfall, eftersom det är det avfall kommunen, enligt miljöbalken, ansvarar för insamling och behandling av. Arbetet inom alla målområden ska utgå från följande principer:

- Avfallstrappan (ovan)
- Det ska vara lätt att göra rätt
- Återvinningen ska främja en giftfri miljö
- Avfallshanteringen ska tas med tidigt i samhällsplaneringen
- Taxan ska användas som styrmedel
- Information för ökad kunskap och positiv attityd

Den nu gällande avfallsplanen för Södertälje kommun antogs 2015 och gäller till 2020. Mycket har ändrats under den tiden, lagstiftningen, omvärlden och möjligheter att samla in och förebygga avfall. Det är därför angeläget att ta fram en ny avfallsplan. När det gäller avfallshantering och återvinning ligger Södertälje i framkant inom flera områden men ambitionen framöver är att lägga mer fokus på förebyggande åtgärder

I arbetet med den nya avfallsplanen har fokus istället lagts på tre målområden; **Mål 11: Hållbara samhällen och städer**, **Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion** samt **Mål 13: Bekämpa klimatpåverkan**. Förhoppningen är att med hjälp av dessa komma närmare de politiska målen samt följa en standard som finns i kommunen.

5.3.2 Strategi mot nedskräpning

Nuvarande avfallsplan har mål kring nedskräpning och dumpning av avfall. Som en del i arbetet klubbade kommunstyrelsen i februari 2018 igenom en strategi för att förebygga nedskräpning. Samma år startade över 40 olika aktiviteter upp. Målet är att förebygga nedskräpning och kontinuerligt vidareutveckla arbetet och ta fram aktiviteter. För att uppnå ett rent, snyggt och tryggt lyfter strategin fram tre prioriterade arbetsområden;

- Kunskap- och attitydpåverkande aktiviteter
- God service
- Ökad samverka och stärkt myndighetsutövning

Hela kommunkoncernen ska bidra till arbetet med att förebygga nedskräpning och i nästa steg bjuder kommunen in övriga delar av samhället i arbetet för ett **rent, snyggt och tryggt** Södertälje.

5.3.3 Vi håller Södertälje rent

Kommunen bjuder årligen in till Sveriges största miljöaktion – *Vi håller Södertälje rent* – som är en del av Sveriges största miljöaktion *Vi håller Sverige Rent*. Där får barn och unga på ett pedagogiskt sätt lära sig om nedskräpning, återvinning, konsumtion och naturvård genom att bland annat säsongsstäda sin egen närmiljö. Att plocka skräp är ett konkret sätt att påverka och skapa stolthet över platsen där man bor och bidra till en renare och vackrare stad. År 2018 deltog över 7500 personer från kommunens förskolor, skolor, bostads- och hyresrättsföreningar, föreningar och företag samt privatpersoner.

I Södertälje kommun har man även startat initiativ som syftar till att ta tillvara på avfallet och underlätta källsortering. Det har tidigare saknats en standard för källsortering på skolor och förskolor i kommunen vilket inneburit att avfallskostnaderna mellan skolorna varierat mycket.

Våren 2013 startade därför Telge Fastigheter, Telge Återvinning och Södertälje kommuns utbildnings- och kostenhet ett gemensamt projekt med syfte att förbättra källsorteringen i kommunens skolor och förskolor. Med denna satsning på hållbar källsortering sparas på både miljön och kostnader. Satsningen har resulterat i en gemensam standard för källsortering på skolor och förskolor, en miljöstation med totalt åtta kärl för matavfall, brännbart, pant, returpapper och förpackningar av glas, metall, plast och papp. Miljöstationen, även kallad Miljönären, testades först av sex pilotskolor under 2013–2014 och gav ett lyckat resultat. Sedan 2015 har Miljönären implementerats på samtliga förskolor och skolor i kommunen.

6. Problembild och målområden

6.1 Platsobservationer

För att få en djupare förståelse för området och kommunens utmaningar genomfördes ett platsbesök under guidning av kommunens avfallsstrateg. Under besöket lades fokus på stadsdelarna Lina, Ronna, Geneta, Hovsjö, Fornhöjden och Brunnsäng, då dessa har varit särskilt drabbade av nedskräpning och illegal dumpning.

Platsobservationen gjordes fredagen 6 september 2019. Under platsobservationerna prioriterades de avfallsstationer som finns i dessa sex områden samt källsorteringsstationer. Avfallsstationerna var under platsobservationen städade men det fanns fortfarande spår av nedskräpning längs sidan av containrarna. Under den cykeltur som gjordes observerades diverse nedskräpning utanför stationsområdena. Skräp slängs längs vägar med höga trafikflöden. Exempelvis fann vi nedskräpning runt Moraberg. I bilderna nedan visas ett axplock av de bilder som togs under platsobservationen. Sida 11 visar bilder från Södertälje kommuns egna platsobservation 2017 medan sida 12 visar den platsobservation som gjordes för denna analys 2019.

De observationer som gjordes för denna analys korrelerade inte med den bilden som visats innan platsobservationerna. Detta kan ha att göra med att observationen gjordes strax efter städning av stationerna. Med det sagt konstaterades att trots städning i stationsområdena fanns det fortfarande spår av nedskräpning kvar.

Bildexempel på nästa sida.

6.2 Workshops

Två workshops ägde rum i september 2019 tillsammans med nyckelpersoner från olika förvaltningar och verksamheter i kommunen och som på olika sätt är involverade i avfallsfrågan. Under första workshopen diskuterades begreppet social hållbarhet och vilka sociala aspekter som ansågs vara särskilt relevanta inom kommunens avfallshantering. Workshop två formades utifrån den information som samlades in under workshop ett.

Under den första workshopen diskuterades möjligheter och utmaningar med Södertäljes avfallshantering samt vilka globala mål som kommunen själva anser vara viktiga för en socialt hållbar avfallshantering. Det konstaterades att Södertälje, med dess breda kunskap, har många möjligheter och potential att förbättra arbetet. Förslag på förbättringsområden var bland annat:

- Mer och aktivare **medborgardialoger**
- Skapa **helhetssyn** och samverkan mellan olika aktörer
- Avfallshantering bör vara en central del i all samhällsplanering, kan exempelvis vara en god idé att skapa ett **avfallsutskott**
- Använda resurser **effektivare** för att skapa en bättre ekonomi
- Tänka mer **cirkulärt**, vilket även kan skapa fler jobbtilfällen
- Mer **utbildning** för att öka medvetenheten
- Hitta fler lösningar som är **anpassningsbara** för olika individer och grupper
- Viktigt med **platspecifika** åtgärder, riktade kommunikationsinsatser
- **Incitament** som skapar en vilja göra rätt

Det diskuterades att initiativet finns politiskt i frågan då till exempel utbildning är en central del i Södertäljes vision. Det ansågs även att det finns möjlighet att utöka arbetet för att främja kommunikation till medborgarna. En central diskussionspunkt var ett behov av ökad medborgardialog och utökad kunskap kring cirkulär ekonomi. Detta stöds av de mål som kommunledningen framhåvt.

Utmaningarna som diskuterades var bland annat:

- **Språk och kultur** är en utmaning när områdesspecifika lösningar ska kommuniceras
- **Attityder och beteenden;** lathet, vanor och "att bry sig"
- **Tilliten** till kommunen är låg, många känner utanförskap
- **Beteendet** i hela kommunen måste förändras
- Inte tillräckligt **anpassade kärnl**
- Inga bra **förutsättningar** att sortera, bättre kommunikation behövs

Det var tydligt att det finns brister men att kommunen och andra aktörer verkar medvetna om dessa. Det finns ett engagemang och en stark vilja att jobba på rätt sätt i dessa frågor. Under workshopen fick deltagarna välja vilka globala hållbarhetsmål som anses viktiga för Södertälje kommuns framtida utveckling. Det allra viktigaste målet för en socialt hållbar avfallshantering var *Mål 10: Minska ojämlikheten*, tätt följt av *mål 4: God utbildning för alla*. Efter detta fick deltagarna även diskutera vilka mål som ansågs viktigast inom avfallsfrågan. De mål som flest ansåg knöt till frågan var *Mål 11: Hållbara städer och samhällen* och *Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion*, men även *Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur* samt *Mål 13: Bekämpa klimatpåverkan* ansågs viktiga.

Den andra workshopen syftade till att konkretisera mål, strategier, metoder och framgångsfaktorer utifrån resultaten i workshop ett. Trots att workshopdeltagarna har olika roller inom kommunen konstaterades att samtliga var involverade i avfall- och resursfrågan på ett eller annat sätt men att man sällan samarbetar i dessa frågor. Det konstaterades dock att det krävs någon form av gemensam kommunikation mellan bolagen, till exempel ett avfallsutskott där staden möts och diskuterar frågan. För att kunna ha ett helhetstänk inom kommunen krävs det att kommunen och alla dess bolag samlas kring hantering och strategi för att gemensamt vara överens om hur man går vidare. Sammanfattningsvis konstaterades att:

- Det krävs ett **samarbete** mellan kommunen och dess bolag
- Alla vill uppnå **samma resultat**, en väl fungerande avfallshantering i kommunen
- Södertälje kommun vill **jobba proaktivt** med frågorna.
- Krävs mer **kommunspecifika lösningar**.

6.3 Skoldialog

Skoldialog genomfördes under en klasstimme, det vill säga cirka 60 minuter. Under besöket genomfördes en presentation i storgrupp med efterföljande dialog i smågrupper om 2–4 personer. Presentationen omfattade bland annat klimatfrågan och avfallshantering generellt. Utifrån detta visades sedan bilder av nedskräpning och dumpning i Södertälje vilket utgjorde stommen för efterföljande diskussioner. Eleverna fick bland annat diskutera vad problemen beror på och hur man ska tackla detta. Generellt finns en stor medvetenhet kring miljö och klimat, djur och natur, Globala målen, Greta Thunberg med mera. En stor diskussionspunkt under dialogtillfället var *lathet*, det uppgavs bland annat att "ingen bryr sig" och "om det redan är skräpigt gör inte mina sopor någon skillnad". Eleverna upplever att det finns en brist på kunskap inom klimatfrågan och resurstänk och att "man vet inte varför det är viktigt", att det "kan också bero på att många människor inte är tillräckligt allmänbildade" eller "man vet inte var soporna ska slängas". I många fall ansågs kommunikation och information genom till exempel informationsblad vara en möjlig åtgärd. Man ser ett behov av att "fler måste lära sig" eller att kommunen "måste informera mer så att alla får förståelse".

Även incitament diskuterades mycket. Många elever ansåg att "fler skulle sortera om man fick något för det" men även att straffen borde bli hårdare – att "det ska vara dyrt att göra fel" genom exempelvis högre böter. Som förslag till åtgärd tog exempelvis övervakning upp, "så att man kan se vem det är som skräpar ner".

Mycket av diskussionen rörde logistik och resurser, till exempel att "sopbilen borde komma och tömma oftare", "fler sopgubbar" och "för få och för små containrar" var vanligt förekommande. Även tillgänglighet till återvinningsstationerna diskuterades och det påpekades att "ibland är det långt att gå", att de ibland "ligger för långt borta" och att det kan vara "svårt om man inte har bil".

6.4 Telefonintervjuer

Telefonintervjuer genomfördes med totalt fem personer som har olika roller inom kommunen och som, direkt eller indirekt, påverkas av eller arbetar med avfallsfrågan. Respondenternas olika erfarenhet, kunskap och synsätt medförde en bredd i vad som lyfts upp som utmaningar och möjligheter. Gemensamt för samtliga deltagande är att frågan måste tacklas från olika håll med flera insatser och att man måste arbeta förebyggande genom långsiktiga satsningar.

I samtliga intervjuer underströks att utmaningen till stor del ligger i att det är en **attitydfråga och det finns beteendemönster som måste brytas**. De flesta uttryckte att detta bör angripas genom olika typer av **kunskapspridning och utbildningsinsatser** i förskolor och skolor. En av de intervjuade nämnde till exempel att *Kommunen alltid har haft de unga som en prioriterad grupp*.² De får nämligen detta med sig senare i livet. Detta är en långsiktig process och det behövs jobbas med kontinuerligt.

Att **öka engagemanget** hos boende inom respektive område togs också upp som en viktig punkt. Att motivera unga vuxna genom att exempelvis bemanna återvinningsstationer under vissa tider, eller på annat sätt arbeta med avfallssortering, lyftes som ett förslag. Detta för att dels ge dem ett syfte och samtidigt "belöna" dem för det. Generellt påpekas att boende måste involveras i hela processen samt att satsa på mer **platsspecifika förändringar**. I samband med detta understryks också vikten av långsiktiga satsningar. Man har till exempel arbetat en del med planteringar på återvinningsstationerna men man har hittills inte kunnat urskilja några resultat socialt eller i avfallsfrågan i dagsläget. En av de intervjuade menar även att en del sociala evenemang har planerats men inte heller detta har gett någon långvarig positiv effekt. Samtliga är överens om att frågan är mer komplex än så och att det handlar om att ta ett helhetsgrepp kring frågan.

I frågan om **incitament och bestraffning** går åsikterna isär. Vissa tror inte på exempelvis höjda bötesstraff men att ökad tillsyn kan fungera som komplement till andra, mer förebyggande, insatser. Andra anser att man måste ge någon tillräckliga incitament för att de ska ta ansvar. Det påpekades bland annat att det är svårt att begära att folk tar ansvar om man, exempelvis som nyanländ, är van vid en annan kultur kring avfallshantering.

En annan nyckelfråga är **samverkan inom kommunens organisation**. Många menar att avfallsfrågan behöver integreras ännu tydligare i hela samhällsplaneringen, exempelvis genom att skapa en avfallschecklista som kan användas generellt inom fler områden. Ex inom detaljplaneskedet bör krav ställas på att frågan måste behandlas.

Även social hållbarhet upplevs svårt att få in i olika processer, särskilt när det inte finns några uttalade krav på detta. Att implementera riktlinjer som inte går att hoppa över föreslås som en möjlig åtgärd. Hur detta ska göras bör också beslutas. Det upplevs vara en svår avvägning mellan att höja grundnivå av kunskap generellt kontra att ta med en expert i alla projekt.

² Telefonintervju anonym 2

Under samtliga intervjuer diskuterades **förutsättningarna** för en väl fungerande avfallshantering och hur **systemet** ska göra det lätt att göra rätt. Om man underlättar sortering och återvinning så går det lättare att göra rätt. Detta ses som både en utmaning och en stor möjlighet för kommunen. Det konstateras också att för få och fulla kärl är ett problem men bara en del av problemet. Ambulerande containrar har testats i kommunen tidigare men har inte gett något resultat. Detta kan delvis bero på att folk inte väntar in att slänga något och därför hade det eventuellt gett bättre resultat att ställa in en mer permanent container i de bostadsområden som har behov av det. En annan synpunkt som yttrades var att en sådan lösning kräver att detta sker regelbundet med jämna mellanrum och på strategiskt uttänkta platser så att folk får chansen att lära sig hur det fungerar och få in en rutin.

Information och kommunikationen kring återvinning, inte minst på återvinningsstationerna, är också en stor utmaning och lyfts i många fall som en grundläggande del för att få till en fungerande avfallshantering. Kommunen jobbar mycket med kommunikation men man anser att detta kan bli ännu bättre.

Andra sätt att arbeta förebyggande är genom utformning i stadsrum, möblering är viktigt för hur folk beter sig. Även trygghetsfrågan och kopplingen till brister i avfallshanteringen lyfts upp i flera sammanhang som en nyckelfråga.

Det uppgavs även att boendeförhållanden i olika områden kan ha en effekt på beteenden och attityder. I ett område där många bor i andrahand och betalar höga hyror kan en osäkerhet skapas i och med att man inte vet hur länge man får eller kan bo kvar. Detta kan i sin tur leda till ett lägre engagemang och mindre omtanke för området. Detta skapar även en viss otrygghet vilket skapar en ond cirkel. En del av de utsatta områdena ligger relativt avskilt vilket dels gör att folk inte åker dit utan ett ärende, medan de som bor där tenderar att spendera mycket av sin tid i området. Det anses därför viktigt att integrera dessa områden med andra och få folk från olika områden att mötas.

Även kopplingen mellan nedskräpning och bilinnehav diskuterades. Å ena sidan kan tillgång till bil göra det lättare att exempelvis åka till återvinningscentralerna, men andra menade att huruvida man har tillgång till bil inte verkar spela någon större roll då det finns områden med högt bilinnehav men samtidigt har stora problem med dumpning. En uppfattning som uttrycktes under intervjuerna var att det inte verkar finnas någon korrelation mellan nedskräpning och tillgång till bil. I vissa områden är nedskräpningen ett stort problem samtidigt som bilinnehavet är stort. Nedskräpning har främst varit ett problem i områden som är socio-ekonomiskt svaga. Många lever på socialbidrag och att äga en bil innebär ett lägre bidrag. Detta är en viktig faktor som kan svara på varför dessa områden även har lågt bilinnehav. En annan kommentar var att i dessa områden är *man bra på att fråga varandra vilket gör att en bil kan användas av många*³

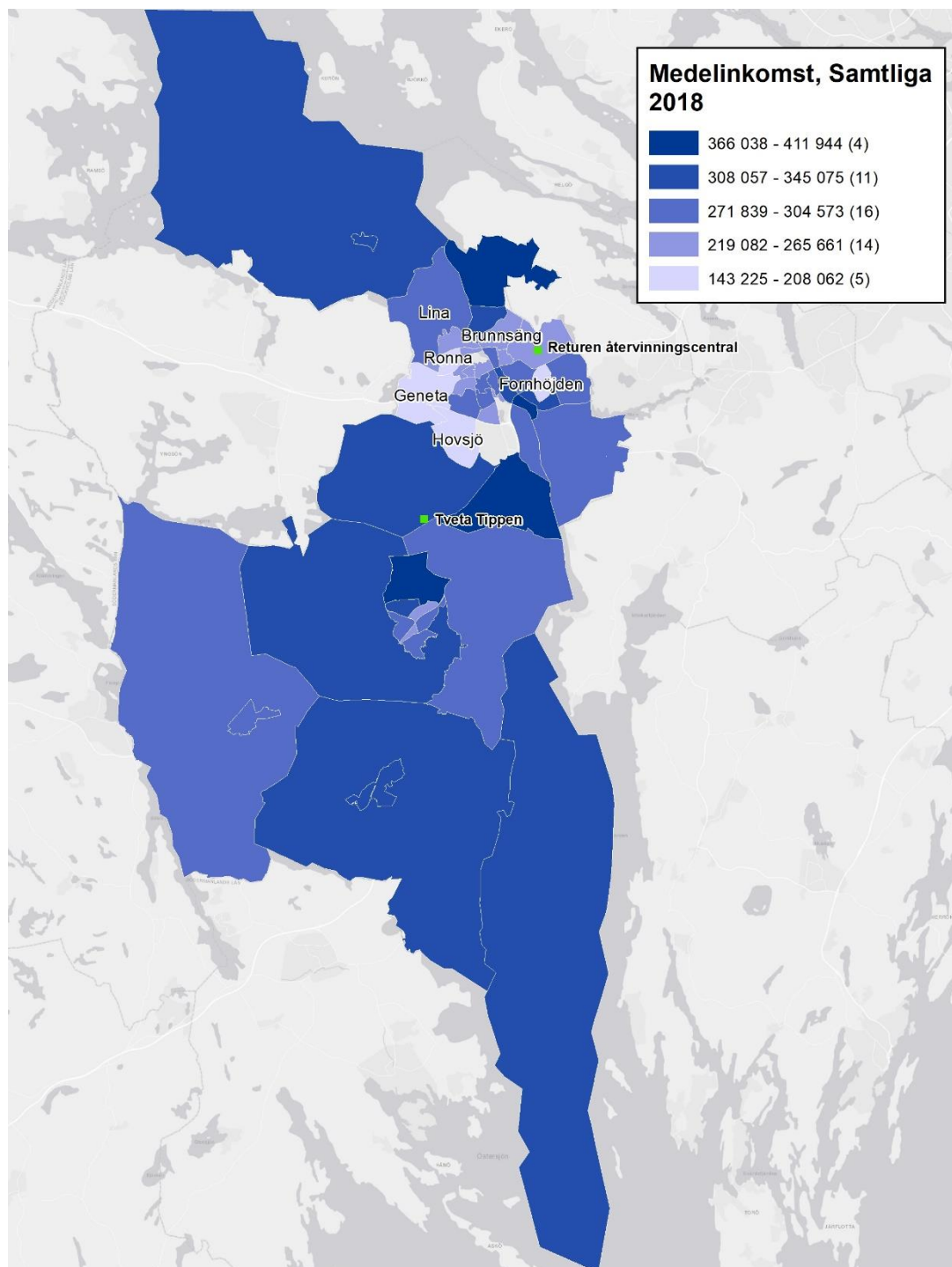
³ Telefonintervju anonym 3

6.5 Statistik

Statistik har tagits fram för följande fyra kategorier:

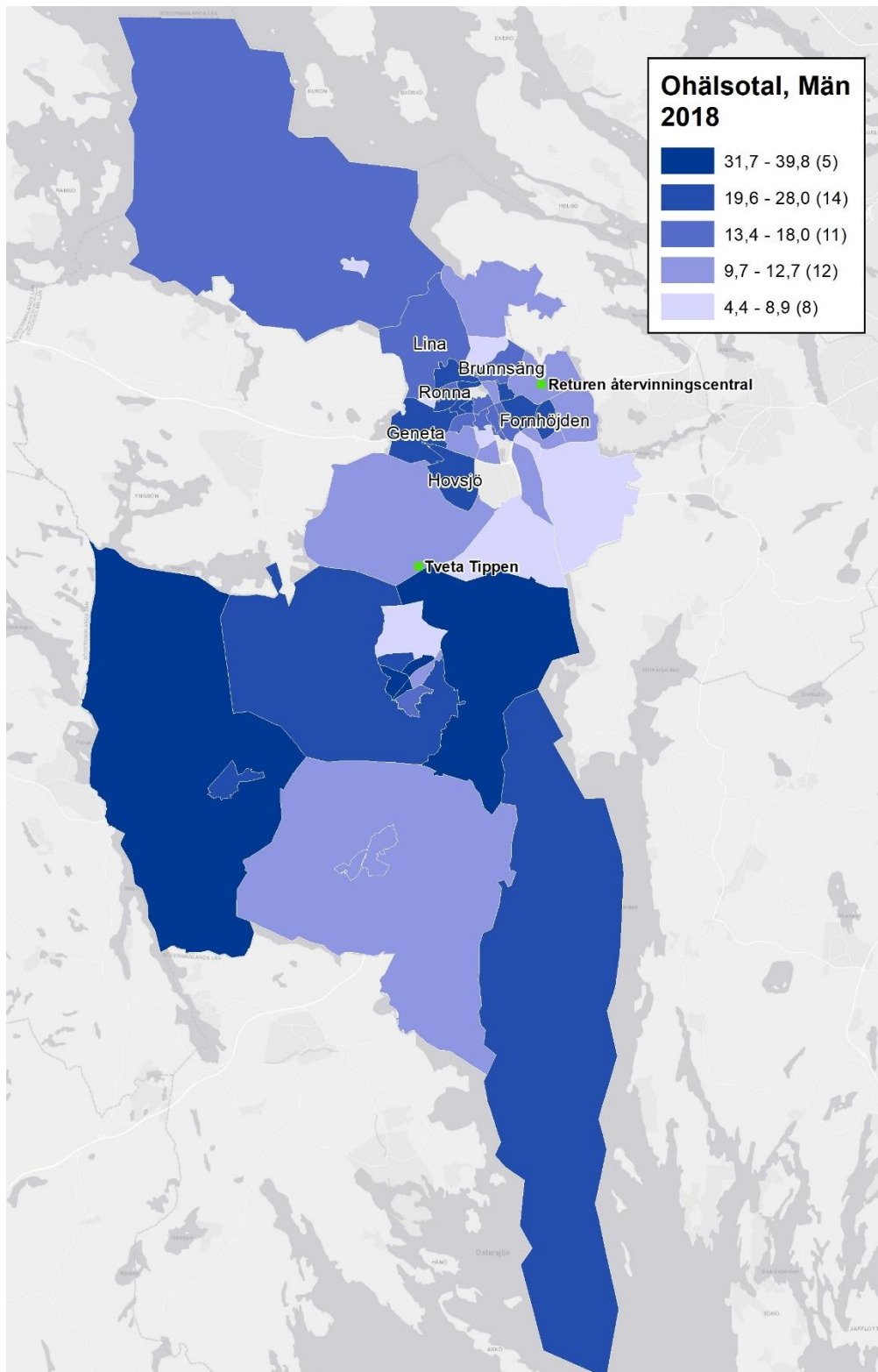
- Inkomst
- Ohälsotal
- Utbildningsnivå
- Hushåll med bilinnehav

Utifrån de olika kartorna som tagits fram kan tendenser till trender urskönjas. Avseende medelinkomst finns det statistiskt sätt en korrelation mellan längre medelinkomst och de områden som kommunen menar har störst utmaningar med nedskräpning (se figur 2).

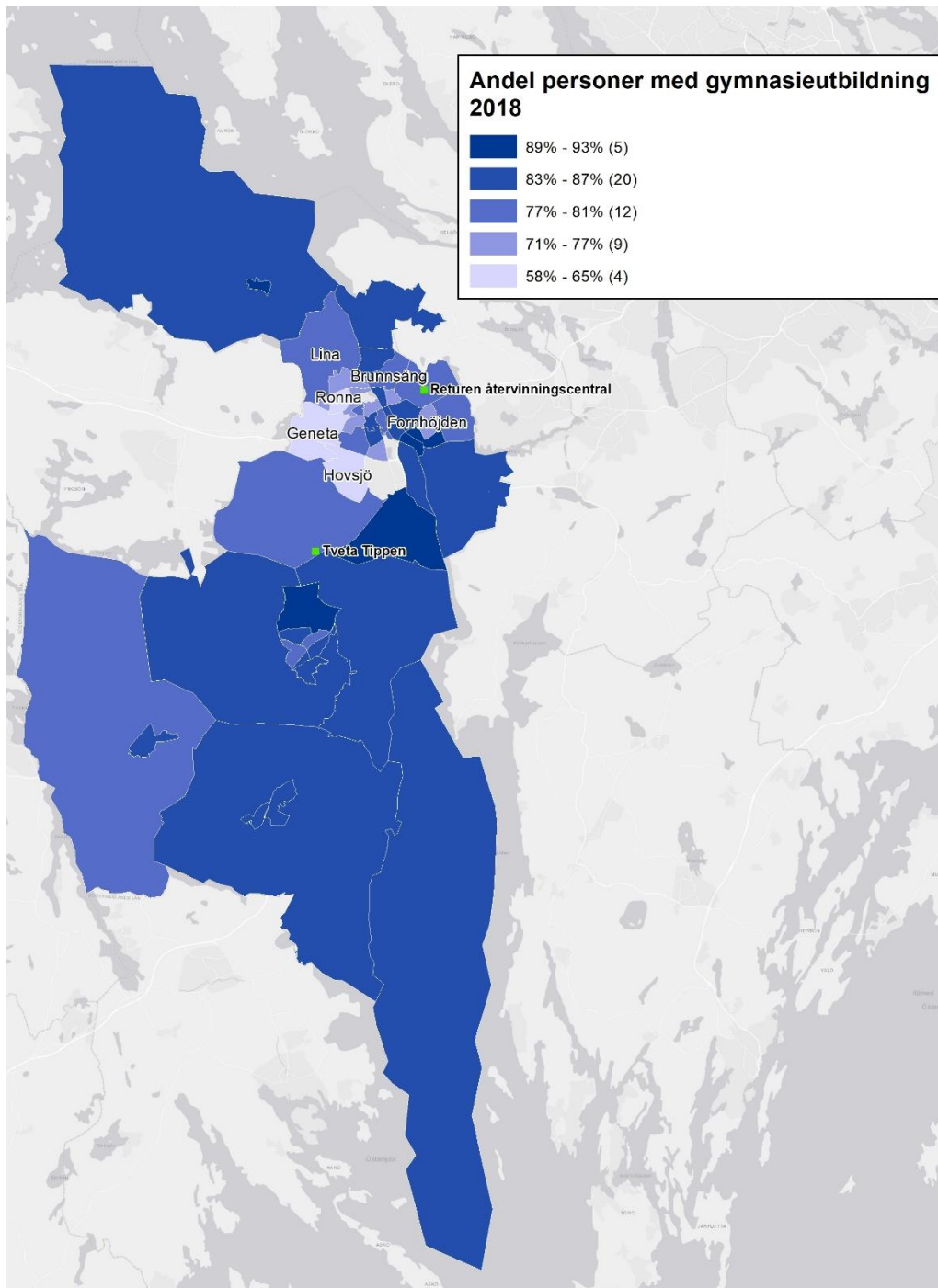
Figur 2 Medelinkomst för personer 16 år och uppåt

Ohälsotal avser antalet sjukdagar som tas baserat på område. För kommunen så är ohälsotalen som högst i vissa delar av centrala Södertälje samt södra och sydöstra delarna av kommunen (se figur 3). Detta visar på att de områden som kommunen anser har störst problem med nedskräpning också har bland de högsta ohälsotalen i kommunen, men även de sydvästra delarna av kommunen har ett högt ohälsotal.

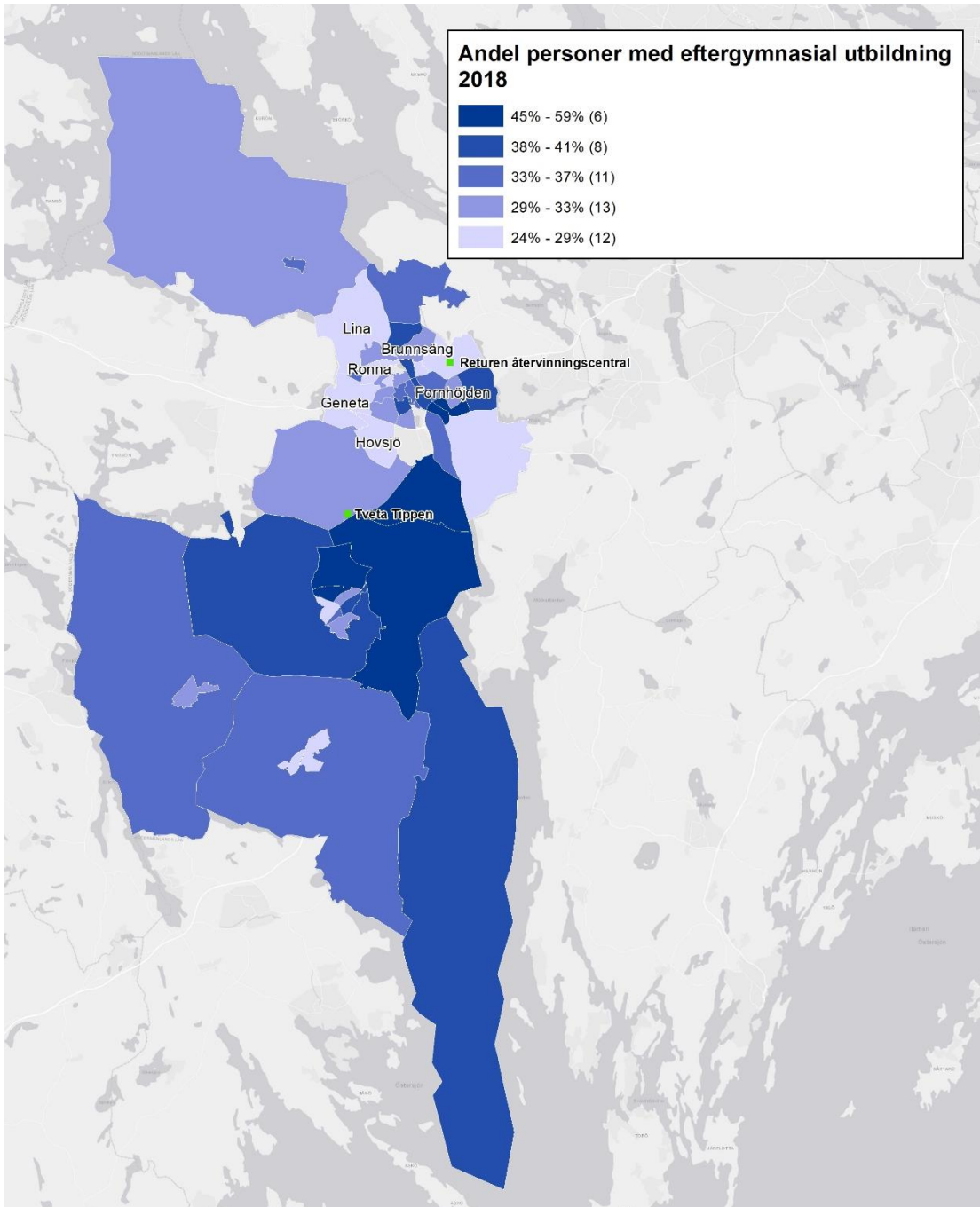

Figur 3 Ohälsotal för samtliga kommuninvånare i Södertälje

Utbildningsnivån i kommunen är som lägst i de områden som även har lägst medelinkomst. Andelen gymnasiala utbildade i kommunen är generellt hög förutom längst västra sidan av Södertälje stad. Andelen med eftergymnasial utbildning är som högst 59% (se figur 4 och figur 5).

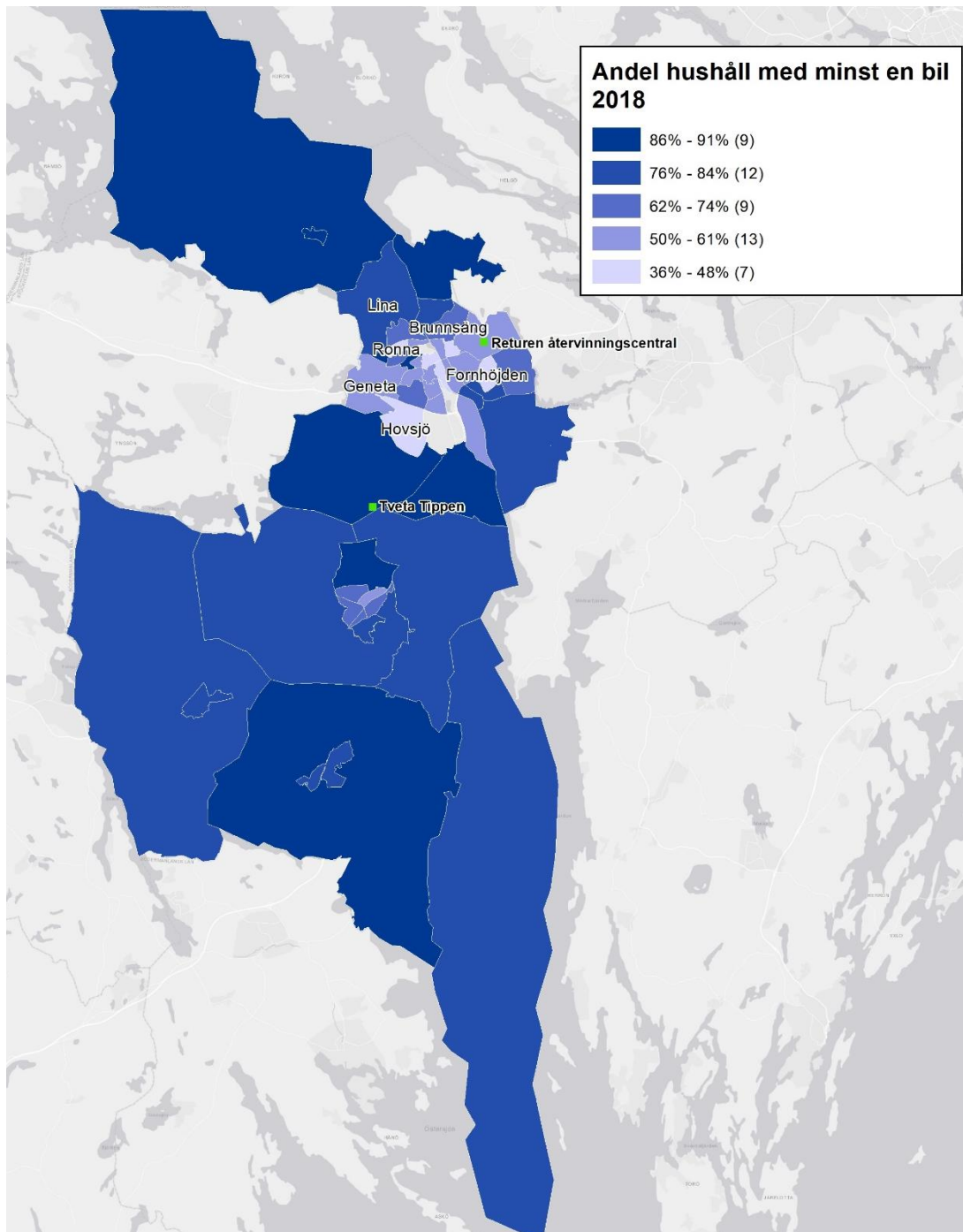

Figur 4 Personer med gymnasial utbildning i Södertälje kommun

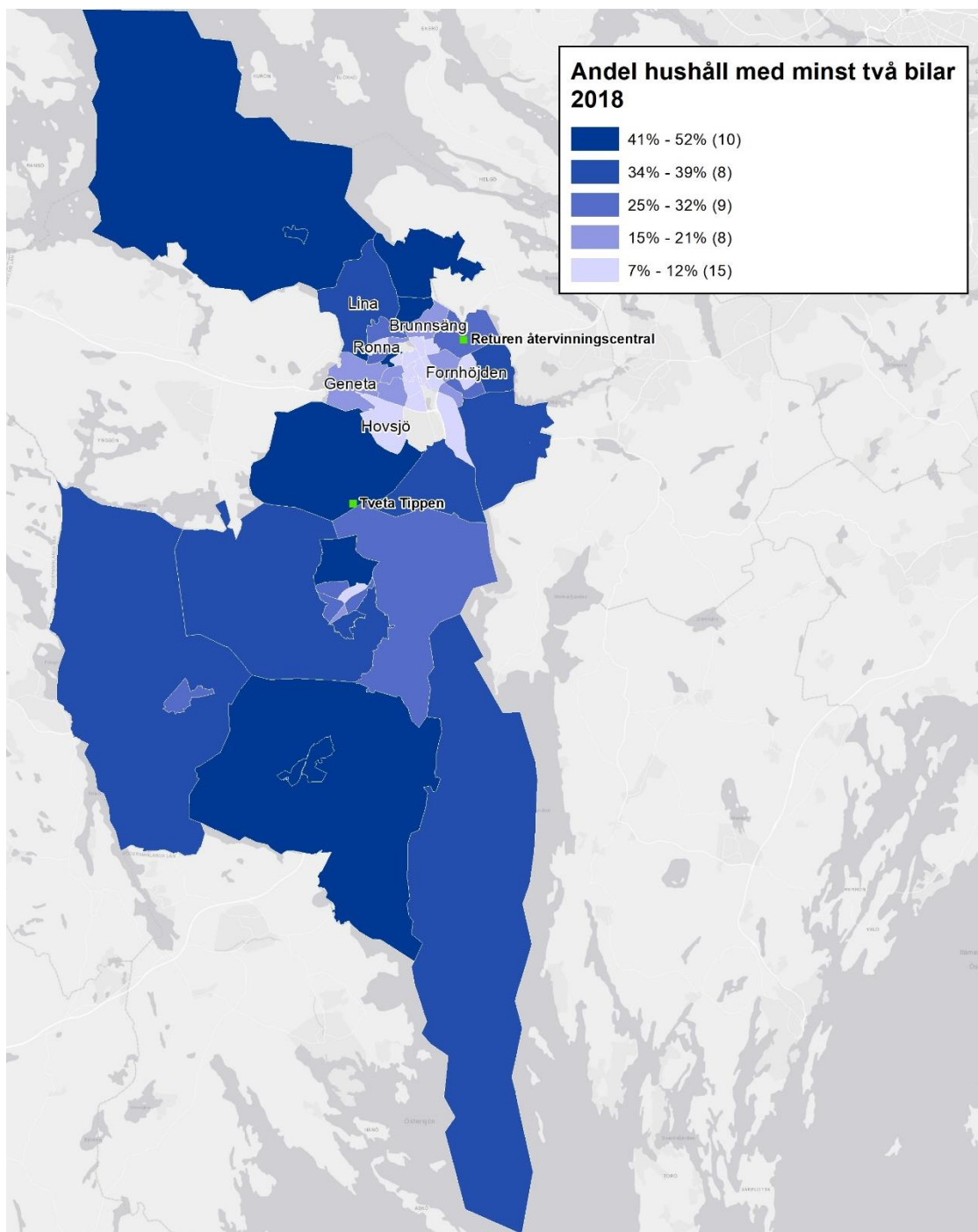

Figur 5 Personer med eftergymnasial utbildning i Södertälje kommun

Andel hushåll som med bilnehav är generellt hög i kommunen. De områden med låg andel bilnehav är också de områden som är socio-ekonomiskt svaga. Andel hushåll med minst två bilar är generellt låg i kommunen med det högsta området på 52%. Trots att färgerna är starka har alltså den starkaste färgen en relativt låg andel med minst två bilar (se figur 6 och figur 7).

Figur 6 Antal hushåll med minst en bil i Södertälje kommun

Figur 7 Antal hushåll med minst två bilar i Södertälje kommun

Statistiken visar på att det finns en viss korrelation mellan utbildningsnivå, inkomst och bilinnehav, till exempel att de socio-ekonomiskt svaga områdena också är de som har lägst utbildning och lägst medelinkomst. Det är dock viktigt att poängtera att det finns olika anledningar till lägre bilinnehav som kan bero på sociala normer, hållbarhetsideal och inte ekonomi etc.

Statistiskt är den generella uppfattningen att det finns en korrelation mellan låg medelinkomst, låg utbildning och hög grad av nedskräpning vilket belyses när statistik och datainsamling korreleras för exempelvis Ronna, Hovsjö, Geneta och Fornhöjden. (se bilaga 1). Vad gäller ohälsotal är denna trend dock inte lika tydlig. Statistiskt sätt finns det därför en trend som visar på sambandet mellan inkomst, utbildning och nedskräpning. Andel hushåll med bilinnehav är lågt i dessa områden vilket kan förklaras exempelvis av att flera hushåll samutnyttjar en bil.

7. Rekommendationer

7.1 Globala målen

Bedömningen är att de tre målområdena som idag kopplas till avfallsfrågan bör kompletteras med **Mål 4: God utbildning för alla** och **Mål 10: Minskad ojämlikhet**, i syfte att inkludera den sociala dimensionen ännu mer. *God utbildning för alla* är ett mål som tidigare prioriterats i kommunen på många olika sätt men som inte kopplats lika mycket till just avfall och resursfrågan. Målen kan också läggas på en övergripande nivå i syfte att genomsyra de befintliga tre målen.

7.2 Övergripande inriktning

Samtliga rekommendationer bör utgå från följande övergripande mål.

7.2.1 Långsiktighet genom processfokus

Att stärka den sociala hållbarheten är en långsiktig process som kräver kontinuerligt arbete från olika instanser. Enstaka evenemang och projekt kan ge goda resultat men dessa bör alltid fungera som komplement till mer långsiktiga satsningar. Städer och samhällen är i konstant förändring det är viktigt att arbeta kontinuerligt med frågor som förändras i takt med det. Det är därför av stor vikt att kommunen och andra inblandade aktörer arbetar med processfokus inom avfallsfrågan, snarare än ett projektfokus. Det kan bland annat innebära att man förbinder sig till mer långsiktiga åtaganden och att det säkerställs att dessa lever kvar genom ett fortlöpande arbete. Att till exempel engagera unga vuxna eller "eldsjälar" i de områden som har störst utmaningar med avfallshantering och nedskräpning kan vara en god idé. Till exempel föreslogs under workshoppen att man kan arbeta som avfallsvärd under dagtid och trygghetsvärd under kvällstid. Detta skulle bidra till att hålla rent och skapa trygghet men även sprida kunskap och skapa arbetstillfällen. Det är dock viktigt att dessa inte är temporära jobb som tar slut efter en viss tids arbete utan som fortsätter och att sådana viktiga resurser tas tillvara på.

7.2.2 Förståelse

Alla områden har unika behov och utmaningar och därmed unika lösningar. Det är därför grundläggande att skapa en förståelse för en viss plats innan ställning tas till hur den ska utvecklas och att insatserna anpassas efter rådande förhållanden. Först när man förstår situationen kan man förändra den. Detta var en punkt som lyftes under workshopparna med kommunen ofta, och svaret var oftast att det behövs mer platsspecifika åtgärder. Till exempel kan personer som är födda i ett annat land vara uppväxta med andra avfallssystem och tankebanor kring avfallshantering än de som finns i Sverige idag. Förändring tar tid och större förändringar är svåra att implementera. Därför kan olika grupper eller områden behöva olika insatser från kommunen för att få rådande insamlingssystem i kommunen förståbara och implementerbara i deras vardag. Det är då viktigt att resurssätta och planera för att tillgodose de behov som uppstår lokalt. Det viktiga i denna fråga är kontinuitet, alltså att fortsätta med insatser över en längre tid istället för att implementera snabba lösningar. Kontinuitet skapar ökad förståelse då invånare får en uppfattning om att någon kommer och hämtar skräp varje tisdag till exempel.

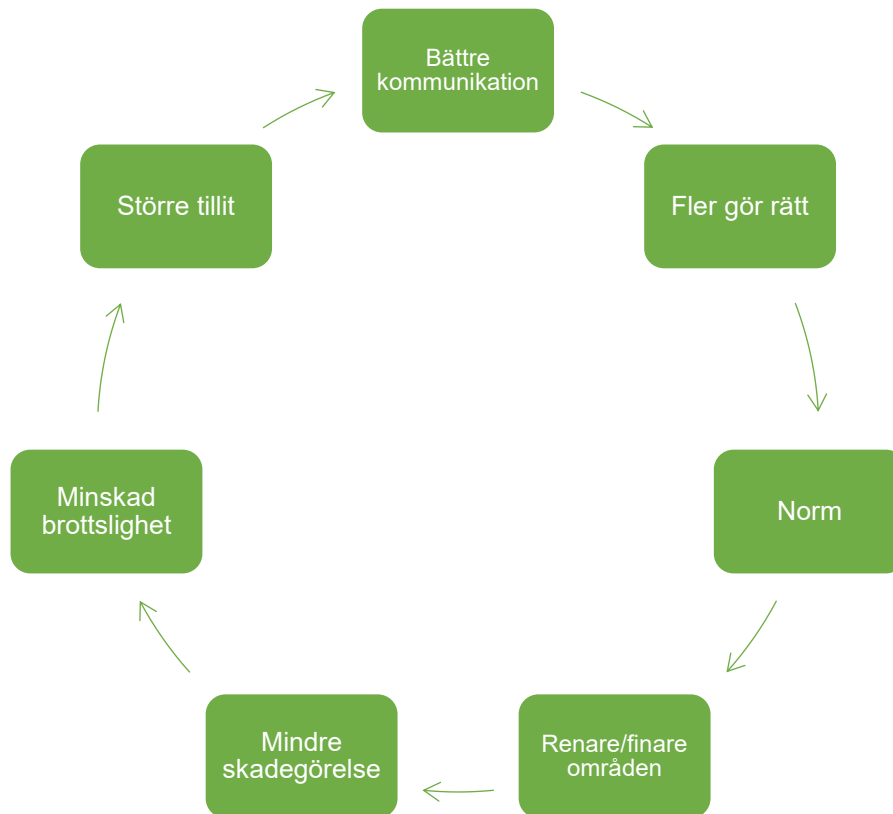
7.3 Attityder och beteenden

Under samtliga dialogtillfällen har frågan kring attityder och beteende tagits upp som ett grundläggande problem för avfallshanteringen i kommunen. Att människor är "lata" eller "inte bryr sig" eller att vanan att sortera inte är tillräckligt etablerad i vissa områden ses som ett stort hinder. Mycket av detta kan knytas an till en brist på stolthet och omtanke för platsen. I hyresrättsområden, särskilt om många bor i andra hand, sker ofta en stor omflyttning vilket påverkar detta. Även ryktesspridning skapar stigmatisering och kan påverka stoltheten man känner för det område man bor i.

Evenemang och enskilda projekt för att skapa engagemang och lyfta frågan kan vara positivt för att till exempel skapa en större medvetenhet men också för att känna stolthet. Att till exempel överlåta ansvar för till exempel utformning av en plats till de som ska använda den kan skapa ett engagemang och större omsorg för platsen. Ett sätt att skapa detta skulle kunna vara att ge barn och unga möjligheten att vara med i utformningen av återvinningstationer genom tävlingar eller liknande. Detta kan även leda till att föräldrarna till barn som varit med och engagerat sig känner en större omsorg för platsen.

7.4 Kommunikation

God kommunikation är grundläggande för att det ska vara lätt att göra rätt. I områden där många personer språkliga hinder kan ett större behov finnas av service samt information översatt till andra språk, för att övervinna eventuella språkbarriärer. Att översätta instruktionerna vid avfallsstationerna till fler språk kan underlätta men kan även leda till att stigmatiseringen av ett visst område ökar. Därför rekommenderas att ett tydligt och enhetligt skyltprogram med illustrativa piktogram används genomgående i hela kommunen.

7.5 Kunskap

Det bör ses över hur miljöfrågan kommuniceras i kommunen idag. De övergripande målen för kommunen bör exempelvis tydliggöra hur de olika förvaltningarna och verksamheterna ska arbeta mot ett cirkulärt samhälle med utgångspunkt i Agenda 2030. Det blir därför viktigt för den nya avfallsplanen att ge den riktningen som krävs för att Södertälje ska kunna arbeta på ett ekologiskt och socialt sätt. Många av problemen i resursfrågan idag återspeglas på sociala barriärer. För att få bukt på detta krävs en riktning mot sociala och ekologiska lösningar.

Under dialogtillfällena uttrycktes ett stort behov av att fortsatt arbeta med att höja kunskapsnivån kring miljö- och avfallsfrågan på olika sätt. Att utbilda barn och unga både teoretiskt och praktiskt genom att exempelvis tillgodose skolor och förskolor med utbildningsmaterial studiebesök ses som viktigt att fortsätta med.

Det är också viktigt att tillvarata på de arbetssätt och implementeringar som fungerat väl i kommunen och se över om man eventuellt kan implementera det på fler ställen. En del av att arbeta långsiktigt är att fortsätta arbeta med det man har, i synnerhet där man har börjat se goda resultat. Satsningar som Miljönären och Håll Södertälje rent är därför viktiga att fortsätta med.

Det bör säkerställas att informationen som kommunen vill kommunicera till invånarna via hemsidorna finns på alla språk. Som ett exempel skulle sorteringsguiden på Telge återvinnings hemsida, som i dagläget enbart finns på svenska, engelska och arabiska, behöva översättas till fler språk. På samma sätt som vid avfallsstationerna är det också bra att arbeta med tydliga och illustrativa bilder eller piktogram.

7.6 Tillit och delaktighet

Tillit utgör kärnan för ett socialt hållbart samhälle och syftar på tillit både till kommunen, lokalsamhället och egentillit. Tillit mellan människor och tillit till kommunen är en central faktor för att få till en fungerande avfallshantering. Genom samverkan kan tillit mellan människor och organisationer växa och bidra till lösningar på de utmaningar kommunen och olika områden står inför. Nedskräpning och avfallsdumpning är troligen starkt hämmande i kommunens arbete att utveckla ett hållbart avfallshanteringssystem där resurshushållning ligger i fokus. Individer kan känna att varför ska jag källsortera mitt avfall eller ta det till återvinningscentralen när ingen annan gör det?

För att individer ska uppleva tillit för sitt lokalsamhälle är det bland annat viktigt att det är rent, snyggt och tryggt, men även att man får hjälp när man behöver och att man känner att någon lyssnar på en. Inflytande är på så vis nära kopplad till tillitsfrågan. Att inkludera människor i beslut och på så sätt göra de delaktiga är viktigt. Detta kan åstadkommas på olika sätt och olika typer av insatser. Även ett mer kortsiktigt projekt kan vara en god startpunkt för att skapa självförtroende hos de individer eller grupper som ges mandat att arbeta med en fråga vilket i sin tur skapar stark kollektiv förmåga och tillit.

Delaktighet kan skapa tillit om alla kan känna delaktighet. Det är därför viktigt att i dialoger med medborgare vara noga med att så många som möjligt blir involverade. Det är till exempel viktigt att delge information och möjligheter till personer som annars inte har tid att medverka. Detta kan göras genom att föra dialog på olika dagar och olika tider på dygnet. Detta gör att personer med mer eller mindre tid också kan medverka.

7.7 Avfallssystemet

En översyn av samtliga återvinningsstationer bör göras för att säkerställa att samtliga är tillgänglighetsanpassade och försedda med god belysning. Under dialogarbeten har önskemål om fler och bättre anpassade kärl tagits upp. Även smartare kommunikation kring sophantering genom bättre användning av den data och statistik som finns togs upp som en stor möjlighet. Smarta lösningar som system som kan tala om när ett kärl är fullt hade också underlättat både för de som ska slänga avfallet och för de som ska tömma.

För mobila och temporära lösningar är det viktigt det kommuniceras väl hur och när detta ska ske. Det är även viktigt att sådana insatser sker regelbundet och med jämna mellanrum så att invånare har möjlighet att lära sig systemet och skapa sig rutiner kring det, vilket kan ta lång tid.

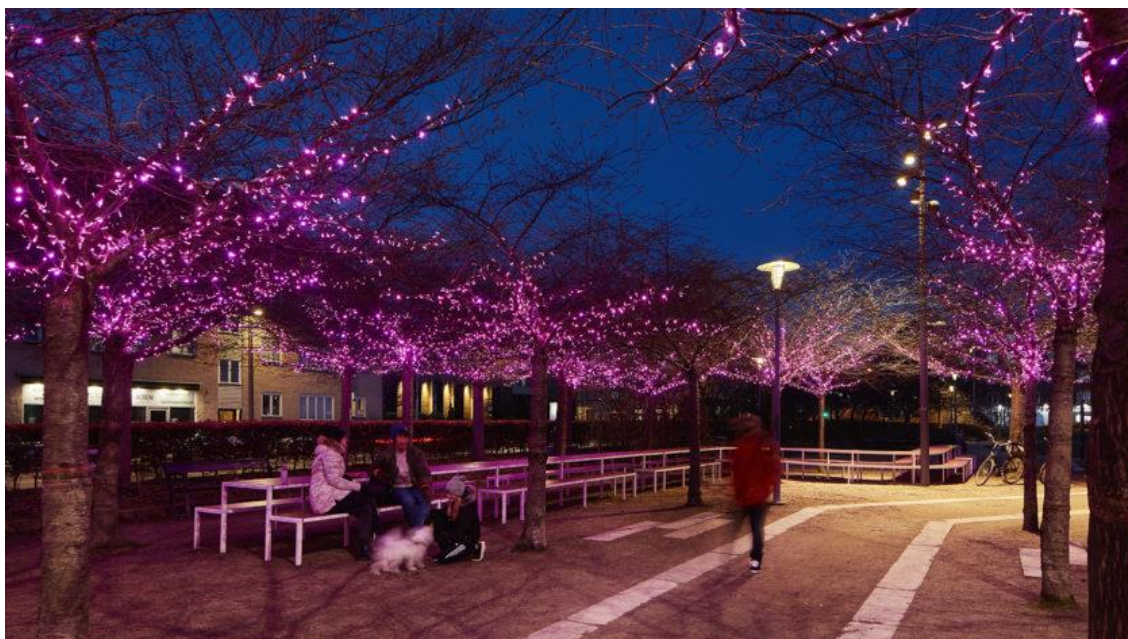

Figur 8. Exempel på en mobil återvinningstation i Upplands Väsby. Upplandsvasby.se

7.8 Trygghet

Trygghet är möjligheten för boende och besökare att kunna vistas och röra sig i området utan upplevelsen av fara eller obehag, eller att utsättas för faktiska risker. Trygghet är en subjektiv känsla, starkt sammankopplat med individens känslor och upplevelser. I Södertälje kommun har många av återvinningsstationerna bristfällig belysning, vilket leder till att de kan upplevas som otrygga. Att förse samtliga återvinningsstationer med god belysning är ett sätt att jobba med trygghetsfrågan men även planteringar och växter kan höja trygghetskänslan. Återvinningscentralerna i Stockholm används exempelvis biokol som gödning för blommor som växer i krukor på centralen. Att regelbundet anordna evenemang, exempelvis genom "pop up-återbruk", kan också ge en trygghetsskapande effekt då fler människor på en plats ökar den informella kontrollen.

Detta sammanfaller även med den upplevda tryggheten i kommunen. Trygghet skiljer sig mellan socio-ekonomiskt starka och svaga grupper. Ett område som anses vara tryggt av socio-ekonomiskt starka gruppen kan vara platser som de svaga grupperna är som mest otrygga på. Detta gör att det blir allt viktigare med platsspecifika lösningar beroende på vilka människor som bor där. Detta gäller även för människor med olika stor kunskap om hur systemet fungerar.

Figur 9. Exempel på trygghetsskapande åtgärder genom belysning.

7.9 Återvinningscentralen Returen

Det finns i dagsläget två återvinningscentraler inom Södertälje kommun. Returen ligger i Moraberg, strax nordöst om Södertälje stad, och Tveta återvinningscentral ligger mitt emellan Södertälje och Järna och fungerar som företagspunkt för större mängder avfall.

Returen är avsedd för kommuninvånarna och för att komma in till anläggningen behövs ett besökskort som beställs via internet. Kortet är gratis men det är relativt få kommuninvånare som hittills har beställt ett, vilket kan tolkas som att detta skapar en tröskel för många. Systemet sänder signaler att det är krångligt att ta sig in och det kan upplevas som en för lång process att behöva beställa och sedan invänta ett kort. Alla är inte heller vana vid att genomföra internetbeställningar. Ett alternativ till att avveckla systemet med besökskort är att göra hemsidan mer användarvänlig och lättförståelig för alla, oavsett internetvana, språkbarriär eller dylikt. Dagens utformning innehåller mycket information i form av text och dessutom bara på svenska. En layout som bättre framhåller den viktigaste informationen, det vill säga att det är gratis och hur man beställer. Översätta all information på alla språk som förekommer i kommunen.

The screenshot shows the website for Telge's recycling center. The page is titled "Besökskort" (Visitor Card). It includes a navigation menu at the top with categories like "Bostäder", "Återvinning", "Lokaler", "Stadsnät", "Elnät", "Elavtal", "Vatten och avlopp", "Fjärrvärme och energitjänster", and "Tillväxt". The main content area is divided into several sections:

- Återvinningscentraler:** A table listing recycling centers.
- Inför besöket:** Information about what to bring and how to sort waste.
- Återbruk:** Information about recycling and reuse.
- Besökskort:** The main section, explaining that a visitor card is required for entry and how to obtain one online.
- Rullande återvinning:** Information about mobile recycling services.
- Återvinningsstationer:** A list of recycling stations.
- Sorteringsguide:** A guide to the sorting process.
- Soptömning:** Information about waste collection.
- Container och kärl:** Information about containers and bins.
- Hemsortering - FNI:** Information about home sorting.
- Övrigt utbud:** Other services offered.
- Avfallstaxan:** Information about the waste tax.
- Formulär och beställningar:** Links to forms and ordering options.

The right-hand sidebar contains:

- Kundservice återvinning:** Contact information for customer service, including phone number (08-550 222 33) and email (atervinning@telge.se).
- Öppettider kundservice:** Opening hours for customer service, from Monday to Friday.
- Vår postadress är:** The postal address for Telge Återvinning, Box 633, 151 27 Södertälje.
- Sortera rätt är superlätt:** A section with a picture of a banana peel and text encouraging proper sorting.

8. Samlad bedömning

Det finns många möjligheter i Södertälje samtidigt som kommunen har många utmaningar. För att Södertälje kommun skall utveckla en hållbar social och ekologisk resursplan förordas ett processinriktat långsiktigt arbete som samordnas med kommunens övriga aktiviteter för social hållbarhet. I analys och diskussioner ovan framgår en rad förslag och rekommendationer som belyser behovet av helhetssyn för att lyckas utveckla avfallsfrågan mer socialt hållbart i Södertälje.

Det finns sociala barriärer som gör det svårt att inkluderas i samhället. Detta blir speciellt viktigt i Södertälje med dess rika diversitet och dess olika språk och kulturer. Här föreslås därför att jobba mer med tillit, attityder, trygghet och kommunikation som centrala områden för att utveckla avfallshanteringen i Södertälje eftersom det är en så komplex fråga som kräver olika typer av lösningar inom olika områden. Övergripande behöver avfallsfrågan hanteras i högre grad med långsiktigt processtänk där kontinuerlig erfarenhetsåterföring sprids över kommunens olika delar i högre utsträckning än idag.

Vad gäller avfallsstationerna så bedöms deras placering fullgod och det finns flertalet stationer i olika områden runt om i kommunen. Dock kan stationerna förbättras vad gäller trygghetsskapande åtgärder som belysning. Att skapa medborgaransvar kopplat till avfallsstationer är också ett förslag för att öka upplevd trygghet och användande av avfallsstationerna runt om i kommunen. Det kan göras genom boende som får ansvar för vissa områden likt trygghetsvårdar eller exempelvis tävlingar, loppmarknader eller liknande aktiviteter som drar dit folk.

En annan viktig del är att ta källsorteringen närmare boende. Kommunen har flera bra exempel där detta har

gjorts, till exempel Miljönären där kommunen tagit källsortering till barnen istället för att barnen ska ta sig till källsorteringen. En av de största anledningarna till att detta har lyckats är just kontinuiteten, att barn blir påmind om detta dagligen och att arbetet aldrig tar slut. På samma sätt föreslås att kommunen skapar regelbundna tydligt kommunicerade rutiner för att komma och hämta avfall som skall till återvinningscentralerna närmare kommuninvånarna, så kallade mobila återvinningscentraler. Denna metod har fungerat väl i andra delar av Sverige och just skapat bättre möjligheter för medborgare att placera sitt större avfall i av kommunen anvisad placering.

Sammanfattningsvis skall det vara lätt att göra rätt. Ovan beskrivna förslag vad gäller avfallshanteringen underlättar för ökad social hållbarhet i Södertälje eftersom de inriktar sig på alla invånare oavsett tillgång till tid, kunskap eller pengar.

9. Referenser

Strukturplan för Lina

<https://www.sodertalje.se/bo-och-bygga/planering/strukturplaner/strukturplan-for-lina/>

Strukturplan för Ronna

<https://www.sodertalje.se/bo-och-bygga/planering/pagaende-detaljplaner/strukturplan-for-ronna/>

Strukturplan för Geneta

<https://www.sodertalje.se/bo-och-bygga/planering/strukturplaner/strukturplan-for-Geneta/>

Artikel: Geneta, Ronna och Lina bland Sveriges farligaste områden

<https://www.it.se/artikel/geneta-ronna-och-lina-bland-sveriges-farligaste-omraden>

Håll Södertälje rent

<https://www.sodertalje.se/miljo-och-halsa/hallbara-sodertalje/hall-sodertalje-rent/>

Hållbara kartan

<https://www.sodertalje.se/miljo-och-halsa/hallbara-sodertalje/hallbara-kartan/>

Mobil Återvinningsstation

<http://www.upplandsvasby.se/bygga-bo-och-miljo/avfall-och-atervinning/kallsortering-och-atervinning/atervinningscentraler.html>

Socialkonsekvensanalys Tyresö avfallsplan

Tryggare platser Helsingborg

<https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/planering-och-utveckling/tryggare-platser/>

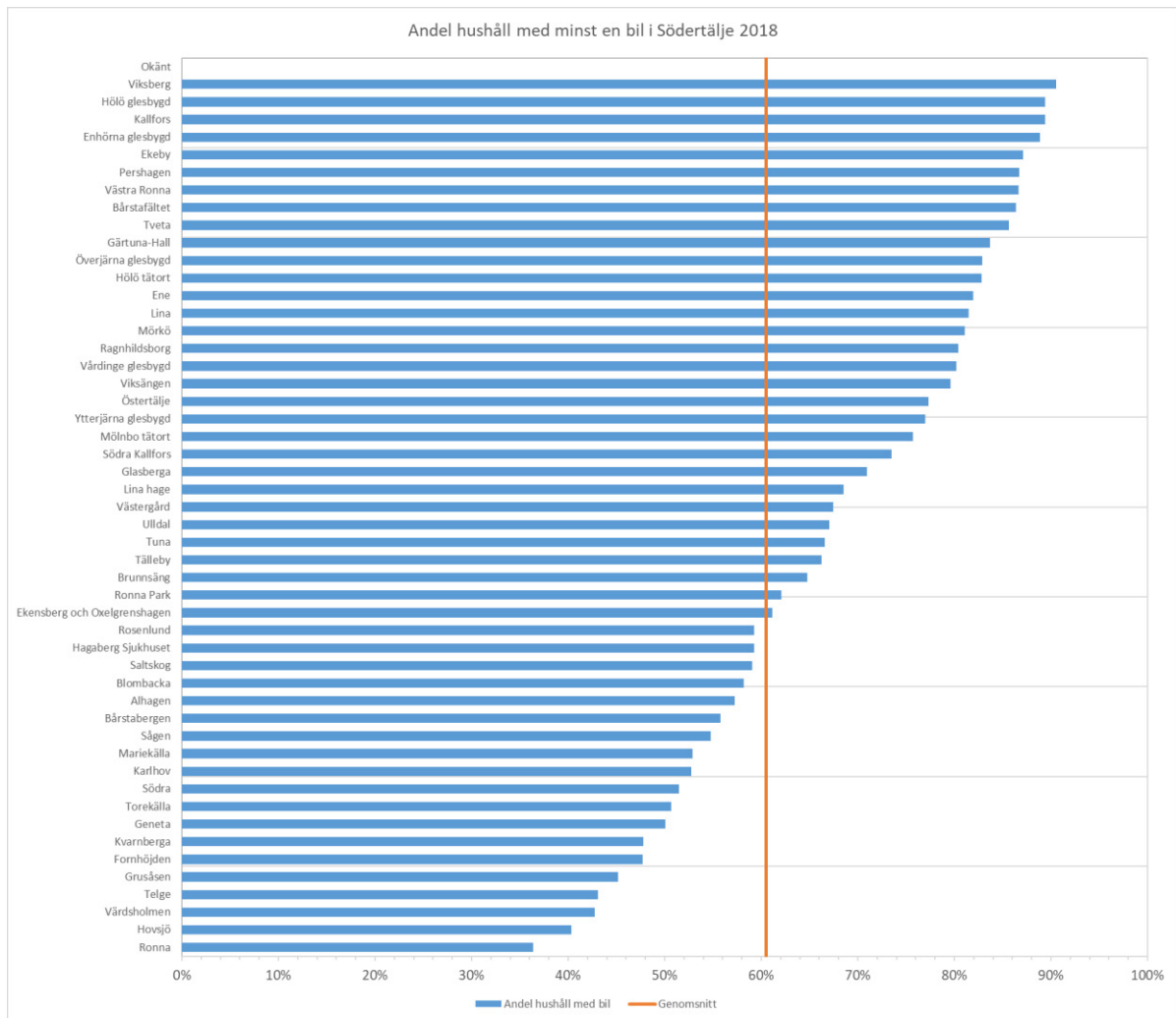
Globala målen

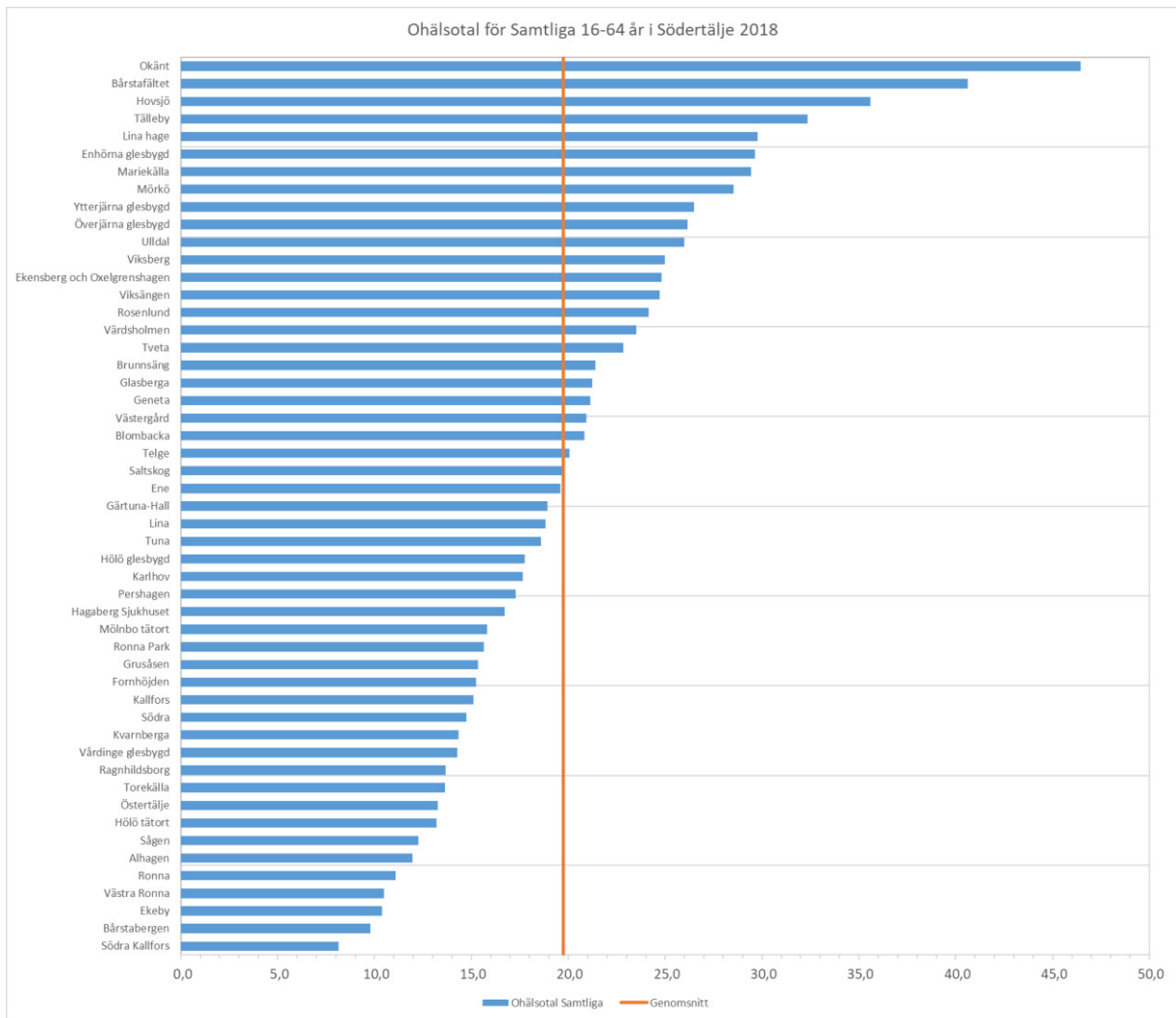
<https://www.globalamalen.se/>

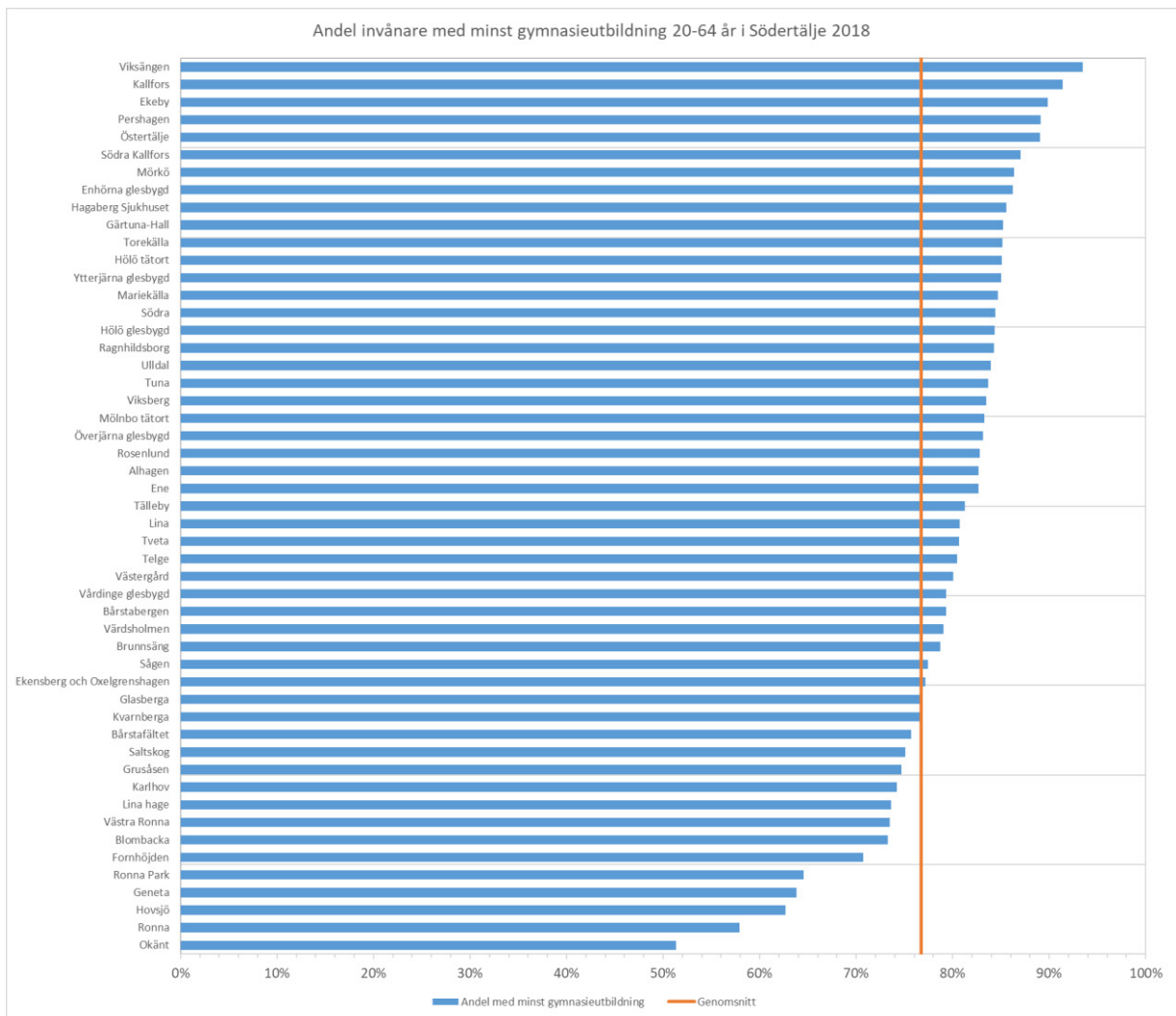
Artikel: Förbättrade skolresultat

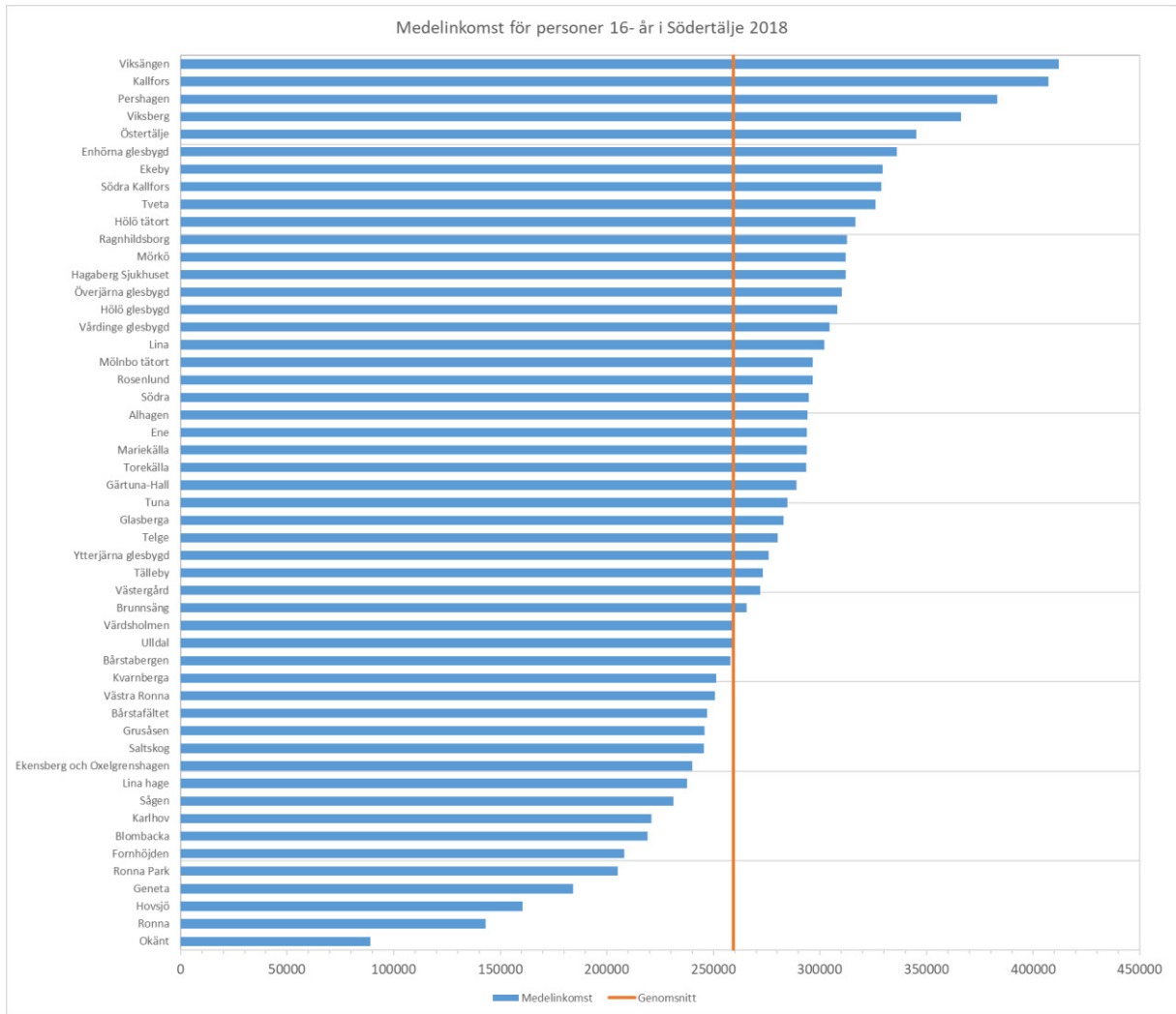
<https://www.sodertalje.se/nyheter/forbattrade-skolresultat-for-sodertaljes-elever-for-attonde-aret-i-rad/>

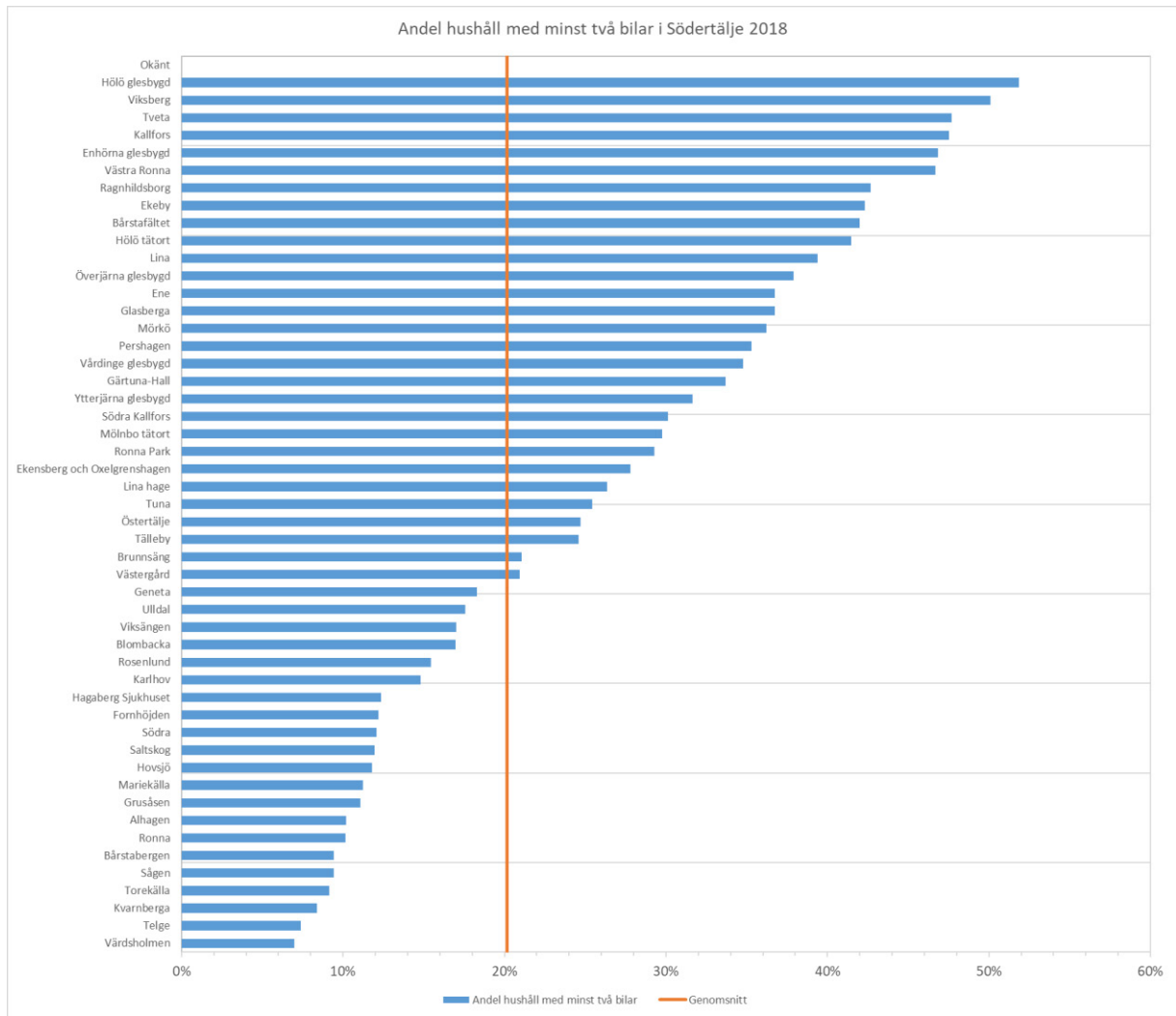
10. Bilaga 1

Uppföljning avfallsplan 2015–2020

1. Inledning och bakgrund

Södertälje kommun antog 2015-02-02 en avfallsplan för 2015–2020. Syftet med den här bilagan är att följa upp planen samt ge rekommendationer för avfallsplan 2030. Avfallsplanen har under planperioden följts upp årligen till Tekniska nämnden.

Avfallsplan 2015 innehåller sju delområden:

1. Hushållens avfall
2. Matavfall från hushåll och verksamheter
3. Avfall från enskilda avlopp
4. Nedskräpning och dumpning
5. Nöjda medborgare
6. Nedlagda deponier
7. Bygg- och rivningsavfall

2. Utvärdering

I utvärderingen görs en bedömning om måluppfyllelse på en tregradig skala.

1. Ja, målet är uppfyllt 2. Delvis uppfyllt 3. Nej, målet är inte uppfyllt

Mål 1: Hushållens avfall

Mål	Måluppfyllelse	Kommentar
Delmål: 1.1 Öka återbruket av grovavfall så att mängden minskar från 133 kg/person och år 2012 till 90 kg/person och år till 2020	Nej	Inget systematiskt utvecklingsarbete har genomförts under planperioden. En del aktiviteter har genomförts men i begränsad skala.
Delmål: 1.2 Restpåsen ska minska från 166 kg/person och år 2012 till 100 kg/person och år 2020	Delvis	Det finns ett systematiskt arbete med utbyggnad av fastighetsnära insamling av tidningar och förpackningar. Både för hushåll och för alla kommunala verksamheter.
Delmål: 1.3 Mängden farligt avfall i restpåsen ska minska från 1,5 kg/person och år 2012 till 0,1 kg/person och år 2020	Delvis	Inget systematiskt utvecklingsarbete har genomförts under planperioden. En del aktiviteter har genomförts men i begränsad skala.

Mål 2: Matavfall

Mål	Målopfyllelse	Kommentar
Delmål: 2.1 Mängden matavfall från hushåll och verksamheter ska minska varje år	Nej	Inget systematiskt utvecklingsarbete har genomförts mot hushållen under planperioden. En del aktiviteter har genomförts men i begränsad skala. Kostenheten på Södertälje kommun har under hela planperioden jobbat strukturerat med förbättringar.
Delmål: 2.2 I påsen för matavfall ska rättsorterings-graden öka från 85 procent 2011 till minst 95 procent år 2020 inklusive emballage	Nej	Inget systematiskt utvecklingsarbete har genomförts under planperioden. En del aktiviteter har genomförts men i begränsad skala. Plockanalyser på hushållens matavfall har genomförts årligen.
Delmål: 2.3 År 2020 ska minst 50 procent av allt matavfall i kommunen återvinnas så att energi och näringsämnen tas tillvara på så sätt att giffri miljö främjas	Delvis	Det har funnits ett utvecklingsarbete under planperioden men med begränsad struktur på genomförande och uppföljning. Kostenheten har drivit ett systematiskt utvecklingsarbete under hela planperioden.

Mål 3: Avfall från enskilda avlopp

Mål	Målopfyllelse	Kommentar
Delmål: 3.1 År 2020 ska andelen slutna tankar, som behandlas lokalt och återförs till jordbruksmark, vara minst 20 procent	Nej	Inget systematiskt utvecklingsarbete har genomförts under planperioden. En del aktiviteter har genomförts men i begränsad skala.

Mål 4: Nedskräpning och dumpning

Mål	Målopfyllelse	Kommentar
Delmål: 4.1 Nedskräpning ska minska från 9 föremål/10 m ² 2013 till högst 5 föremål/10 m ² 2020	Delvis	Kommunkoncernen arbetar aktivt med att förebygga nedskräpning och har en strategi med handlingsplan och ett förbättringsarbete som utvecklas kontinuerligt. Sedan 2010 har det genomförts skräpmätningar i stadskärnan. 2010 var det 13,8 skräp/10 m ² och 2019 var det 6,02 skräp/10 m ² . Förbättringar kan härledas till kvalitetsförbättringar inom kommunens renhållning. Det finns inga direkta belägg för att beteendet kring nedskräpning har förändrats i någon större utsträckning
Delmål: 4.2 Dumpning ska minska från 100 st./år 2012 till högst 20 st./år 2020	Nej	Kommunkoncernen har en handlingsplan och ett arbete som utvecklas. Det finns inga kvantitativa uppföljningstal som går att följa upp. Problemet är fortfarande betydande och har stor inverkan på Södertälje som kommun.

Mål 5: Nöjda medborgare

Mål	Måluppfyllelse	Kommentar
Delmål: 5.1 Medborgarna ska vara nöjda med renhållningen och sophämtningen 2020. Betygsindex ska vara högre än 65 i Statistiska centralbyråns, SCB:s, medborgarundersökning	Nej	Södertäljes betygsindex har ej höjts under planperioden. För både 2015 och 2019 var betygsindex 60. För 2017 var indexet 58. Indexet blandar sophämtning och renhållning och är av den anledningen inget tydligt måttal. Indexet ger dock en jämförelse mot andra kommuner och rikssnittet för 2019 var 65.

Mål 6: Nedlagda deponier

Mål	Måluppfyllelse	Kommentar
Delmål: 6.1 Senast 2020 ska samtliga deponier med riskklass 1 och 2, där kommunen är huvudman, ha ett framtaget åtgärdsprogram	Ja	Arbetet är genomfört och kommer fortsätta under perioden fram till 2030. Se bilaga 4 – Nedlagda deponier

Mål 7: Bygg- och rivningsavfall

Mål	Måluppfyllelse	Kommentar
Delmål: 7.1 Senast 2020 ska minst 70 viktprocent av icke farligt bygg- och rivningsavfall återanvändas eller återvinnas	Nej	Under planperioden har inget målinriktat och samordnat arbete genomförts att öka återvinningen och återanvändningen av bygg- och rivningsavfall. En del aktiviteter har genomförts men i begränsad skala.

3. Rekommendationer

Syftet med avfallsplanen 2015–2020 var att utveckla kommunen i riktning mot ett hållbart samhälle. Miljöpåverkan från insamling och behandling av avfall ska minska. Södertälje ska bli en renare och snyggare kommun där medborgarna är nöjda med renhållning och sophämtning.

Viktiga lärdomar att ta med in i det fortsatta arbetet är:

1. Ansvar för genomförande av åtgärdsaktiviteter behöver vara tydligt.
2. Alla åtgärdsaktiviteter behöver ha en tydlig finansiering.
3. Uppföljningsarbetet behöver utvecklas. Avfallsplanen 2015–2020 har följts upp och redovisats till teknisk nämnd men det behöver finnas en förväntan och en tydligare kravställning. Nyckeltal är bra om de kan utvecklas men de fångar sällan upp komplexiteten i frågorna. Den kanske viktigaste frågan att följa upp är om det finns ett systematiskt förbättringsarbete och hur det arbetet ser ut.
4. Förbättringsarbetet är en process och den behöver underhållas och hållas vid liv.
5. Avfallsplanens bredd medför att många olika aktörer behöver involveras i insatser, både direkt och indirekt, för att nå uppsatta mål. Samverkan är en nyckelfaktor för att nå goda resultat.

Handlingsplan 2021–2023

Avfallsplanen är ett övergripande styrdokument och ska ligga till grund för handlingsplaner samt nämnder och bolags årliga verksamhetsplaner där aktiviteter för att nå målen planeras in. I avfallsplanen finns tre övergripande målområden med mål som ska gälla fram till 2030. Utvecklingsarbetet som behöver genomföras fram till 2030 är mycket omfattande och arbetet kommer att kräva engagemang från hela kommunorganisationen. För att hålla den processen levande kommer handlingsplaner med aktiviteter att tas fram med högst tre års mellanrum. Första handlingsplanen är på tre år och det är bland annat för att det under perioden behöver genomföras ett antal utredningar som ska ligga som grund för det fortsatta arbetet.

Handlingsplanerna ska utgå ifrån de tre målområdena och ska innehålla beskrivning av aktiviteter inklusive ansvarig organisation, tidplan, typ av finansiering, förväntat resultat samt metod för uppföljning. Arbetet med handlingsplanerna leds av en koncernövergripande arbetsgrupp med fast representation från kommunstyrelsen kontor, samhällsbyggnadskontoret, miljökontoret och Telge Återvinning. Samhällsbyggnadskontoret är sammankallande för arbetsgruppen och gruppen ska sträva efter att få en bred förankring av nya handlingsplaner med aktiviteter. Förslag till nya handlingsplanerna ska tas fram i samband med nämnder och bolags mål- och budgetarbete. Nya handlingsplaner antas av kommunfullmäktige.

Samhällsbyggnadskontoret ansvarar för samordning av uppföljningen till ansvarig nämnd (Tekniska nämnden 2020) och uppföljningen ska vara klar under kvartal 1 varje år så att den samordnas i tid med mål- och budgetprocessen.

Aktiviteter som lyfts in i handlingsplanen ska prioriterats utifrån att de:

- Är strategiskt viktiga för Södertälje
- Är av övergripande karaktär
- Har någon form av komplexitet som gör att aktiviteten riskerar att utebli om den inte lyfts in i planen, till exempel betydande samverkan eller otydligt ansvar
- Inte hanteras i något annat styrdokument

Utöver aktiviteter i handlingsplanerna så har alla nämnder och bolag ett eget ansvar att arbeta med att identifiera kostnadseffektiva åtgärder i sin egen verksamhet. En annan viktig del är verksamhetsutveckling och arbetet med ständiga förbättringar. Även om de stora och strukturella aktiviteterna som lyfts fram i handlingsplanerna är viktiga så är alla små förbättringar som görs i den dagliga verksamten ovärderliga.

Rubriker i handlingsplanen

Aktivitet: En beskrivning av aktiviteten som ska genomföras.

Förväntat resultat: En beskrivning av vad aktiviteten ska bidra till.

Ansvarig: Ansvarig har ett samordningsansvar och uppföljningsansvar av aktiviteten.

Aktörer: Här nämns aktörer som är viktiga för att aktiviteten blir genomförd. Listan är inte uteslutande, det kan finnas viktiga aktörer som inte nämns.

Finansiering: Här beskrivs hur aktiviteten ska finansieras. Fyra olika huvudalternativ finns för finansiering. Skattefinansierad, finansierad av avfallstaxan, tillsynsavgifter eller finansierad genom kommunala bolagens verksamheter.

Driftbudget: Om aktiviteten kommer att belasta en driftbudget efter genomförande så står det ja. Om aktiviteten inte leder till någon direkt kostnad så står det nej. Utredningar leder inte till en driftbudget i första skede men kan i nästa steg inkludera det.

Tidplan: Anges ett år så ska aktiviteten vara genomförd senast inom det kalenderåret.

Uppföljning: Här beskrivs hur aktiviteten ska följas upp. Projektuppföljning betyder att uppföljningskriterier tas fram vid projektbeställning.

Kommentar: Hänvisning eller förtydligande av aktiviteten.

Aktiviteter för målområde – Hållbara städer och samhällen

Nr.	Aktivitet	Förväntat resultat	Övrigt
A.1	Utreda och säkerställa markbehov för återvinningsstationer i hela kommunen.	Arbetet kommer att bidra till ökad utsortering av förpackningar, minskad klimatpåverkan, minskade kostnader för restavfall, ökad tillgänglighet (alla har möjlighet att återvinna sina förpackningar t.ex. oavsett tillgången till bil)	<p>Ansvarig: Teknisk nämnd</p> <p>Aktörer: TÅ, TB, TF, FTIAB, m.fl.</p> <p>Finansiering: Skattefinansierad</p> <p>Driftbudget: Nej</p> <p>Tidplan: 2023</p> <p>Uppföljning: Projektuppföljning</p> <p>Kommentar: Återvinningsstationer är till för hushållens förpackningar och tidningar. Framgångsfaktorer för projektet är att det finns en vilja att avsätta mark till återvinningsstationer samt att framförallt samhällsbyggnadskontoret har personalresurser att jobba med projektet. Arbetet utgår från Södertälje kommuns Tekniska handbok. Aktiviteten samordnas med nästa översiktsplan.</p>
A.2	Ta fram en strategi så att hantering av massor sker planerat och med ett effektivt resursutnyttjande.	Effektiv masshantering ska bidra till god ekonomisk hushållning samt minskade miljö- och klimatbelastning från framförallt minskade transporter.	<p>Ansvarig: Tekniska nämnden</p> <p>Aktörer: Exploatörer</p> <p>Finansiering: Skattefinansierad</p> <p>Driftbudget: Ja</p> <p>Tidplan: 2023</p> <p>Uppföljning: Projektuppföljning</p> <p>Kommentar: Arbetet är omfattande och samordningsvinsterna så stora att det motiverar en heltidstjänst för samordning och utveckling av masshantering. Södertälje bör driva frågan från ett regionalt perspektiv. Aktiviteten samordnas med nästa översiktsplan.</p>

Nr.	Aktivitet	Förväntat resultat	Övrigt
A.3	Utreda och säkerställa lösningar för hållbar avfallshantering i Södertälje stadskärna.	Arbetet kommer att bidra till ökad återvinning och ökad rättsortering av avfall. Minskad miljö- och klimatpåverkan. Ökad tillgänglighet bidrar till social hållbarhet. Det ska vara lätt att göra rätt för användare och god arbetsmiljö för yrkesverksamma.	<p>Ansvarig: Tekniska nämnden Aktörer: TÅ, TF, TB, TIS Finansiering: Avfallstaxa och skattemedel Driftbudget: Inga förväntade Tidplan: 2022 Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Utredningen ska inkludera hushållsavfall, bygg- och rivningsavfall, verksamhetsavfall och avfall som ligger under producentansvar. Grova avfall och återbruk är en prioriterad del i utredningen. Arbetet är omfattande och kräver projektledning samt samverkan mellan många aktörer.</p>
A.4	Utreda och ta fram förslag på ett hållbart insamlingsystem för grovavfall i hela kommunen.	Utvecklad insamling av grovavfall kommer att bidra till ökad återvinning, ökat återbruk och rättsortering av avfall, vilket i nästa steg bidrar till minskad miljö- och klimatpåverkan. Ökad tillgänglighet.	<p>Ansvarig: Telge Återvinning/ Aktörer: SBK, bostadsbolag, återbruk, m.fl. Finansiering: Avfallstaxa Driftbudget: Ja Tidplan: 2022 Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Insamling av avfall ska utgå från avfallshierarkin vilket betyder att förberedelse för återanvändning ska vara den primära insamlingsmetoden för grovavfall där det är ekonomiskt försvarbart.</p>
A.5	Kommunkoncernen ska fortsätta utveckla det förebyggande arbetet mot nedskräpning och avfallsdumpning enligt beslutad strategi mot nedskräpning.	En hållbar framtid kan per definition aldrig inkludera en nedskräpad stad, nedskräpad natur eller nedskräpade sjöar och hav. Minskad nedskräpning bidrar till minskade kostnader för skötsel av staden. En ren och snygg stad bidrar också till ökad tillit mellan människor och minskar otrygghet.	<p>Ansvarig: Kommunstyrelsen Aktörer: Hela kommunkoncernen och alla som bor och verkar i Södertälje Finansiering: Avfallstaxa och skattemedel Driftbudget: Ja Tidplan: Pågående Uppföljning: Projektuppföljning av Kommunstyrelsen Kommentar: Det är viktigt att alla nämnder och styrelser följer upp det förebyggande arbetet mot nedskräpning. Det är avgörande för att nedskräpning ska minska markant till 2030. En stor del av det avfall som dumpas i Södertälje är hushållsavfall. Avfallstaxan finansierar aktiviteter som är kopplad till att åtgärda problem med dumpning av hushållsavfall. Det kan vara informationsinsatser, utveckling av insamlingsystem mm.</p>
A.6	Utreda och säkerställa mark- och anläggningsbehov fram till 2030 och 2050 för insamling, mellanlagring, behandling och deponi av avfall.	En behovsutredning kommer att ge svar på hur stor efterfrågan är på olika typer av markanvändning för avfallshantering.	<p>Ansvarig: Teknisk nämnd Aktörer: TÅ, SBN, MK Finansiering: Avfallstaxa, skattemedel Driftbudget: Nej Tidplan: 2023 Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Behovsanalysen ska inkludera den totala efterfrågan vilket inkluderar anläggningsbehov för kommunalt avfall samt verksamhetsavfall. Tveta anläggningens olika anläggningsfunktioner har en begränsad livslängd samtidigt som kommunen växer. Efterfrågan på mark och anläggningar för insamling, mellanlagring och behandling av avfall förväntas öka. Aktiviteten samordnas med nästa översiktsplan.</p>

Aktiviteter för målområdet – Hållbar konsumtion och produktion

Nr.	Aktivitet	Förväntat resultat	Övrigt
B.7	Alla nämnder och bolag ska genomföra en kartläggning av sin konsumtion och identifiera betydande resursflöden inklusive användningen av engångsprodukter.	God ekonomisk hushållning av resurser och minskade avfallsmängder. Minskad miljö- och klimatpåverkan.	<p>Ansvarig: Kommunstyrelsen</p> <p>Aktörer: Hela kommunkoncernen</p> <p>Finansiering: Skattefinansierad och bolagsfinansierad</p> <p>Driftbudget: Nej</p> <p>Tidplan: 2023</p> <p>Uppföljning: Projektuppföljning</p> <p>Kommentar: Arbetet är så omfattande och samordningsvinsterna så stora att det motiverar en heltidstjänst för samordning och utveckling av ett resurs- och avfallsförebyggande arbete. Aktiviteten är nära sammankopplad med aktivitet A.8.</p>
B.8	Ta fram ett handlingsprogram för ökad resurshushållning inom prioriterade resursflöden (Bygg- och rivningsavfall, mat och livsmedel, elektronik, textil, farligt avfall och fossil plast, kritiska råvaror).	Hållbar resurshantering bidrar till god ekonomisk hushållning, minskade avfallsmängder och minskad miljö- och klimatpåverkan.	<p>Ansvarig: Kommunstyrelsen</p> <p>Aktörer: Hela kommunkoncernen</p> <p>Finansiering: Skattefinansierad, avfallstaxa, bolagsfinansierad</p> <p>Driftbudget: Ja</p> <p>Tidplan: 2023</p> <p>Uppföljning: Projektuppföljning.</p> <p>Kommentar: Handlingsprogrammet ska innehålla aktiviteter, mål och budget. Styrmedel ska användas aktivt. Samordningsansvar ligger på kommunstyrelsen men de bolag och kontor som hanterar och har rådighet över större resursflöden ansvarar för dem. Arbetet ska inkludera ett uppströmsarbete och nedströmsarbete och bör följas upp av alla nämnder och bolagsstyrelser.</p>
B.9	Utveckla och implementera ett enhetligt skyltprogram för avfall.	Ett enhetligt skyltprogram är inkluderande och bidrar till att det är lätt att göra rätt. Arbetet bidrar även till bättre sortering och renare fraktioner vilket ger ökad återvinning och minskad miljö- och klimatpåverkan.	<p>Ansvarig: Telge Återvinning</p> <p>Aktörer: TB, TF, SBK, UK m.fl.</p> <p>Finansiering: Avfallstaxa och skattefinansiering</p> <p>Driftbudget: Ja</p> <p>Tidplan: 2023</p> <p>Uppföljning: Projektuppföljning</p> <p>Kommentar: Skyltningen ska anpassas till hemmet, arbetsplatser, skola och offentliga miljöer. Arbetet ska utgå från den standard som Avfall Sverige rekommenderar för Sveriges kommuner.</p>
B.10	Genomföra en webbutbildning i hållbar konsumtion och produktion för alla kommunkoncernens medarbetare.	Ökad kunskap vilket ska leda till ökad resurshushållning och minskade avfallsmängder	<p>Ansvarig: Kommunstyrelsen</p> <p>Aktörer: Hela kommunkoncernen</p> <p>Finansiering: Skattefinansierad</p> <p>Driftbudget: Ja</p> <p>Tidplan: 2023</p> <p>Uppföljning: Andel utbildade på koncernnivå ska vara minst 90%. Uppdelat på bolag och kontor ska minsta deltagandenivå vara 80%.</p> <p>Kommentar: Att höja kunskapsnivån i hela kommunkoncernen är viktigt utifrån ett kunskapsperspektiv men aktiviteten bidrar även till att engagera medarbetare och stärka kommunens profil.</p>

Nr.	Aktivitet	Förväntat resultat	Övrigt
B.11	Ta fram upphandlingskriterier för cirkulär upphandling för att styra mot en mera hållbar konsumtion och produktion.	Arbetet bidrar till ökad resurshushållning och att avfall förebyggs, samt minskad miljö- och klimatpåverkan. Cirkulära upphandlingskriterier stimulerar också att företag utvecklar sina produkter och tjänster mot cirkulära affärsmodeller.	Ansvarig: Telge Inköp (Kommunstyrelsen) Aktörer: Hela kommunkoncernen Finansiering: Skattefinansiering Driftbudget: Ja Tidplan: 2023 Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Upphandlingskriterier ska vara koncernövergripande och ska utgå från kommunens riktlinjer för styrdokument. Syftet är att bidra till hållbar resurshandling och stimulera cirkulära affärsmodeller. Utgångspunkten är att inköp och upphandling ska styra mot produkter som är: <ul style="list-style-type: none"> • Tillverkade av biobaserat, återanvänt eller återvunnet material • Enkla att reparera, uppgradera och återanvända för förlängd livscykel • Materialåtervinningsbara
B.12	Utveckla och implementera rutiner för återanvändning av produkter i hela kommunkoncernen.	Arbetet bidrar till hållbar konsumtion och förebygger avfall. Ökad återanvändning bidrar även till minskad miljö- och klimatpåverkan.	Ansvarig: Kommunstyrelsen Aktörer: Hela kommunkoncernen Finansiering: Skattefinansiering Driftbudget: Ja Tidplan: 2023 Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Rutiner för återanvändning av produkter kan utformas på flera olika sätt. Det finns färdiga tjänster att köpa och det går att utveckla egna interna rutiner med digitala hjälpmedel.
B.13	Genomföra en förstudie och ta fram underlag för införande av digitala/smarta nycklar till alla soprum i kommunen.	Insamling av avfall är den största kostnadsposten för renhållningskollektivet. Digitala nycklar kan effektivisera arbetet och bidra till minskade driftkostnader samt bidra till säkrare och bättre arbetsmiljö.	Ansvarig: Telge Återvinning Aktörer: Bostadsbolag m.fl. Finansiering: Avfallstaxa Driftbudget: Nej Tidplan: 2023 Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Förstudien behöver utreda förutsättningar kring ekonomi, juridik, teknik och upphandling samt inkludera ett förankringsarbete med fastighetsägare och bostadsrättsföreningar.
B.14	Genomföra en förstudie och ta fram underlag för att införa vägning av hushållens avfall vid hämtstället.	Att väga avfallet vid varje hämtställe skapar nya möjligheter för att arbeta avfallsförebyggande med styrmedel, kommunikation och uppföljning mot de som genererar avfall.	Ansvarig: Telge Återvinning Aktörer: Bostadsbolag m.fl. Finansiering: Avfallstaxa Driftbudget: Ja Tidplan: 2023 Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Förstudien behöver utreda förutsättningar kring ekonomi, juridik, teknik och upphandling. Telge Återvinning bör sträva efter att mäta allt avfall vid källan om det är ekonomiskt genomförbart.

Aktiviteter för målområdet – Bekämpa klimatförändringar

Nr.	Aktivitet	Förväntat resultat	Övrigt
C.15	Utveckla och redovisa ett klimatbokslut för avfallssektorn	Ett klimatbokslut är en förutsättning för att kunna följa upp mål om minskade utsläpp från avfallssektorn och kommunens övergripande mål om att nettoutsläppen från växthusgaser ska vara noll 2030. Med ett klimatbokslut blir det enklare att prioritera kostnadseffektiva åtgärder.	Ansvarig: Tekniska nämnden Aktörer: TÅ, TN, Söder Energi, Syvab, m.fl. Finansiering: Skattefinansiering och avfallstaxa Driftbudget: Ja Tidplan: Från 2021 och framåt Uppföljning: Klimatbokslut Kommentar: Att ta fram ett Klimatbokslutet är även viktigt från ett kommunikativt perspektiv. Det möjliggör att vi på ett tydligt sätt kan kommunicera vilken klimatpåverkan invånarens och verksamhetsutövarers avfall genererar.
C.16	Ta fram ett långsiktigt handlingsprogram för att säkerställa rättsorterade avfallsfraktioner från hushållen	Arbetet kommer att bidra till högre grad av rättsorterade avfallsfraktioner i restpåsen och matavfallpåsen. Vilket i nästa steg bidrar till ökad materialåtervinning och minskad miljö- och klimatpåverkan, samt minskade kostnader för förbränning av avfall.	Ansvarig: Telge Återvinning Aktörer: TB, TF, SBK m.fl. Finansiering: Avfallstaxa Driftbudget: Ja Tidplan: Från 2021 och framåt Uppföljning: Nyckeltal från plockanalyser Kommentar: Handlingsprogrammet ska innehålla aktiviteter, mål och budget. Styrmedel ska användas aktivt. Telge Återvinning ansvarar för hushållsavfallet. Telge Fastigheter har samordningsansvarig för det avfallet som genereras i kommunkoncernens fastigheter. Telge Bostäder har samordningsansvar för sina bostäder. Arbetet behöver involvera alla stora bostadsbolag i kommunen.
C.17	Implementera fyrfackskärl som obligatoriskt hämtningsalternativ för restavfall hos en- och tvåfamiljshus samt fritidshus.	Arbetet kommer bidra till ökad återvinning av förpackningar vilket i sig kommer att bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan samt minskade kostnader för förbränning av avfall. Ökad sorteringsvilja kommer troligen på sikt också bidra till högre utsortering av matavfall.	Ansvarig: Telge Återvinning Aktörer: Teknisk nämnd Finansiering: TIS och avfallstaxa Driftbudget: JA Tidplan: 2023 Uppföljning: Andel hushåll med fyrfackskärl Kommentar: Enligt den nya förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar ska insamling av förpackningar ske bostadsnära senast 2025. I Södertälje kommun har redan över 70 % av en- och två familjshusen fyrfacksinsamling vid bostaden. Då det redan finns ett befintligt insamlingssystem för bostadsnära insamling i Södertälje så är det både ekonomiskt och miljömässigt motiverat att påskynda utbyggnaden till att vara klar 2023.
C.18	Ta fram ett program för att mäta, följa upp och åtgärda utsläpp av klimatgaser från deponier.	Ökad kunskap om utsläpp av klimatgaser är en förutsättning för att få en rättvisande bild av avfallssektorns klimatutsläpp.	Ansvarig: Telge Återvinning och Tekniska nämnden Aktörer: MK Finansiering: Skattemedel, avfallstaxa, Telge Återvinning Driftbudget: Ja Tidplan: 2022 och framåt efter behov Uppföljning: Projektuppföljning Kommentar: Halldeponin och Tvetadeponin ska ingå i programmet. Övriga deponier inkluderas om behov finns. Halldeponin finansieras av skattemedel och Tvetadeponin finansieras av Telge Återvinning. Arbetet ska samordnas för erfarenhetsutbyte och kostnadseffektivitet. Utsläppen ska redovisas i klimatbokslutet för avfallssektorn.

Nr.	Aktivitet	Förväntat resultat	Övrigt
C.18	Ta fram ett program för att mäta, följa upp och åtgärda utsläpp av klimatgaser från deponier.	Ökad kunskap om utsläpp av klimatgaser är en förutsättning för att få en rättvisande bild av avfallssektorns klimatutsläpp.	<p>Ansvarig: Telge Återvinning och Tekniska nämnden</p> <p>Aktörer: MK</p> <p>Finansiering: Skattemedel, avfallstaxa, Telge Återvinning</p> <p>Driftbudget: Ja</p> <p>Tidplan: 2022 och framåt efter behov</p> <p>Uppföljning: Projektuppföljning</p> <p>Kommentar: Halldeponin och Tvetadeponin ska ingå i programmet. Övriga deponier inkluderas om behov finns. Halldeponin finansieras av skattemedel och Tvetadeponin finansieras av Telge Återvinning. Arbetet ska samordnas för erfarenhetsutbyte och kostnadseffektivitet. Utsläppen ska redovisas i klimatbokslutet för avfallssektorn.</p>
C.19	Genomföra en förstudie om hur tillsyn och prövning enligt miljöbalken och plan- och bygglagen i högre grad kan bidra till kretslopp och resurshushållning	Att förebygga avfall bidrar till ökad resurshushållning och minskad miljö- och klimatpåverkan.	<p>Ansvarig: Miljönämnden, Samhällsbyggnadsnämnden</p> <p>Aktörer: TÅ, TN m.fl.</p> <p>Finansiering: Tillsynsavgifter och skattemedel</p> <p>Driftbudget: Ja</p> <p>Tidplan: 2022</p> <p>Uppföljning: Projektuppföljning</p> <p>Kommentar: Lagstiftningen ger stöd för att arbeta mera aktivt med avfallsförebyggande och resurshushållning.</p>

Samrådsredogörelse

Färdigställs efter samråd